

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav lingvistiky a ugrofinistiky

Finská příjmení zakončená na *-heimo*, jejich vznik a rozšíření

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Hilikka Lindroos, CSc.

Zpracovala:

Kateřina Burdová

Obor: Finština

Praha 2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Kateřina Budová

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří svými cennými připomínkami přispěli ke vzniku této práce. Zvláštní poděkování si zaslouží PhDr. Hilikka Lindroos, CSc., Sirkka Paikkala Ph.D. a Ritva Liisa Pitkänen Ph.D.

OBSAH

ÚVOD	1
1 Teoretická východiska a metodologie	
1.1 Zkoumaná oblast	3
1.2 Předchozí výzkumy.....	4
1.3 Použité termíny	5
1.4 Metodologie	7
2 Vznik a vývoj příjmení ve Finsku	
2.1 Vznik příjmení	9
2.2 Definice příjmení	11
2.3 Typy příjmení.....	13
2.4 Pofinšťování cizojazyčných příjmení.....	14
2.4.1 První vlna v roce 1906	15
2.4.2 Druhá vlna v roce 1935.....	17
2.4.3 Porovnání první a druhé vlny	18
2.5 Uzákonění pravidel užívání příjmení	19
3 Analýza	
3.1 Úvodem	21
3.2 Analýza jednotlivých párů starých a nových příjmení	22
3.2.1 Sémantická a fonetická souvislost starých a nových příjmení	57
3.2.2 Zachování počátečního písmena.....	57
3.2.3 Průměrná délka příjmení.....	58
3.3 Analýza starých jmen	58
3.4 Analýza nových jmen	61
3.5 Geografické rozšíření jmen končících na <i>-heimo</i>	63
3.6 Časové hledisko změn <i>-heimo</i> příjmení.....	66
3.7 Současná situace příjmení končících na <i>-heimo</i>	70

4 Závěr.....	72
5 Resumé finsky.....	76
Seznam zkratek.....	80
Seznam tabulek.....	80
Seznam map.....	81
Bibliografie.....	82
Přílohy.....	85

ÚVOD

Záměrem této práce je představit finskojazyčná příjmení končící na *-heimo*. *Heimo* znamená česky kmen, skupinu lidí stejného původu, *-heimo* příjmení tak mají v sobě jistý symbol národní hrdosti, vyjadřují vztah ke skupině a silnou identitu. Jejich vznik a popularita jsou úzce spojeny s důležitými vlasteneckými projevy ve Finsku, jakými bylo například národní obrození či sté výročí vydání národního eposu Kalevala. Jejich význam a možný motiv výběru zkoumám v hlavní analýze (kapitola 3.2), v níž porovnávám jednotlivé páry starých a nových příjmení. Konkrétními motivy změny jména se však v této práci zabývat nebudu.

Úvodní kapitola je věnována teoretické části a metodologii. Nejprve představím zkoumanou oblast a hlavní předešlé výzkumy v oblasti příjmení a změn příjmení. Základními prameny pro definice termínů mi byly práce Sirkky Paikkaly *Se tavallinen Virtanen* (2004, Ten obyčejný Virtanen) a *Sukunimet* (2000, Příjmení, napsáno se spoluautorkou Pirjo Mikkonen). V další podkapitole se zabývám způsobem získání a úpravou materiálu, který je založen na 1059 párech příjmení změněných mezi lety 1887 a 1985 a elektronicky zpracovaných Finskou genealogickou společností (*Suomen sukututkimusseura*).

Druhá kapitola začíná základním přehledem o vývoji příjmení ve Finsku. Tato oblast nebyla doposud v České republice zpracovaná. Jsou zde nastíněny vývojové linie ve východní a západní části země a základní typy finských příjmení. Zvláštní podkapitolu vzhledem k důležitosti pro lepší pochopení situace ve Finsku tvoří část o pofinšťování cizojazyčných jmen. Na závěr kapitoly představuji hlavní zákony o příjmeních.

Podstatnou částí třetí kapitoly je analýza vztahu jednotlivých párů starých a nových jmen. Vysvětluji zde význam nových *-heimo* příjmení, jakož i jejich časové a místní zařazení. Pro názornost jejich rozšíření uvádím i současný počet nositelů. V dalších podkapitolách sleduji, zda došlo při změně jména k zachování počátečního písmene a jak se změnila jeho délka. Kapitola 3.3 je věnována celkové analýze starých jmen, tedy jmen, která byla opuštěna pro nové *-heimo* příjmení. Za základní dělení jsem zvolila dělení na

finskojazyčné a cizojazyčné. V kapitole 3.4 hledám společné body u nových *-heimo* příjmení a dělím je na podskupiny dle typu první části kompozita na deapelativní, deantroponymická a detoponymická. V další kapitole mapuji rozšíření *-heimo* příjmení po geografické stránce, součástí analýzy je i mapa a seznam okresů s nejpočetnějšími zastoupeními. V kapitole 3.6 zpracovávám materiál, který jsem rozdělila do čtyř období, z hlediska časového. Text je doplněn o souhrnná čísla a průměrné propočty změn za jednotlivá období. Na závěr jsem se přenesla do současnosti a zrekapitulovala situaci zkoumaných příjmení v dnešní době, tedy více než 20 let od uskutečnění poslední změny.

Problematikou příjmení končících na *-heimo* se ve Finsku doposud nikdo nezabýval. Po diskusi nad finskými příjmeními s předními finskými odborníci Sirkkou Paikkalou a Ritvou Liisou Pitkänen z Centra pro výzkum domácích jazyků (fin. *Kotimaisten kielten tutkimuskeskus - KOTUS*) jsem si toto téma vybrala pro svou diplomovou práci. Prvotním podnětem výběru tematiky z oblasti příjmení byla má dlouhodobá fascinace finskými příjmeními a především jejich úzký vztah k přírodě.

V práci jsou uvedena finskojazyčná a švédskojazyčná příjmení, jejichž významy nejsou vždy uvedeny přímo u daného výrazu. Aby se však čtenář (i bez znalosti finštiny a švédštiny) mohl v textu lépe orientovat, nalezne v přílohové části finsko-český a švédsko-český slovníček vyskytujících se slov. Přílohová část dále obsahuje mapy Finska s rozdělením dle provincií a okresů, které doplňují mapy uváděné přímo v textu.

1 Teoretická východiska a metodologie

1.1 Zkoumaná oblast

Finská příjmení prošla vývojem, který odrážel konkrétní dobu a jí odpovídající společenské poměry. Poměrně markantní vliv na jejich podobu měly i regionální rozdíly a vliv velmoci, jejíž byli Finové součástí, tedy nejdříve Švédského království (12. století – 1809) a posléze Ruska (1809 – 1917). Významný posun ve vývoji nastal v době národního obrození a po vzniku nezávislé Finské republiky. Toto období je spojeno s podstatnými změnami v soustavě příjmení, s dědičností příjmení, vznikem prvních zákonů o jménech a především se změnami cizojazyčných příjmení na finskojazyčná.

V souvislosti s pofinšťováním jmen proběhly ve Finsku dvě velké vlny, a to v roce 1906 a v letech 1934 – 36. Mnohá převzatá jména již dříve existovala, některá byla ovšem zcela nově vytvořena. Mezi nově vzniklá patří i složená příjmení končící na *-heimo*, která pro svůj národní, až patriotivní nádech byla spojena především s těmito dvěma vlnami. *Heimo* znamená česky kmen lidí a ve spojení s apativem nebo vlastním jménem v první části vytváří pocit sounáležitosti a hrdosti. Jako nejdemonstrativnější příklad uvádím příjmení *Suomenheimo* – „finský kmen“. Tím noví nositelé jména zajisté chtěli poukázat na silné vazby ke své, tehdy ještě nezávislé zemi.

Součástí tohoto výzkumu není příjmení *Ikäheimo*, které sice na první pohled vypadá jako ostatní na *-heimo* končící příjmení, patří však mezi stará východofinská příjmení, a tak obsahově ani časově nezapadá do zkoumaného materiálu. *Ikäheimo* představuje typ dvoučlenného osobního jména, který je germánskou výpůjčkou z předkřesťanské doby¹ (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 150). Naproti tomu mnou analyzovaná *-heimo* příjmení vznikala ve 20. století, a to především z národně-romantických podnětů. Stranou jsem ponechala i příjmení *Heimo* či *ta*, která obsahují apativum *heimo* v první části kompozita, např. *Heimon/kallio*, *Heimo/ranta*, jejichž význam se liší od mnou zkoumaných typů.

¹ Příjmení *Ikäheimo* bývá spojováno se starogermánskými jmény *Iko*, *Ico*, *Icha*, *Ichilo* a starogermánským slovem *Heim* (domov). (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 108 a 150)

1.2 Předchozí výzkumy

Vývoji příjmení, jejich kategorizaci a popisu, jakož i jejich změnám je ve Finsku věnována o něco menší pozornost než například jménům křesťnám či místním. Hlavní podporu jazykovědcům ve Finsku poskytuje především Centrum pro výzkum domácích jazyků.

Mezi hlavní vědce zabývající se příjmeními patří bezesporu **Sirkka Paikkala** a **Pirjo Mikkonen**. Ty společně v roce 1992 sepsaly knihu *Sukunimet* (Příjmení), která nabízí přehledný úvod o vývoji finských příjmení, uvádí i jejich zákonnou úpravu a seznam nejrozšířenějších příjmení současnosti. Kniha podrobně popisuje příjmení, která měla v době vydání minimálně sto nositelů. V roce 2000 byla kniha aktualizována a doplněna o další příjmení. Sirkka Paikkala vydala v roce 2004 knihu *Se tavallinen Virtanen* (Ten obyčejný Virtanen), která popisuje modernizaci užívání příjmení od roku 1850 do 1921 a zaměřuje se na hlavní typy nově vytvořených příjmení - typ Virtanen a typ Laine. Zároveň podrobně mapuje období národního obrození a kampaně za změny jmen až do 30. let 20. století, zabývá se terminologií a veřejnými debatami k tématu příjmení. Vedle knižních prací Paikkala pravidelně uveřejňuje články k jednotlivým regionům, typům jmen či pokračujícímu vývoji. Vyšlo například *Länsisuomalaisista sukunimistä* (1992, O západofinských příjmeních), *Kansallisten sukunimien nousu Suomessa* (1995, Vzestup národních příjmení ve Finsku), *Surnames in Finland on the threshold of the new millenium* (2002, Příjmení ve Finsku na přelomu nového tisíciletí), *Kun isoisan isä sukunimen otti* (2005, Když dědův otec příjmení přijal), *Snellmanin 100-vuotispäivä ja sukunimien suomalaistaminen* (2006, Snellmanovo sté výročí ja pofinš'ování příjmení).

Pirjo Mikkonen se ve svých dílech zabývá mj. otázkami jmen imigrantů vzhledem ke stále aktuálnější tématice přistěhovalectví ve Finsku – *Sukunimi? Etunimi? Maahanmuuttajien nimijärjestelmästä* (2002, Příjmení? Křesťnám jméno? O jmenném systému přistěhovalců). Další významnou badatelkou je **Eeva Maria Närhi**, která se ve svém díle *Suomalaista sukunimikäytäntöä* (1996, Užívání finských příjmení) věnovala především pofinš'ování jmen během let 1906 a 1935. Švédskojazyčnými jmény, především však křesťními jmény, se zabývá **Marianne Blomqvist**.

V této souvislosti uvádím i hlavní české vědce, kteří se zabývají příjmeními: Miloslava Knappová (např. dílo *Příjmení v současné češtině* 1992), Dobrava Moldanová (*Naše příjmení* 1983), Jan Svoboda (*Staročeská osobní jména a naše příjmení* 1964) a Josef Beneš (*O českých příjmeních* 1962).

1.3 Použité termíny

Přízvisko a příjímí (lat. *cognomen*) jsou nejčastěji užívanými českými termíny jmen, která se přidávala k rodnému, později křestnímu jménu a osobu dále upřesňovala. Tato jména byla nestálá a nedědičná. Můžeme se setkat i s termínem **přívlastek**. Přízviska se někdy vyvinula z **přezdívek**, která měla podobnou funkci, ale byla většinou posměšná nebo pejorativní. Ve finských pramenech se nejčastěji setkáváme s odpovídajícími výrazy *lisänimi, liikanimi, huutonimi, kölli a költti*, jejichž užití se částečně liší dle jednotlivých regionů (více viz Paikkala 2004), z nichž první dva jmenované jsou neutrální a nejběžnější.

Klíčový termín **příjmení** je ustálený pojem, který pevně označuje a pojmenovává svého nositele, je dědičný a zbavený významu příslušného obecného jména (Beneš 1962: s. 326). Příjmení se plynule vyvinulo z přízvisek a příjímí. Ve finštině tomuto výrazu odpovídá termín *sukunimi*.

V textu běžně užívám termíny staré a nové jméno. **Starým příjmením** (fin. *vanha nimi*) mám na mysli jméno původní, tedy jméno, které se změnilo, bylo nahrazeno jiným. **Novým příjmením** (fin. *uusi nimi*) rozumím jméno, které nahradilo jméno staré, předešlé.

Nositelé jména či **zástupci jména** (fin. *nimenhaltija, nimenkantaja*) jsou osoby, které nosí dané příjmení, „majitelé“ jména.

Chráněná příjmení (resp. ochrana příjmení) jsou taková příjmení, o jejichž ochranu bylo požádáno z důvodu udržení jména pouze v daném rodu, a to zvláště u jmen méně běžných či vzácných. Díky tomu je nad takovým jménem vykonáván dohled a nikdo si jej nesmí sám od sebe vzít. Do vydání Zákona o příjmeních v roce 1921 byl totiž výběr nového příjmení velmi volný. S žádostí o ochranu jména je spojen poplatek. Od roku 1914 začal

Finský svaz (*Suomalaisuuden Liitto*) sbírat vzácná příjmení a v roce 1920 vyšel první seznam chráněných příjmení. Podobné seznamy vycházejí do dnešní doby a bývají doplněny novými, tzv. volnými příjmeními, která jsou volně k dispozici. Změny jmen jsou možné i v současnosti, musí je ovšem provázet logické odůvodnění. Ochrana jmen je v současné době garantována automaticky zákonem, přesto mnozí o ni i nadále žádají zvlášť, většinou z důvodu úcty k rodu (Sukunimiopas 1994 – Suojatut sukunimet, Hanhivaara: s. 61).

Učenými příjmeními (též inteligentskými, kulturními, humanistickými, fin. *oppineistonimi, sivistyneistönimi*, angl. *scholarly names*) mám na mysli jména, která vznikala ve Finsku od 16. století pod vlivem latinských, řeckých, hebrejských, později francouzských a italských vzorů a byly pro ně charakteristické sufixy *-us, -ius, -ander, -án, -é, -ell, -én, -ér, -in* a později *-en* a *-lin*. Prvními nositeli byli kněží, kteří si jméno uzpůsobovali dle latinských zvyklostí (např. *Henricus Hermanni, Maconi*). S růstem vzdělanosti a založením první univerzity v Turku roku 1640 se stalo nepsaným pravidlem, že si studenti při vstupu do školy změnili jméno na tzv. „evropské“, které – alespoň zpočátku – mělo vztah k místu bydliště (např. *Alander* ~ z Åland, fin. *Ahvenanmaa, Carelius* ~ z Karélie, Mikkonen – Paikkala 2000: s. 25). Od 18. století se tento typ jmen rozšířil i mezi buržoazií (Blomqvist 1993: s. 158).

Švédskojazyčnými příjmeními (fin. *ruotsinkielinen nimi*) se zde rozumí příjmení, která se do Finska dostala ze švédštiny, např. *Eklund, Henriksson, Nordman*.

Ruskojazyčná příjmení (fin. *venäjänkielinen nimi*) jsou příjmení pocházející z ruského jazyka, např. *Belovski, Dimitroff, Iljin*.

Pod pojem **cizojazyčná příjmení** (fin. *vieraskielinen, muukalainen nimi*) spadají všechna příjmení nefinská, tedy jiného než finského původu, tj. především švédskojazyčná, ruskojazyčná a učená, respektive ostatní.

K procesu změny jména se vztahují termíny **změna** a **přeměna jména** či **přejmenování** (fin. *nimenmuutto, nimenmuutos*). **Pofinštěním** (fin. *suomalaistaminen*) mám na mysli změnu cizojazyčného příjmení na finskojazyčné.

Typ Virtanen – termín zavedla Sirkka Paikkala podle nejrozšířenějšího příjmení této skupiny. Jedná se o příjmení, která vznikala v druhé polovině v 19. století dle vzoru východofinských příjmení. Přípona *-nen*, která byla tehdy považována za typický znak finských příjmení, se přidávala především k přírodnímu apelativu. Vznikala tak jména jako např. *Kesä/nen*, *Laakso/nen*, *Mäki/nen*, *Ranta/nen*, *Saari/nen*, *Salo/nen* a *Virta/nen*².

Typ Laine je typem příjmení, který brzy následoval typ Virtanen. Typ Laine (opět termín zavedený Sirkkou Paikkalou dle nejoblíbenějšího jména této skupiny) se objevil kolem roku 1870, hromadně se však začal užívat až na přelomu 19. a 20. století. Od typu Virtanen se liší tím, že neobsahuje sufix *-nen*, obsahově jsou si však oba typy velmi podobné. Jedná se především o dvouslabičné přírodní apelativy, např. *Laine*, *Niemi*, *Salo*, *Laakso*, *Lehto*, *Nurmi*, *Saari*³. Tento typ na konci 19. století vystřídal v oblíbě jména typu Virtanen.

Deapelativní příjmení je příjmení vzniklé z apelativa, tj. jména obecného. **Deantroponymické příjmení** je příjmení odvozené od antroponyma, tj. vlastního jména lidí nebo skupiny lidí. **Detoponymické příjmení** je takové příjmení, které vzniklo z toponyma, tj. vlastního jména zeměpisného.

1.4 Metodologie

Základní přehled o výskytu a typech *-heimo* příjmení mi poskytla interní databáze Centra pro výzkum domácích jazyků „TRIP“, která uvádí vedle požadovaných příjmení i počet žijících nositelů ve Finsku a v zahraničí. Vhodný materiál pro zkoumání jsem získala z internetových stránek Finské genealogické společnosti (*Suomen sukututkimusseura*, www.genealogia.fi⁴). Zde jsou zaznamenány všechny změny příjmení, které byly uveřejněny v novinách *Suomalainen virallinen lehti*⁵ (1888 – 1985), *Finlands allmänna tidning* (1875 – 1916) a v seznamech nahlášených změn příjmení Ministerstva

² *kesä* – léto; *laakso* – údolí; *mäki* – kopec, pahorek; *ranta* – břeh, pobřeží; *saari* – ostrov; *salo* – hluboký les; *virta* – proud

³ *laine* – vlnka (na vodě); *niemi* – mys, ostroh; *salo* – hluboký les; *laakso* – údolí; *lehto* – háj, hájek; *nurmi* – tráva; *saari* – ostrov

⁴ <http://www.genealogia.fi/index.htm> 24.2.2006, oddíl *Henkilönimet: Suomalaisia nimenmuutoksia ja sukunimiehdoksia*

⁵ fin. *Suomen virallinen lehti*, šv. *Finlands allmänna tidning* – Finský úřední list

spravedlnosti Finské republiky v letech 1935 – 1937. Z materiálu jsem následně vypustila zjevné zdvojenosti, a to v případech, kdy byla zaznamenána jak žádost o změnu, tak i změna jména jako samostatná položka. Konečný vzorek čítá **1059 hesel**, tj. nahlášených změn.

Součástí získaného materiálu jsou informace o starém a novém příjmení, starém a novém křestním jménu (pokud se změnilo), povolání, místu bydliště, datu změny jména, oficiální číslo záznamu, pramen a poznámky, přičemž ne všechny položky jsou zaznamenány u všech jmen. Mnohdy chybí povolání, v několika desítkách případů i místo bydliště. Pokud nebylo uvedeno datum změny, dohledala jsem ho z položky „Pramen“ obsahující i číslo novin, ve kterém bylo oznámení zveřejněno. V položce „Poznámky“ je nejčastěji doplněno, že o změnu jména nezletilého dítěte žádají rodiče, někdy jsou uvedeny i všechny návrhy nového příjmení. V několika desítkách případů tato položka obsahovala i sdělení „s rodinou“ nebo konkrétní počet osob. Z textu však nebylo zřejmé, kolik členů rodina měla, ani zda počet osob uvedený v poznámkách je počtem osob celkem nebo bez osoby, která je v novinách nahlášená. V některých předchozích výzkumech (např. Kemiläinen 1914, Paikkala 2006), kdy se zkoumal přibližný počet osob s novým příjmením, se uvedená čísla násobila třemi, resp. 1,8 (což byl odhadovaný průměrný počet členů jedné domácnosti). Vzhledem k tomu, že hlavním cílem mé diplomové práce není získání přesného čísla změněných *-heimo* příjmení, nýbrž analýza nově vzniklých *-heimo* příjmení, a vzhledem ke skutečnosti, že se jednalo o relativně malé množství případů, jsem k poměrnému násobení jmen nepřistoupila.

Z příručky Průvodce příjmeními - Chráněná příjmení (Sukunimiopas 1994 – Suojatut sukunimet) jsem předchozí vzorek doplnila o informaci ohledně ochrany jednotlivých příjmení, která dle mého názoru poukazuje na větší uvědomění si zvláštnosti daného příjmení a touhu udržet je pouze mezi příbuznými. Z centrálního registru obyvatel (*Väestörekisterikeskus* www.vrk.fi) jsem získala aktuální počty k 219 *-heimo* příjmením vyskytujícím se v mém materiálu.

2 Vznik a vývoj příjmení ve Finsku

2.1 Vznik příjmení

Ve Finsku, jakož i v mnohých jiných zemích, panovala dříve **jednojmennost** (fin. *yhden nimen järjestelmä*). Tímto termínem máme na mysli, že lidé byli označováni a navzájem od sebe odlišováni pouze jedním osobním (rodným, později křestním) jménem. Tato osobní jména měla původ ve jménech obecných, tj. v označení osob, zvířat, věcí, vlastností, činností apod., a vznikala z potřeby odlišit od sebe jednotlivé členy rodiny, obce či společnosti, jinými slovy řečeno s potřebou individualizace a identifikace jednotlivce. Jménem se snažili jeho tvůrci člověka výstižně popsat, charakterizovat jeho zařazení do společenského života, přírody, vystihnout jeho skutečné, domnělé nebo chtěné vlastnosti tělesné či duševní, a to buď přímo nebo přirovnáním, např. ke zvířatům nebo přírodním jevům. (Knappová 1992: s. 3)

Osobní jméno bylo dlouho jediným pojmenováním, kterého se užívalo. Bylo a je ovlivňováno společenskými poměry, trendy, kulturním a historickým vývojem, včetně náboženství a jeho kultu. Původem a typy jmen osobních či křestních (fin. *etunimi, ristimänimi*) se v této práci nebudu zabývat, i když i jejich podoby byly významným zdrojem pro vznik příjmení.

S růstem počtu obyvatel, s rozvojem společnosti a s nárůstem kontaktů se objevila potřeba osoby dále od sebe odlišovat, jedno jméno již nebylo dostačující. Například s příchodem křesťanství a s rostoucí oblibou jednotlivých jmen dle svatých docházelo k situacím, kdy v jedné komunitě bylo najednou větší množství osob stejného jména. Ve Finsku se nejčastěji vyskytovala jména *Olli, Niilo, Jussi, Lauri*⁶ (Mikkonen 1983: www.genealogia.fi). Proto tedy začala spontánně vznikat různá přízviska a příjímí (fin. *liikanimi, lisänimi*), kterými se upřesňovalo, o jakou osobu jde, koho máme na mysli. Přízviska a příjímí byla náhodná, nestálá a nedědičná, čímž se zásadně odlišovala od příjmení. Jedna osoba mohla mít více různých příjímí, a ta se mohla časem i měnit. Taktéž i

⁶ Jména jsou finskými ekvivalenty ke švédským či latinským jménům *Olavus, Olav, Olof, Olle (Olli)*, *Nikolaus (Niilo)*, *Johannes, Jusse (Jussi)*, *Laurentius (Lauri)* (Vilkuna 1976: s. 140, 160, 187, 192).

členové jedné rodiny někdy mívali zcela odlišné příjmy, pokud je vůbec všichni měli. Tato praxe byla ale možná, jen dokud nehrozila záměna lidí. V západním Finsku vícejmennost existovala běžně i v 19. století, dokonce najdeme takové případy i z počátku století dvacátého (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 17).

Nutnost příjmy a později příjmení se objevila především kvůli nárůstu administrativy a vzniku právních institucí, vycházela tedy z potřeb okolí, hlavně vrchnosti. Pro pořádek začaly vznikat různé psané dokumenty, např. zápisy, seznamy dlužníků, desátků a daní, které vyžadovaly přesné záznamy o občanech, jejichž záměna byla oboustranně nežádoucí. Velkou část starých finských příjmy můžeme řadit do doby kolem roku 1540, kdy se za vlády Gustava Vasy ve Švédsku objevily první daňové seznamy. (Mikkonen 1983: www.genealogia.fi)

Finsko bylo až do roku 1809 součástí Švédského království. Ve vývoji příjmení se výrazně nelišilo od vývoje v ostatních evropských zemích, což platí především o západním a jižním Finsku.⁷ Všeobecně lze však říci, že vývojové trendy se zde někdy projevovaly s určitým zpožděním. Vývoj ve východní části země byl poněkud odlišný, dědičná příjmení se tam objevovala již od konce 13. století (Paikkala 1991: www.genealogia.fi).

Rozvoj zastihl nejdříve město a teprve poté se postupně přenesl na venkov. Určujícím faktorem vývoje byly často zvyklosti šlechty, což platí i u jmen. Ve Švédsku, a tedy i na území Finska, ustaloval povinné užívání příjmení u šlechty zákon z roku 1626, který byl prvním impulzem i pro ostatní vrstvy, nejdříve vzdělance a měšťany, nakonec i pro řady venkovanů a sedláků. Ve srovnání s jižní a střední Evropou to bylo tedy značně později. V Itálii a Francii se setkáváme s příjmeními již v 8. století, v Německu od 12. století. (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 13) V českých zemích příjmení vznikala od 14. do 18. století, dědičnost a neměnnost příjmení byla uzákoněna roku 1780. Tehdy také dostali svá příjmení bezzemci a čeledí. (Moldanová 1983: s. 12) Vliv šlechty ve Finsku nebyl ale

⁷ Pro zjednodušení se většinou ve finských materiálech o vývoji příjmení používá pouze rozlišení na východní a západní Finsko s tím, že pod pojmem západní se myslí i jih a jihozápad. Tato část měla relativně blízko ke Švédsku, byla hustěji osídlená než vnitrozemí a královská moc se zde projevovala intenzivněji. Naopak východ země byl poněkud odříznut, panovaly tu odlišné zvyklosti a existence krále a švédského područí tu nebyly tak hmatatelné jako v ostatních regionech. Vedle toho se tu spíše projevoval vliv Ruska a ruské kultury. Tohoto zjednodušeného rozdělení na východ a západ se budu ve své práci držet i já.

tak zásadní jako jinde v Evropě, protože její počet byl relativně malý. A tak ještě v polovině 19. století bylo běžné, že venkované dědičné příjmení neměli a odlišovali se pouze příjmením otce. (Mikkonen 1983: www.genealogia.fi, Paikkala 1991: www.genealogia.fi)

2.2 Definice příjmení

Termín **příjmení** (*sukunimi*) je ve Finsku poměrně nový. První písemná zmínka pochází z roku 1680 od Andrease Kexlera: „Šlechticům se dává příjmi a příjmení, podle kterého ho poznáme a od ostatních rozeznáme.“⁸ (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 19) Ve slovníku se s ním poprvé setkáváme až v roce 1787⁹, a to nikoli se samostatným heslem, ale pouze ve vysvětlivce k výrazu *kölli*.

V různých finských pramenech se setkáváme s definicí, že „přízvisko můžeme považovat za příjmení, pokud se objevilo v jednom rodě ve třech po sobě jdoucích pokoleních“ (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 18).

Tato definice má však podle autorek knihy své nedostatky:

- definice se vztahuje pouze na jednotlivá jména, nikoli na celou jmennou soustavu
- definice vznikla pohledem z vnějšku, je tedy pohledem vědce, nikoli samotného nositele jména, a tak nemůžeme říci, zda vědomě přízviskem vyjadřovali vztah k rodu
- dědičnost je někdy těžko dokazatelná

Skutečnost, že se dříve dědila některá přízviska i po několikero generací, nebyla nezbytně vědomou činností s cílem vyjadřovat příbuzenství příjmením. Mohly k tomu pravděpodobně vést i následující skutečnosti (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 19):

- půda a dům se většinou dědily z otce na syna, převod jména vyjadřoval spíše dědičné právo na majetek a průhlednost vůči např. daňovým úřadům
- v případě tovaryšů živnost často dědil syn po otci, který ho zaučoval a předal mu dílnu, proto mívali i stejné přízvisko dle činnosti

⁸ Fin. *Adeleill annetan lijka ja suku-Nimi, josta hänen cunnians tutan ja muista eroitetaan.* (vlastní překlad)

⁹ Gananderův slovník

- stejné jméno jedné menší jednotky (rodiny) ulehčovalo práci písařům, a to především na venkově
- někdy si rodina při stěhování vzala s sebou původní jméno chalupy

Sirkka Paikkala proto ve své práci (1991) definici upřesnila: „Příjmení je takové jméno, které je určeno k dědění nebo jméno, kterým chceme vyjádřit příslušnost k rodu.“

Vznik příjmení, jak jsem již zmínila v předchozích odstavcích, nemůžeme ve Finsku zevšeobecňovat. Především kvůli podstatným regionálním rozdílům existovaly různé vývojové linie. V zásadě můžeme hovořit o třech proudech. (Paikkala 1991: www.genealogia.fi)

- Ve východním Finsku se příjmení začala ustalovat pravděpodobně již koncem 13. století, a to nejčastěji ze jména otce, viditelných vlastností a řemesla. Tato jména většinou končila na *-nen*, např. *Holopainen*, *Lyytikäinen*, *Mustonen*, *Susi*. Východofinský typ příjmení zakončený na *-nen* se nejčastěji tvořil z patronymika, jména otce, jako deminutivní sufix s posesivním nádechem. Nahlíženo na něj bylo jako na atribut hlavního jména, a proto byl zprvu před jménem, jak je ve finštině u atributu běžné. Jinak ale ve finštině příjmení nebo přízvisko najdeme až na druhém místě za jménem rodným. (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 15)
- Mezi šlechtou se dědičná příjmení začala objevovat od 17. století. Vznikala podle cizích vzorů, často dle místa panského sídla a připojením předložky *von*, *af*, *de* či dle erbu, např. *Boije af Gennäs*, *Tandefelt*. Šlechtická jména z této doby byla téměř výhradně nefinského původu. Šlechta byla později následována řemeslníky, dělníky a vojáky.
- Mezi západofinským prostým lidem se příjmení začala objevovat až v letech 1860 – 1870. Tvořila se jména zcela nová, a to většinou podle jmenných vzorů *Virtanen* a *Laine* nebo dle místa bydliště, např. *Rantala*, *Vuorela*¹⁰. Koncovka *-nen* se stala hlavním vzorem pro západní Finy. V době národního romantismu byla vyzvedávána role Kalevaly a její hlavní představitelé se honosili právě jmény končícím na *-nen*, např. *Väinämöinen*, *Ilmarinen*. Lze také říci, že duchovní

¹⁰ *ranta* – břeh, pobřeží; *vuori* – hora

vůdcové této doby koncovku *-nen* uměle vyzdvihovali jako typický znak finského příjmení. Klasická východofinská jména se však na západě země moc neujala, částečně asi i proto, že obsahový význam těchto slov tam nebyl známý. Místo toho se ale zrodil nový typ na první pohled podobný, tvořený ale jinak. K přírodnímu apelativu se přidala přípona *-nen*. Základem nových příjmení byly většinou místní termíny, jména rostlin, země či přírodní jevy. Zajímavé je, že do této skupiny nepatří jména živočišná, která v této době víceméně nevznikala. Sirkka Paikkala pojmenovala tento typ dle nejrozšířenějšího jména *Virtanen*.

S termínem příjmení v západním Finsku bychom tedy měli být opatrnější a do let 1860–1870 raději používat pouze termín přízvisko (*lisänimi*). Ke smýslu rozdílů mezi užíváním přízviska a příjmení docházelo až od poloviny 19. století. (Paikkala 1991: www.genealogia.fi)

2.3 Typy příjmení

Dle způsobu vzniku můžeme současná příjmení dělit do následujících skupin (Paikkala 1984: www.genealogia.fi):

- stará východofinská příjmení končící především na koncovku *-nen*, např. *Holopainen, Huuskonen, Karhu, Manninen, Pitkänen*
- příjmení obsahující jméno domu, bydliště, např. *Jussila, Halmetoja*
- šlechtická příjmení, např. *Tandefelt, von Qwanten*
- učená příjmení, např. *Alander, Calamnius, Gadolin, Juselius, Kekoni*
- měšťanská a řemeslnická příjmení (především švédskojazyčná), např. *Lindqvist, Ekström*
- vojenská příjmení, např. *Svärd, Hjelm, Stool*
- nová, především z přírodních apelativů vzniklá západofinská *-nen* příjmení, např. *Virtanen, Lehtonen*
- nově vytvořená nebo pofinštěním cizojazyčných jmen vzniklá příjmení, především z počátku 20. století, např. *Runne*. Do této kategorie patří i příjmení zakončená na *-heimo*, která jsou předmětem této práce, např. *Koskenheimo, Pohjanheimo*.

2.4 Pofinšťování cizojazyčných příjmení

Z předchozího rozdělení příjmení vyplývá, že velká většina jmen užívaných ve Finsku v 19. století byla cizojazyčná, ať již švédskojazyčná, učená (inteligentská), vojenská či šlechtická vytvořená též dle cizích vzorů. Bylo tomu proto, že tak to vyžadovala doba a společenské postavení jednotlivců. Finsko bylo do roku 1809 součástí Švédského království a švédština byla oficiálním jazykem země a především hlavním jazykem finské inteligence, včetně kněží a úředníků. To hrálo velmi významnou roli při výběru, resp. přidělování příjmí a příjmení, která byla automaticky do různých listin zapisována švédsky. Finskojazyčná příjmení měli pouze venkované. (Paikkala 2005: Hiidenkivi 4/2005)

Situace se začala měnit až během národního obrození počátkem 20. století. Kritika cizojazyčných jmen se objevovala již od 50. let 19. století a týkala se především studentů odcházejících do města na studia. Pod vlivem společenských poměrů si zvolili cizojazyčné příjmení¹¹. Důležitou roli sehrálo zrovnoprávnění finštiny a švédštiny v roce 1863, po kterém nastal nárůst zájmu i o jména, respektive o jejich jazyk. A v duchu Snellmanových myšlenek se též stále více diskutovalo o nutnosti vyšších tříd naučit se finsky. (Paikkala 2006: Hiidenkivi 3/2006) Změny cizojazyčných příjmení nejsou pouze finským specifikem, probíhaly i jinde v Evropě, např. v Maďarsku, ale i v Československu po skončení druhé světové války v roce 1945 (Beneš 1962: s. 21).

Za průkopníky pofinšťování příjmení jsou považováni významní spisovatelé 19. století, kteří pod finskými pseudonymy uveřejňovali svá díla. Byli jimi *Georg Zacharias Forsman* neboli *Koskinen*, později *Yrjö-Koskinen*, *August Ahlqvist* neboli *Oksanen*, *Eero Rudbeck* neboli *Salmelainen*, *Julius Krohn* nosil jméno *Suonio*, z *Alexise Stenvalla* se stal *Aleksis Kivi* a *Arvid Genetz* se honosil jménem *Jännes*. Nutno ovšem podotknout, že oficiálně se svého původního jména nezřekli. (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 28)

¹¹ Tato praxe se týkala jak občanů beze jména, tak i občanů, kteří již měli finskojazyčné příjmení (především z východního Finska).

Dalším významným krokem, který následoval, byla hromadná změna jmen 26 vysokoškoláků v letech 1875 – 1879. Mezi nejvýznamnější z nich patřili *Matti Äyräpää* (původním jménem *Europaeus*), *A. J. Mela (Malmberg)* a *Lauri Kivekäs (Stenbäck)*. (Pajula 1956: s. 114 - 116) Počet studentů Aleksandrijské univerzity¹² s finskojazyčnými jmény neustále narůstal, v roce 1870 jich bylo přibližně 12 % z nově příchozích, v roce 1895 23 % a v roce 1905 již 36 %. Přesto to bylo především kvůli vlivu konzervativního univerzitního prostředí stále relativně málo. Mnohem méně známé jsou změny jmen z 1. máje¹³ let 1901 – 1905, které byly ovšem významným předzvěstím první velké vlny pofinšťování v roce 1906. (Paikkala 2006: Hiidenkivi 3/2006)

Téměř mimo pozornost většinou zůstává skutečnost, že 150 – 200 tisíc prostých západních Finů v posledním čtvrtletí 19. století, tedy v době, kdy finská inteligence s notnou dávkou opatrnosti nad změnou jména pouze přemýšlela, si přisvojilo finskojazyčná jména, nejčastěji nového typu *Virtanen*. Sirkka Paikkala nazvala tento fenomén „tichou revolucí“¹⁴, neboť se jednalo o jev více méně skrytý, neopěvovaný v tisku, přesto ve vývoji finských příjmení velmi důležitý.

2.4.1 První vlna v roce 1906

Významným impulzem první velké vlny pofinšťování příjmení byl projev *Johannese Linnankoskiho*¹⁵ 14. 3. 1906 na zasedání Společnosti mateřského jazyka (fin. *Kotikielen Seura*). On sám se sice zasedání nezúčastnil, ale zaslal projev, ve kterém kritizoval spoluobčany za to, že nosí jména, kterým nerozumějí a která kolikrát ani neumějí vyslovit, a nabádal je k pofinštní. Linnankoskiho klíčová věta se vnesla do povědomí tisíce lidí: „*Naše vědomí a naše vůle, které vycházejí z tisíců úst, až potud a ne dále: jsem Fin jménem, názory i jazykem.*“¹⁶

¹² Dnešní Helsinská univerzita (*Helsingin yliopisto*)

¹³ fin. *vappu* – svátek vysokoškoláků

¹⁴ fin. *hiljainen vallankumous* (Paikkala 2005)

¹⁵ *Johannes Linnankoski*, vlastním jménem *Vihori Peltonen* (1869 - 1913) – finský prozaik, autor knihy *Píseň o červeném květu (Laulu tulipunaisesta kukasta)*, jeden ze zakladatelů Finského svazu (*Suomalaisuuden Liitto*). Za pofinštní jmen bojoval svými články v časopise *Uusimaa* již koncem 19. století.

¹⁶ „*On vain yksi tunto, yksi tahto, joka julistaa tuhansista suista: tähän saakka, ei edemmäksi – olen suomalainen nimeltäni, mieleltäni ja kielettäni.*”

Na tomtéž zasedání byl dohodnut vznik Finského svazu (fin. *Suomalaisuuden Liitto*), který měl podporovat finství a finské národní myšlenky, a dále den, kdy se demonstrativně změny jmen uskuteční. Pro obě záležitosti bylo celkem přirozeně vybráno 12. 5. 1906, sté výročí narození *Johana Vilhelma Snellmana*¹⁷, významného fennomana. Několik dní po zasedání již vyšel v časopise *Uusi Suometar* návod, jak při změně jména postupovat. (Paikkala 2006: Hiidenkivi 3/2006)

První počty o nahlášených změnách zveřejnil aktivní účastník této vlny Arvi Kemiläinen v Encyklopedii Otava v roce 1914. Kemiläinen došel k číslu 32 469, které zahrnovalo roky 1906 a 1907, a to dále vynásobil třemi (odhadovaný průměrný počet členů jedné rodiny). Konečné číslo upravil na sto tisíc. (Kemiläinen 1914: s. 1202) Tato suma nadále podpořila další snahy o poříštění jmen a i celkově národního ducha, finskojazyčné jméno se stalo jedním z národních symbolů. Vezmeme-li v úvahu, že na území Finska tehdy žilo 2,5 miliónu obyvatel, šlo o číslo dosti významné. (Närhi 1996: s. 34) Téměř sto let od této významné události se rozhodla Sirkka Paikkala (2006) podrobně se seznámit s dobovými materiály a na jaře 2006 tento mýtus vyvrátila. Podle jejich propočtů se počet změněných jmen pohybuje „pouze“ kolem 70 tisíc, a i to je pravděpodobně číslo nadhodnocené. V každém případě se však jednalo o velký národní počín a důležitý krok směrem k nezávislosti Finska.

Při tvoření nového jména existovaly v zásadě tři možnosti (Närhi 1996: s. 54):

- překlad původního příjmení, např. *Bergström* > *Vuorivirta*, *Castrén* > *Linna*
- fonetické přizpůsobení původnímu jménu¹⁸, např. *Hellman* > *Helomaa*, *Selen* > *Selänne*
- zcela na původním tvaru nezávisle zvolené jméno, např. *Smolander* > *Tähtinen*, *Grönroos* > *Salovaara*

Která jména byla v roce 1906 nejžádanější? Všeobecně lze říci, že velká část „nových“ příjmení vlastně nová nebyla a již mezi obyvatelstvem existovala, nebyla ale tak rozšířená.

¹⁷ *Johan Vilhelm Snellman* (1806 - 1881) byl významným národním obroditelem a bojovníkem za právo národa užívat finštinu jako oficiální jazyk.

¹⁸ Finština má fonetický pravopis. Finská fonetika je založena mj. na vokálové harmonii, na velké četnosti samohlásek (zdvojené samohlásky se čtou dlouze) a na neznělých souhláskách. Na začátku a konci finských slov se nevyskytují souhláskové kombinace. (Hakulinen 1968: s. 15 – 19)

Mezi zaznamenanými jmény převažovala dvouslabičná přírodní apelativa – Nurmi¹⁹ 10,8 % ze všech změněných jmen, *Laine* 10,2 %, *Lehto* 9,2 %, *Kanerva* 8,8 %, *Vainio* 8,6 %. Možná překvapivě se v první desítce, ale ani padesátce nejoblíbenějších jmen neobjevuje žádné s příponou *-nen*. Z celkového počtu změněných jmen jich bylo sice 8 %, ale tato byla více méně vybírána přiměřeně. (Närhi 1996: s. 75 – 77) Pravděpodobně jedním z důvodů bylo, že příjmení končící na *-nen* se hodně rozšířila během konce 19. století a nebyla tedy již tak populární.

Jména volená v této době byla přímo i nepřímo součástí národně obrozeneckého hnutí a do značné míry odrážela nálady počátku 20. století. Kromě jmen opěvujících finskou přírodu vznikala i další jména v národním duchu, mezi které patří i v této práci zpracovávaná příjmení končící na *-heimo* (např. *Suomenheimo*, *Savonheimo*, *Lapinheimo*²⁰). Vzhledem k tomu, že v té době neexistoval žádný závazný psaný kodex, který by výběr nového příjmení upravoval, byla volba zcela v rukou jednotlivců a více méně záležitostí jejich představitosti. Aby se předešlo velké koncentraci několika málo jmen, vydával Finský svaz tzv. Průvodce příjmeními (fin. *Sukunimiopas*), které obsahovaly tisíce návrhů nových jmen.

2.4.2 Druhá vlna v roce 1935

Změny příjmení na finskojazyčná probíhaly nepřetržitě, a to v různých intenzitách. O změně spíše regionálního významu hovoříme v roce 1930, kdy bylo v Karélii změněno na dva tisíce jmen (Närhi 1996: s. 35).

Další významná celofinská hromadná změna jmen ve Finsku proběhla v roce 1935 a pokračovala i v roce následujícím. Byla naplánována ke stému výročí vydání finského národního eposu Kalevala a byla důstojnou oslavou této události. Finský stát tomu cíleně pomohl a schválil zákon s omezenou časovou působností, který změnu jména značně urychloval a ulehčoval²¹. S odvoláním na tento zákon bylo zaregistrováno v letech 1934 až

¹⁹ *nurmi* – tráva; *laine* – vlna (na vodě); *lehto* – háj, hájek; *kanerva* – vřes; *vainio* – pole

²⁰ *Suomenheimo* – finský kmen; *Savonheimo* – kmen provincie Savo; *Lapinheimo* – laponský kmen

²¹ Zákon č. 301/1934 o zrychleném procesu změny příjmení (*N:o 301/1934 Laki nopeammasta menettelystä sukunimen muuttamisessa*) platil od poloviny roku 1934 do konce roku 1936.

1936 přibližně 58 000 žádostí. Vzhledem k tomu, že se zvláště neuváděly neploleté děti, odhaduje se, že celkový počet změn se blížil sto tisícům. Nejoblíbenějšími jmény této vlny byly *Hakala*²² 1,0 %, *Rantala* 0,9 %, *Peltola* 0,9 %, *Vuorela* 0,7 %, *Rauhala* 0,7 %. (Närhi 1996: s. 68 a 76)

2.4.3 Porovnání první a druhé vlny

Jak již bylo vidět na předchozím seznamu nejoblíbenějších jmen, která si Finové pro své nové příjmení vybrali, jednalo se o zcela jiné typy než v roce 1906. V roce 1936 převládala většinou trojslabičná příjmení typu „po chalupě“ s koncovkou *-la*, *-lä*. Hlavním důvodem tohoto rozdílu byl zákon o příjmeních omezující právo vybrat si jméno, které již má jiného nositele. Příjmení přebíraná v první vlně většinou již dávno existovala a byla aktivně užívána. Naproti tomu během druhé vlny vzniklo velké množství nových jmen, tvořených podle pravidel jazykové skladby odvozením od místa pobytu nebo od křestního jména. V obou obdobích sehrála samozřejmě roli i móda a aktuální dění. Národní obrození a národní romantika preferovaly jména romantická, poetická, vyjadřující finství, např. *Suomenheimo*, *Lehtokannel*²³. Koncem třicátých let, v období rostoucího významu průmyslu, byla móda nakloněna spíše krátkým a abstraktním jménům (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 29).

Zajímavý je i další rozdíl, který souvisí s bodem předchozím. Je jím mnohem menší koncentrace jednotlivých jmen. Podíváme-li se na rok 1906, zjistíme, že nejoblíbenějších dvacet jmen tvořilo 14,4 % ze všech změněných příjmení. O necelých 30 let později to bylo již jen 1,2 % z celkového počtu změn, což je víc než desetkrát méně. Při první změně se jednalo celkem o 3 600 různých jmen, při druhé již o přibližně 21 500. Druhá vlna tedy mnohem více obohatila systém finských příjmení. (Närhi 1996: s. 76 – 77)

Co se týče společenského či sociálního postavení, i zde byly jisté odlišnosti. K první vlně nemáme sice tak dobré podklady o složení obyvatelstva, které usilovalo o pofinštění svého

²² Přípona *-la*, *-lä* vyjadřuje místo bydliště, tzv. příjmení „po chalupě“

haka – ohrazená pastvina, lesík; hák, háček; *ranta* – břeh, pobřeží; *pelto* – pole (orné); *vuori* – hora, pahorek; *rauha* – mír, klid, pokoj

²³ *Suomenheimo* – finský kmen

Lehtokannel: *lehto* – háj, *kannel* ~ *kantele* (běžněji) – národní finský strunný nástroj

jména, vychází se ale z předpokladu, že se jednalo převážně o lidi vzdělané. Druhá vlna zasáhla spíše dělníky, čeledíny, pomocné síly a živnostníky. (Närhi 1996: s. 70)

2.5 Uzákonění pravidel užívání příjmení

S rozvojem společnosti a byrokracie vznikala v zemi potřeba uzákoňovat jednotlivé jevy tak, aby existovala společná pravidla a praxe. To platí i u příjmení, u nichž pozorujeme snahy oprávněné užívání příjmení šlechticů již od 17. století²⁴. Během následujících století se počet osob s dědičným příjmením neustále zvětšoval. První pravidla o užívání příjmení v nezávislém Finsku obsahoval zákon z roku 1920 (*Laki sukunimestä*, Zákon o příjmeních č. 328/20, účinný od 1. 1. 1921), který se připravoval již od roku 1911. (Paikkala 2005: Hiidenkivi 4/2005) Zákon ukládal každému finskému občanovi povinnost mít příjmení, a to nejpozději do jednoho roku od účinnosti tohoto zákona. Tento zákon byl následován zákonem z konce třicátých let, ten uděloval povinnost žen převzít po sňatku automaticky mužovo jméno (tzv. *Avoliittolaki*, Zákon o manželství č. 234/29). Též dítě automaticky získalo příjmení po otci. (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 20)

Dále bych ráda připomněla významný zákon s dočasnou účinností z roku 1934 (č. 301/1934), zmiňovaný v souvislosti s druhou vlnou pofinšťování příjmení, který ulehčoval a urychloval proces změny příjmení.

Po dlouhé přípravě došlo v roce 1985 k velké novelizaci dosud platných zákonů souvisejících s užíváním příjmení, která vyústila v průlomová pravidla pod názvem Zákon o příjmeních (*Sukunimilaki*, č. 694/1985, účinný od 1. 1. 1986). Zákon změkčil do té doby rčení, že rodné jméno dáváme, ale příjmení dostáváme (Närhi 1996: s. 106). Od této doby existuje mnohem větší volnost při výběru vlastního příjmení při sňatku nebo rozvodu, ale například i volnost při výběru příjmení dítěte. Zásadní částí novely bylo znovuzavedení možnosti žen ponechat si po sňatku své původní jméno, respektive nově možnost nosit jména obě. Tímto byla ukončena zákonná povinnost žen převzít mužovo jméno, a to po pouhých 55 letech trvání. Novela vyvolala i diskusi o termínu příjmení – finsky *sukunimi* ~

²⁴ viz zákon z roku 1626 o povinném užití příjmení u šlechty, tzv. Rytířský řád (fin. *Ritarihuonejärjestys*)

rodové jméno – a nad jeho výstižností pro dnešní dobu. Diskutovalo se mimo jiné o tom, zda by termín *sukunimi* (šv. *släktnam*, angl. *family name*, něm. *Familiennam*) nebylo vhodnější nahradit termínem odpovídajícím výrazu příjmení ve smyslu „jméno za jménem“ (fin. *jälkinimi*, šv. *efternamn*, angl. *surname*, něm. *Zuname*) tak, jak k tomu došlo v roce 1982 ve Švédsku. (Närhi 1996: s. 107)

V roce 1991 byl zákon změněn (nařízení číslo 254/1991). V současné době je na území celého Finska platná úprava z roku 1999 (nařízení číslo 597/1999) pod názvem Zákon o jménech (*Nimilaki*).

V následujících odstavcích uvádím některé jeho základní body (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 46 - 56).

- a) Existuje povinnost mít křestní jméno (fin. *etunimi*) a příjmení (fin. *sukunimi*) a této se musí každý jedinec podřít.
- b) Dítě získá po narození automaticky společné příjmení svých rodičů. Pokud rodiče nemají společné příjmení, získá potomek příjmení jednoho z nich, a to takové, které rodiče za příjmení dítěte nahlásí. Pokud rodiče vychovávají ve společné péči již staršího sourozence, musí mít narozené dítě příjmení shodné se svými sourozenci. Pokud jméno novorozence není nahlášeno, dle zákona získá automaticky jméno po matce.
- c) Sňatkem vzniká manželskému páru nárok užívat společné příjmení, a to příjmení jednoho z nich, který měl ten který za svobodna. Manželé mají též právo na zachování příjmení, které měli v době sňatku. Po rozvodu lze požádat o možnost navrácení jména, které měli partneři před vstupem do manželství.
- d) Příjmení lze změnit pouze při splnění zákonem daných podmínek: pokud jeho cizojazyčnost či význam způsobují nositeli potíže nebo pokud nové jméno užívali prarodičové a jméno je k tomuto účelu vhodné či z jiných důvodů vyplývajících ze změny okolností.

3 Analýza

3.1 Úvodem

V této části se zabývám hlavní analýzou získaného materiálu, tedy analýzou jednotlivých párů starých a nových jmen. Jak již bylo řečeno v úvodu, předmětem mého výzkumu je 1059 párů příjmení změněných v době od roku 1887 do roku 1985 a nahlášených v *Suomen Virallinen Lehti*. Zajímá mě především, kdy se jméno objevilo poprvé a kdy ke změnám docházelo, kde změny proběhly a existuje-li nějaká souvislost mezi starým a novým jménem, ať již významového či fonetického charakteru.

Analýza je řazena abecedně podle nových příjmení, v závorce za jménem udávám celkový počet změn toho kterého jména. V materiálu existují příjmení, jejichž první část tvoří stejné apelativum nebo stejné proprium v nominativu a genetivu jednotného, respektive množného čísla (např. *Pursiheimo – Purrenheimo*, *Savoheimo – Savonheimo*). Tyto páry jsou pro přehlednost a možnost porovnání uspořádány vedle sebe pod jedno heslo. Podobně jsem postupovala i u jmen začínajících na „V“ a „W“, neboť dle finských zvyklostí tato spadají pod jedno písmeno (například i v telefonních seznamech). U každého nového příjmení uvádím překlad první části jména, respektive domněnku původu či významu, není-li vznik jména zcela jasný. Dále zde jsou zmíněny buď v textu nebo v závorce roky, kdy změna proběhla, a místo, kde byla změna jména zaznamenána. Informace o místě neuvádím v případech, kdy ji materiál neobsahoval.

Stará jména jsem doplnila o poznámku pravděpodobného původu, tj. jedná-li se o jméno finskojazyčné (*f*), švédskojazyčné (*š*), ruskojazyčné (*r*), učené (*u*) či ostatní (*o*). Podrobnější analýza starých příjmení následuje v další kapitole. Vzhledem k tomu, že se u švédskojazyčných jmen některé apelativy opakují, uvádím alespoň ty v mém materiálu nejfrekventovanější: „*son*“ – syn, např. *Johan/s/son* – Johanův syn, *Henrik/s/son* – Henrikův syn; „*man*“ – muž, člověk, např. *Ek/man* – dubový muž, *Fri/man* – volný muž; „*nord*“ – sever, např. *Nord/man* – severní muž, *Nord/lund* – lesík na severu; „*berg*“ – hora, skála, např. *Berg/hem* – horský domov, *Lind/e/berg* – lipová hora; „*ny*“ – nový, např. *Ny/berg* – nová hora, *Ny/holm* – nový ostrov; „*lind*“ – lípa, např. *Lind/roos* – lipová růže,

Lind/qvist – větvička lípy; „*sten*“ – kámen, např. *Sten/holm* – kamenitý ostrov, *Sten/man* – kamenný muž.

Podle Zákona o příjmeních platného od roku 1921²⁵ bylo možné zažádat o ochranu příjmení. Pokud k tomu u daného jména v minulosti došlo, zmiňuji i rok počátku ochrany. Posledním sledovaným údajem je rozšířenost příjmení v současné době, přičemž pojmem „současná“ nebo „dnešní“ doba mám na mysli situaci k únoru 2006.²⁶ Kvůli ochraně osobních údajů je v případě 1 – 4 zaregistrovaných osob uváděna formulace „méně než pět“ nositelů.

V případech, kdy příjmení má jen jeden záznam nebo kdy jsou záznamy identické ve všech údajích (kromě křestních jmen), jsou uváděné informace řazeny v tabulce následovně:

A – vysvětlení významu první části nového jména

B – staré jméno

C – původ starého jména (vyjádřeno zkratkami *f, š, r, u, o*, viz výše)

D – rok změny

E – místo změny

F – zda bylo zažádáno o ochranu, pokud ano, je uveden rok ochrany ve formě „30“, jenž odpovídá roku 1930 (není-li rok ochrany z nějakého neznámého důvodu znám, uvádím „*ano*“), pokud ne, uvádím „*ne*“

G – počet nositelů daného příjmení v současné době

3.2 Analýza jednotlivých párů starých a nových příjmení

Aallonheimo (4)

Příjmení *Aallonheimo* (*aalto* – vlna, vlnka na vodě) se v daném materiálu objevuje čtyřikrát. Ve dvou případech se změnilo z dánského jména *Andersén* (Nurmes 1914), v dalších dvou ze složeného jména *Aallonheimo–Andersen* (1943). V druhém případě tedy došlo ke zkrácení jména a zachování pouze finské části příjmení. Toto příjmení bylo

²⁵ *Laki sukunimesta*, č. 328/20 viz předchozí kapitola

²⁶ Konkrétní čísla pocházejí z registrace obyvatel na www.vkr.fi (*Väestörekisterikeskus*) z 20. a 27.2.2006

chráněno již od roku 1921. V současné době nenalezneme ve Finsku jediného nositele tohoto jména.

Ahdenheimo (2), *Ahdinheimo* (1)

Ahdenheimo (*Ahti* – mužské křestní jméno, též vládce vody ve finské mytologii) bylo změněno poprvé v roce 1906 v Uusikaupunki ze švédského jména *Blomroos*, po druhé v roce 1919 z finského *Suuronen* (Helsinky), a to vždy pouze v jednom případě. Ze stejného křestního jména vzniklo i příjmení *Ahdinheimo*, které bylo změněno z učeného jména *Relander* (Ristiina 1907). Méně obvyklé *Ahdenheimo* již zcela zaniklo, *Ahdinheimo* má méně než pět nositelů.

Ahmanheimo (1)

Tabulka 1 Příjmení *Ahmanheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>ahma</i> - rosomák	<i>Axelson</i>	š	1936	Pohja	ne	10

Airasheimo (1)

Tabulka 2 Příjmení *Airasheimo*

A	B	C	D	E	F	G
Pravděpodobně z příjmení <i>Airaksinen</i>	<i>Pukki</i>	f	1965	Harjavalta	ne	0

Antinheimo (1)

V případě příjmení *Antinheimo* (*Antti* – mužské křestní jméno) došlo k přímému odvození z původního švédského patronymika *Andersson*: *Anders* > *Antti* (Tampere 1927). Jméno je od roku 1934 chráněno a nyní má šest nositelů.

Araheimo (6)

Tabulka 3 Příjmení *Araheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Ara</i> - staré laponské osobní jméno	<i>Ahlsten</i>	š	1935	Helsinky	ne	<5

Arjanheimo (1)

Arjanheimo se objevilo v roce 1935. Není zřejmé, stálo-li za jeho vznikem ženské křestní jméno *Arja* nebo apelatium *arjalainen* (árijský), neboť i ve Finsku byli příznivci německé ideologie čisté rasy. Příjmení nahradilo staré jméno *Andersson* (š, Mikkeli) a v současné době ho nosí osm občanů.

Aroheimo (4), *Aronheimo* (4)

Aroheimo (*aro* – step) nemá sémantickou souvislost s původním švédským patronymikem *Abrahamsson*, které se vyskytlo ve vzorku čtyřikrát (Helsinky, Impilahti 1935). *Aronheimo* bylo zaznamenáno poprvé v jednom případě v roce 1935 v Helsinkách změnou z učeného příjmení *Anthoni*, dvakrát v roce 1947 z finského *Kivimäki* (Nokia). K jedné změně došlo ještě v roce 1985 ze jména *Väkevä* (Suomussalmi). Hned od následujícího roku bylo jméno chráněno. *Aronheimo* má nyní méně než 5 nositelů, *Aroheimo* již zcela vymizelo.

Arvonheimo (1)

Tabulka 4 Příjmení *Arvonheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Arvo</i> - mužské křestní jméno, <i>arvo</i> - cena, hodnota	<i>Pohjola</i>	<i>f</i>	1944	Helsinky	ne	0

Auerheimo (1)

Tabulka 5 Příjmení *Auerheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>auer</i> - opar	<i>Tull</i>	<i>š</i>	1946	Helsinky	46	<5

Eeronheimo (18)

Ve všech 18 případech bylo staré příjmení *Eero* (*Eero* – mužské křestní jméno, zde ve funkci příjmení) shodně nahrazeno novým *Eeronheimo*. Sémantický vliv starého jména na volbu nového je zjevný. Předpokládám, že jednotliví nositelé jména byli příbuzní ze dvou různých rodin z Ylöjärvi (1947) a Turtola (1949), neboť oficiální záznam změn byl proveden vždy ve stejný den. Jméno je chráněno od roku 1984. V současné době jsou ve Finsku evidováno 43 občané s tímto příjmením.

Ehbenheimo (1)

Tabulka 6 Příjmení *Ehbenheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>ehben</i> - eben nebo bez významu	<i>Eklund</i>	<i>š</i>	1913	Helsinky	ne	0

Eikanheimo (2)

Eikanheimo (*Eikka* – pravděpodobně z domácké podoby mužských křestních jmen *Eino*, *Eerik*) bylo možná zvoleno pro svou fonetickou blízkost s původním švédským jménem

Ekström. Změna proběhla ve Vihti v souvislosti se stým výročním vydání Kalevaly. V dnešní době je toto příjmení zaznamenáno osmkrát.

Eironheimo (2)

Eironheimo vzniklo pravděpodobně z místního pojmenování *Eiro*, které se vyskytovalo i ve všech ostatních návrzích nového jména (*Eiromaa*, *Eirovuo*, *Eironkoski*, *Eirovuori*). Se starým jménem *Moberg* (š) nemá zjevnou souvislost. Změny byly zaznamenány v roce 1948 v Hyvinkää. *Eironheimo* se do dnešní doby nedochovalo.

Elinheimo (1)

Tabulka 7 Příjmení *Elinheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>elin</i> – životní, <i>elää</i> – žít, pravděpodobně inspirováno foneticky starým jménem	<i>Ellmén</i>	<i>u</i>	1910		ne	0

Eloheimo (24), *Elonheimo* (2)

Eloheimo (*elo* – obilí, zrní; život; hovor. bohatství) bylo jedním z oblíbených jmen, která se měnila v souvislosti se Snellmanovým výročním nebo krátce po něm (celkem 17krát, Helsinky, Tampere, Hanko, Kuopio, Muurla). Poprvé se však jméno objevilo již v roce 1887 v Porvoo jako vůbec první známá změna na jméno končící na *-heimo*, a to z velmi neobvyklého finského jména *Neropatti* (Chytrák). Poslední změna proběhla v roce 1919 v Hanko. Jsem toho názoru, že staré jméno *Eliasson* je foneticky blízké novému tvaru a mohlo tedy být důvodem pro výběr nového jména. Mezi ostatními jmény neshledávám žádnou fonetickou ani sémantickou souvislost (š *Eriksson*, *u Odell*, *u Portell*, *u Erenius*, š *Friman*, š *Gartman*, š *Sundström*, *u Tocklin*).

Elonheimo se objevuje v roce 1935 v Alahärmä výměnou za švédské příjmení *Ek*. *Elonheimo* je chráněno od roku 1980 a má 51 nositelů, zatímco *Eloheimo* pouze 17.

Enonheimo (1)

Tabulka 8 Příjmení *Enonheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>eno</i> - strýc	<i>Carlsson</i>	š	1933	Vyborg	ne	0

Erkinheimo (15)

Ve všech 15 případech se *Erkinheimo* (*Erkki* – mužské křestní jméno) změnilo ze stejného finského příjmení *Fränti* a ve stejný den 1. 7. 1935. Všichni byli pravděpodobně součástí jednoho rodu žijícího ve dvou sousedních obcích Korteesjärvi a Alahärmä v provincii Pohjanmaa. Nové jméno si zřejmě zvolili dle sedláka *Erkkiho Fränti* a zároveň hned využili i práva na jeho ochranu. Nyní ve Finsku žije 127 potomků.

Eräheimo (1), *Eränheimo* (2)

Eräheimo (*erä* – úlovek, zvěř; částka, množství) se objevilo v roce 1929 přeměnou z finského příjmení *Moilanen* (Puolanka), *Eränheimo* v roce 1936 ze švédského *Trygg* v Äyräpää na území dnešního Ruska. O ochranu jména *Eräheimo* bylo zažádáno až v roce 1982. Nyní má *Eräheimo* šest a *Eränheimo* méně než pět nositelů.

Eskonheimo (2)

Eskonheimo (*Esko* – mužské křestní jméno) bylo přímo odvozeno od starých příjmení *Esko* (1958) a *Eskolin* (Lohja 1936). V současné době je evidováno pouze osm nositelů tohoto jména.

Hakaheimo (3)

Tabulka 9 Příjmení *Hakaheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>haka</i> – ohrazená pastvina; hák, háček	<i>Harden</i>	š	1935	Oulu	ne	6

Hallanheimo (5)

Mezi novým příjmením *Hallanheimo* (*halla* – přizemní mrazík) a starým *Frosti* (*f*) existuje přímá sémantická souvislost (*frost* – šv. mráz). K opuštění tohoto jména došlo v roce 1935 v Tarvasjoki a Karinainen. V dnešní době je evidováno 14 lidí s tímto příjmením.

Harjunheimo (1)

Tabulka 10 Příjmení *Harjunheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>harju</i> - vyvýšenina, hřbet	<i>Holopainen</i>	<i>f</i>	1909	Leppävirta	36	21

Haukanheimo (5)

Haukanheimo (*haukka* – káně, sokol, jestřáb) vzniklo přímým překladem ze švédského příjmení *Falk*. Vedle toho v jednom případě (*Friman*) neexistuje žádná souvislost mezi novým a starým jménem. Ke všem výše uvedeným změnám došlo v roce 1935 v Helsinkách. Nyní žije ve Finsku méně než 5 nositelů tohoto jména.

Havuheimo (1)

Tabulka 11 Příjmení *Havuheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>havu</i> - jehličí, chvoj	<i>Höopakka</i>	<i>f</i>	1935	Lappajärvi	ne	0

Heikinheimo (53)

Nových příjmení *Heikinheimo* (*Heikki* – mužské křestní jméno) bylo velké množství, a to především proto, že si je zvolil početný finský kulturní rod *Heikel* na základě sémantické i fonetické příbuznosti (*Heikki* > *Heikkilä* > *Heikel*). Byli to většinou úředníci, kteří žili téměř po celém Finsku, např. v Oulu, Tyrvää, Kemijärvi, Utsjoki, Rovaniemi, Keuruu, Tampere, Joensuu. Taktéž *Heikkikanta*, *Hietanen*, *Matilainen*, *Nieminen*, *Sarimo*, *Soisalo* a *Sorainen* (vše *f*) si zažádali o toto příjmení. První změny byly zaznamenány v roce 1906 v souvislosti se Snellmanovým výročím, poslední v roce 1984 (2x *Sarimo*). O ochranu jména bylo zažádáno již v roce 1930, do této doby je také datována většina změn. V současné době nosí příjmení *Heikinheimo* 291 lidí, a tím se řadí na druhé místo v početnosti jmen končících na *-heimo* za *Paloheimo* (321)²⁷.

Heinäheimo (6)

Rodina sedláka *Höopakka* z Ylistaro si při hromadné změně v roce 1935 vybrala za své nové příjmení *Heinäheimo* (*heinä* – tráva, seno). Mezi novým a starým příjmením existuje dle mého názoru sémantická vazba, neboť *Höopakka* je velmi pravděpodobně pofinštěnou formou švédského jména *Höbacka* (*hö* – šv. seno, *backa* – šv. kopec). Nyní najdeme mezi Finy ještě 15 občanů tohoto jména.

²⁷ Jména *Ikäheimo* (616) a *Heimo* (306) nejsou předmětem mého výzkumu (viz s. 3).

Helonheimo (3)

Helo (záře) bylo pro svou symboliku velmi oblíbenou předponou především při první vlně pofinšťování v roce 1906. Vznikala jména jako *Helohonka*, *Helolinna*, *Helovaara* (Mikkonen - Paikkala 1992: s. 93). *Helonheimo* bylo však zaznamenáno až při druhé hromadné změně v roce 1935, a to ze švédského jména *Sjöholm* (Riihimäki) a z učeného *Helander* (Helsinki). U jména *Helander* byla pravděpodobně fonetická blízkost důvodem zvolení právě příjmení *Helonheimo*, které má v současné době 10 nositelů.

Herkonheimo (1)

Tabulka 12 Příjmení *Herkonheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Herko</i> – domácí podoba mužského křestního jména Herman	<i>Hagelin</i>	<i>u</i>	1941	Helsinki	41	5

Hiidenheimo (24)

V polovině případů vzniklo *Hiidenheimo* (*hiisi* – zlý duch, vyskytuje se též v Kalevalě) volnou přeměnou ze švédského jména *Törnström*. *Hiidenheimo* si za své během první vlny pofinšťování cizojazyčných příjmení zvolil i významný finský rod *Ramstedt* (Närhi 1996: s. 34). Částečná spojitost nadpřirozených bytostí existuje mezi *Hiidenheimo* a *Thor* (š, bůh hromu v severské mytologii). *Hiidenheimo* vzniklo dále přeměnou z *Helenius* (*u*), *Koistinen* (*f*), *Stenlund* (š) a z patronymik *Henriksson* (š) a *Kustaantytär* (*f*). Změny proběhly od roku 1906 do roku 1935, přičemž od roku 1931 bylo jméno chráněno. Existovala dvě centra tohoto nového jména - Helsinki a Vihti (dále Nummi 2x a Lohja 1x). V současné době toto jméno nosí 30 lidí.

Hirvenheimo (1)

Tabulka 13 Příjmení *Hirvenheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>hirvi</i> - los	<i>Blenner</i>	<i>u</i>	1951		ne	<5

Honganheimo (1), *Honkaheimo* (4)

Méně běžné *Honganheimo* (*honka* – borovice, sosna), které nalezneme pouze v jednom případě z roku 1906 (Helsinki), vzniklo ze švédského jména *Malmgren*, ale nyní patří již mezi vymizelá příjmení. Naproti tomu *Honkaheimo* má dnes ještě 38 zástupců. Předpona *honka* byla v oblibě při pofinšťování jmen v roce 1906, např. *Honkamäki*, *Honkaniemi*,

Honkasalo, Honkavaara, Honkaranta (Mikkonen - Paikkala 1992: s. 106). *Honkaheimo* se poprvé objevuje až ve druhé vlně v roce 1935, a to změnou z učeného *Helenius* (Rauma).

Hornanheimo (2)

Hornanheimo (*horna* – peklo) bylo změněno poprvé v roce 1910 v Helsinkách, po druhé o dva roky později, v obou případech z finského *Sihvonen*. Nyní ale již zcela vymizelo.

Horsmanheimo (2)

Vznik příjmení *Horsmanheimo* (*horsma* – vrbovka) úzce souvisí s místem bydliště rodiny v Horsma-aho v Polvijärvi. Naopak žádnou souvislost nenalézám se starým příjmením *Dimitroff* (r, 1931). V současné době registrujeme 27 nositelů.

Hovinheimo (1)

Tabulka 14 Příjmení *Hovinheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>hovi</i> - dvůr	<i>Mursin</i>	<i>r</i>	1935	Vahviala	ne	<5

Hämeenheimo (1), *Hämeheimo* (1)

Häme, jedna z finských provincií, posloužila jako zdroj pro nové, finské jméno ve dvou případech – *Hämeenheimo* ze švédského *Hallberg* (1907) a *Hämeheimo* též ze švédského příjmení *Holmgrén* (Helsinki 1939). Do dnešní doby se však zachovala pouze genetivní forma *Hämeenheimo* (22 osob).

Idänheimo (1)

Tabulka 15 Příjmení *Idänheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>itä</i> - východ	<i>Nuro</i>	<i>f</i>	1952	Joutseno	ne	14

Ilkanheimo (2)

Ilkanheimo vzniklo z mužského křestního jména *Ilkka* v roce 1935 v Helsinkách. Se starým švédským příjmením *Nyberg* nemá žádnou souvislost. Nyní registrujeme 14 nositelů tohoto příjmení.

Iloheimo (3)

Staré příjmení *Ilonen* mělo zjevně přímý vliv na výběr nového příjmení *Iloheimo* (*ilo* – radost, potěšení). Ke změnám došlo velmi krátce po sobě v letech 1952 a 1953 (Helsinky). Příjmení se však moc nerozšířilo, nyní evidujeme méně než pět lidí s tímto jménem.

Jaakonheimo (6)

Příjmení *Jaakonheimo* (*Jaakko* – mužské křestní jméno), které si manželé *Jakobssonovi* (2) vybrali přímým překladem první části svého starého jména *Jakob* > *Jaakko*, se poprvé objevilo v roce 1936 v Merikarvia. Podruhé si toto příjmení vybrala rodina z okresu Kauhava (4) v roce 1939 místo finského příjmení *Varvas*. V současné době registrujeme pět obyvatel s tímto příjmením.

Jokiheimo (10)

Jokiheimo (*joki* – řeka) si zvolila za své nové příjmení rodina *Flyktmanů* (š) z Lahti v roce 1935. Počet nositelů tohoto příjmení není však dnes o mnoho vyšší než původní (13).

Juhanheimo (1)

Tabulka 16 Příjmení *Juhanheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Juha</i> - mužské křestní jméno, pravděpodobně foneticky inspirováno starým jménem	<i>Jukanen</i>	<i>f</i>	1960	Pori	ne	0

Juhonheimo (1)

Tabulka 17 Příjmení *Juhonheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Juho</i> - mužské křestní jméno, fonetická a sémantická vazba na staré jméno	<i>Johansson</i>	<i>š</i>	1933	Hattula	ne	<5

Jussinheimo (6)

Se jménem *Jussinheimo* (*Jussi* – mužské křestní jméno) se poprvé setkáváme až v roce 1974, kdy nahradilo v šesti případech finské příjmení *Karjunen*, které možná bylo chápáno nositeli hanlivě (*karju* – kanec). Do dnešního dne se počet jeho nositelů rozrostl na sedm.

Järvenheimo (7)

Järvenheimo (*järvi* – jezero) se poprvé objevilo v roce 1920 ve Vuohijärvi (2) a je možné, že právě místo bydliště bylo inspirací pro výběr nového jména, neboť staré jméno *Pässilä*

nemá zjevně se zvoleným jménem souvislost. Dále je zaznamenána změna z roku 1949 v Hamině (5) z finského jména *Pellinen*. Nyní má jméno 8 nositelů.

Jääheimo (1), *Jäänheimo* (2)

Jääheimo (jää – led) vzniklo ze švédského příjmení *Jägerroos* (Tampere 1935). Kromě stejných prvních hlásek nenalézám mezi jmény souvislost. Do dnešní doby se počet občanů s tímto jménem rozšířil na 7 (chráněno od roku 1988). Obdobné příjmení *Jäänheimo* (genetivní koncovka) se objevuje až v roce 1975 a hned je i zažádáno o jeho ochranu. Možná i z tohoto důvodu se příjmení volně nerozšířilo, a tak v současné době čítáme méně než pět osob s tímto příjmením.

Kailaheimo (6)

Tabulka 18 Příjmení *Kailaheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>kaila</i> (nář.) < <i>kaisla</i> – rákos	<i>Kiimanen</i>	<i>f</i>	1948	Kontiolahti	ne	23

Kallenheimo (3)

Kallenheimo (*Kalle* – mužské křestní jméno) vzniklo ve všech třech případech přímým překladem švédského patronymika *Karlsson* (*Karl* > *Kalle*) shodně v roce 1935 v Riihimäki, Paimio a Tammela. Do dnešní doby se příjmení nedochovalo.

Kallioheimo (4)

Mezi novým příjmením *Kallioheimo* (*kallio* – skála) a starým *Berghem* existuje přímá souvislost významu (*berg* – šv. skála). Všechny změny tohoto příjmení jsme zaznamenali v Helsinkách v roce 1936. Do dnešní doby se počet jeho nositelů rozšířil na deset.

Kangasheimo (2)

Kangasheimo (*kangas* – vřesoviště; látka) bylo zaznamenáno poprvé v roce 1907 z finského příjmení *Wiitanen*, dále až v roce 1952 v Helsinkách z příjmení *Pynnönen* (*f*). Do dnešní doby ze soustavy užívaných jmen vymizelo.

Kansanheimo (4)

Kansanheimo (*kansa* – lid, národ) bylo jedno ze šesti navržených jmen, o která zažádala v roce 1961 rodina *Kahtola* (*f*) z Asikkaly. Zajímavé je, že všechna jména začínala na „K“ a dvě z nich končila na *-heimo* (*Kuloheimo* však již v té době bylo chráněno a nemohlo být tedy volně přebíráno). Zachování počátečního písmena bylo tedy zřejmě důležitým faktorem při výběru nového jména. Do dnešní doby se však jméno nedochovalo.

Kariheimo (2), *Karinheimo* (1)

S příjmením *Kariheimo* se setkáváme v souvislosti s druhou vlnou pofinšování příjmení v roce 1935 v Helsinkách. Není zřejmé, vzniklo-li z přírodního apelativa *kari* (podmořské skalisko, útes) nebo z mužského křestního jména *Kari*. Změněno bylo z učeného jména *Mallenius*. *Karinheimo* pochází z pozdější doby (Kajaani 1963) a lze usuzovat, že majitel původního jména *Puoskari* (*f*) měl určitou vazbu ke slovu *kari*, neboť toto přírodní apelativum se vyskytuje ve všech šesti jím navržených příjmeních (*Pohjankari*, *Talaskari*, *Tuulikari*, *Karinheimo*, *Karivaara*, *Tuulenkari*). V případě *Kariheimo* i *Karinheimo* se přikláním k variantě, že *kari* v těchto jménech vyjadřuje spíše útes než mužské jméno.

Dnes nosí jméno *Kariheimo* 7 a *Karinheimo* méně než pět lidí.

Karmanheimo (2)

Poněkud zvláštní příjmení *Karmanheimo* (náb. karma) se objevuje během války v roce 1941 (Helsinky) a hned v následujícím roce bylo ochráněno. S původním jménem *Lehtinen* (*f*) nemá žádnou souvislost. Nyní má 9 nositelů.

Kaskenheimo (1)

Tabulka 19 Příjmení *Kaskenheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>kaski</i> - vypálená mýtina	<i>Akrenius</i>	<i>u</i>	1957		ne	0

Katajanheimo (2)

Katajaheimo (*kataja* – jalovec) bylo poprvé zvoleno v Tampere v roce 1910 překladem ze švédského *Enbom* (*en* – šv. jalovec), podruhé zcela volně místo finského *Salonen* (Tampere 1968). Dnes evidujeme 9 občanů s tímto příjmením.

Kaukoheimo (3)

Kaukoheimo bylo zaznamenáno na Snellmanovo výročí v roce 1906 v Helsinkách změnou z učeného jména *Domander*, do dnešní doby se ale nezachovalo. Inspirací pro jeho vznik mohlo být mužské křestní jméno *Kauko* nebo *Kaukomieli*, postava z národního eposu Kalevala, což by odpovídalo době národního obrození, ve které bylo přeměněno.

Kaunoheimo (1)

Tabulka 20 Příjmení *Kaunoheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Kauno</i> - mužské křestní jméno	<i>Domander</i>	<i>u</i>	1906	Kisko	ne	0

Kaveheimo (3)

S příjmením *Kaveheimo* se setkáváme v souvislosti s druhou hromadnou změnou jmen v roce 1935. Jméno bylo s největší pravděpodobností vybráno pro jeho fonetickou podobnost s původním kulturním jménem *Kavén* (Helsinky). Od následujícího roku bylo chráněno, nyní ale patří již mezi zaniklé.

Ketoheimo (2)

Ketoheimo (*keto* – suchá louka) vzniklo po opuštění příjmení *Lindell* (*u*, *Iitti*) a *Johansson* (*š*, *Turku*) během první velké vlny v roce 1906. Do dnešní doby se ovšem nedochovalo.

Kiianheimo (1)

Tabulka 21 Příjmení *Kiianheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Kiia</i> - pravděpodobně místní název	<i>Kunkel</i>	<i>š</i>	1954		65	<5

Kirsiheimo (3)

Dnes již vymizelé *Kirsiheimo* (*Kirsi* – ženské křestní jméno; *kirsikka* – třešeň) vzniklo volnou přeměnou ze švédského příjmení *Kindstedt* nejprve v roce 1936 (Helsinky), poté ještě ze stejného jména ve dvou případech v roce 1952.

Kivenheimo (4), *Kiviheimo* (1)

Příjmení *Kivenheimo* (*kivi* – kámen) se přeměnilo ve všech čtyřech případech z různých příjmení a v různých dobách. První změna je z roku 1908, poslední z roku 1985. Vzhledem

k tomu, že jméno je od roku 1959 chráněno, šlo pravděpodobně o příbuzného nebo o někoho se stejnojmennými předky. Co se týče významu jména, překlad byl využit jen v jednom případě, a to ze švédského jména *Stenvall*: *sten* – šv. kámen (1908). Ostatní stará jména *Hermansson* (š, Salo 1924), *Teivali* (f, 1955) a *Kaattari* (f, Kokkola 1985) nemají žádnou souvislost s novým jménem, které dnes nosí 19 občanů. *Stenman* (š, Kaukola 1935) je sémanticky velmi blízké novému jménu *Kiviheimo*, jež má nyní 6 nositelů.

Korteheimo (1)

Tabulka 22 Příjmení *Korteheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>korte</i> - přeslička	<i>Kirppu</i>	<i>f</i>	1937		ne	0

Korvenheimo (9)

Všechny změny jmen na *Korvenheimo* (*korpi* – hluboký jehličnatý les) pocházejí z počátku 20. století čili z doby, kdy Finsko bylo ještě součástí Ruska. Ve většině případů žadatelé bydleli právě na území dnešního Ruska - v Petrohradě a v Muola, po jednom případě též v Helsinkách (1907), Orimattila (1910) a Suomussalmi (1910). Mezi jmény *Fagerlund* (š), *Lindh* (š), *Silander* (u), *Wahlström* (š), *Heikkinen* (f) a volbou nového jména neexistuje žádná sémantická ani fonetická vazba. V dnešní době má *Korvenheimo* stále ještě 16 nositelů.

Koskenheimo (17), *Koskiheimo* (2)

Koskenheimo (*koski* – peřeje, vodopád) bylo přeměněno z mnoha různých jmen jak švédských (*Brandstaka*, *Lundström*, *Karlsson*, *Löfman*, *Himmelroos*), tak ruských (*Klementjeff*, *Dugin*), ale i finských (*Mäkinen*, *Suikeli*, *Tiensuu*, *Turunen*) či učených (*Forstadius*). Tyto změny byly časově situovány především do roku 1906 a následujících let, s dvěma výjimkami z let 1941 a 1946, a geograficky do jižního Finska, především kolem Turku, Haminy a do Helsinek. Užší vztah mezi novým a starými jmény téměř neexistuje, s výjimkou jména *Forstadius* (*fors* – šv. vodopád) a zachování počátečního písmena u jmen *Karlsson* a *Klementjeff*. Jinak tomu bylo v případě příjmení *Koskiheimo*, které je pofinštěnou verzí původního švédského jména *Fors* (Pyhäjoki 1935). V současné době nosí příjmení *Koskenheimo* 36 a *Koskiheimo* 6 osob.

Kotiheimo (3)

Tabulka 23 Příjmení *Kotiheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>koti</i> - domov	<i>Karlsson</i>	š	1935	Helsinki	ne	0

Kotkanheimo (2), *Kotkaheimo* (2)

Kotkanheimo (*kotka* – orel) se objevuje v roce 1942 v provincii Savo v Kerimäki volnou změnou z východofinského příjmení *Paakkunainen*. Naproti tomu *Kotkaheimo* (Joensuu 1959) je přímým překladem švédského deapelativního jména *Örn* (orel). Nyní se s těmito jmény již téměř nesetkáme, *Kotkanheimo* už vymizelo úplně, *Kotkaheimo* má méně než pět zástupců.

Kuloheimo (6)

S příjmením *Kuloheimo* (*kulo* – lesní požár), o které si zažádali manželé *Finnbergovi* (š), se poprvé setkáváme v roce 1935 v Helsinkách. Od roku 1937 je jméno chráněno, i přesto bylo později ještě změněno. Jako jednu z možností měla toto jméno ve své žádosti rodina *Kahtola* z Asikkaly (1961), pro kterou bylo zjevně důležité, aby nové příjmení začínalo na písmeno K, neboť všech šest navrhovaných jmen původní počáteční písmeno zachovává. Z těchto dvě končí na *-heimo* (*Kansanheimo*). Do dnešní doby se počet nositelů tohoto jména rozšířil pouze na 8.

Kurjenheimo (3)

Z přírodního apelativa *kurki* (jeřáb) vzniklo v roce 1935 příjmení *Kurjenheimo*. Přeměněno bylo ze švédského jména *Kron* ve dvou sousedních obcích Pulkkila a Piippola. Nyní jméno nosí 12 osob.

Kustaanheimo (3)

Tabulka 24 Příjmení *Kustaanheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Kustaa</i> - mužské křestní jméno <i>Kustaa</i> < <i>Gustaf</i>	<i>Gustafsson</i>	š	1935	Hanko	35	5

Kylänheimo (1)

Tabulka 25 Příjmení *Kylänheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>kylä</i> - vesnice	<i>Kyröläinen</i>	f	1956	Oulu	ne	0

Kytöheimo (12)

Z dostupných pramenů vyplývá, že příjmení *Kytöheimo* (*kydöttää* – mýtít bažinu pálením) si vybrala jedna velká rodina z Karstuly v roce 1948. Původní příjmení *Kauris* (*f*) se nijak nevztahuje ke jménu novému, pomineme-li zachování počátečního písmena. Počet jeho uživatelů klesl do roku 2006 na sedm.

Laaksonheimo (3)

V roce 1954 v Tampere vzniklé a ve stejném roce ochráněné příjmení *Laaksonheimo* (*laakso* – údolí) má jasnou vazbu na staré jméno *Laakso* (*f*). Dnes se jím honosí sedm občanů.

Lamminheimo (1)

Tabulka 26 Příjmení *Lamminheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Lammi</i> - místní název, <i>lampi</i> - jezírko, tůň	<i>Ahlbäck</i>	š	1906	Ilmajoki	ne	36

Lapinheimo (1)

Tabulka 27 Příjmení *Lapinheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Lappi</i> - Laponsko	<i>Nyholm</i>	š	1935	Helsinki	83	0

Laurinheimo (3)

Příjmení *Laurinheimo* (*Lauri* – mužské křestní jméno) bylo sice změněno ze dvou různých finských příjmení *Kasurinen* (1) a *Laapas* (2), ale ve všech třech případech se jednalo o členy jedné rodiny. Změna je datována k témuž dni na sklonku roku 1952. V současné době má jméno méně než pět nositelů.

Lehdonheimo (6), *Lehtoheimo* (1)

Z apelativa *lehto* (háj, lesík) vznikla dvě různá příjmení, obě však souvisejí s velkou vlnou pofinšování jmen ke stému výročí vydání Kalevaly. V případě *Lehdonheimo* (Merikarvia) bylo inspirací staré jméno *Lundgren* (*š*, *lund* – šv. háj). U *Lehtoheimo* z Tyrvää jakákoliv spojitost chybí (*š* *Roos*). Dnes má *Lehdonheimo* v registru občanů 11 a *Lehtoheimo* méně než pět záznamů.

Lehmusheimo (2)

V roce 1947 v Tampere vzniklé jméno *Lehmusheimo* (*lehmus* – lípa) je přímým překladem z původního učeného jména *Lindell* (*lind* – šv. lípa). Do dnešní doby se nedochovalo, což není možná překvapivé, vezmeme-li v úvahu fakt, že oběma nositelkami tohoto jména byly ženy.

Lehtiheimo (2)

S příjmením *Lehtiheimo* (*lehti* – list) se setkáváme v Tyrvää v roce 1935. Zajímavé je, že manželé *Roos* (*š*) se sami rozhodli pro toto jméno, ale pro svou schovanku zvolili jméno velmi podobné, leč s jiným významem *Lehtoheimo* (viz heslo *Lehdonheimo*, *Lehtoheimo*). Nyní má *Lehtiheimo* 24 zástupců.

Lemmenheimo (3)

Tabulka 28 Příjmení *Lemmenheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>lempi</i> - láska	<i>Mild</i>	š	1906	Turku	ne	0

Levinheimo (2)

Levinheimo (1946) je odvozeno od místního jména hory *Levi* v Laponsku, v jejíž blízkosti rodina žila. To bylo důležitým faktorem pro volbu, neboť i další varianty nového jména obsahovaly proprium *Levi* (*Levivaara*, *Levinleimu*). Zajímavostí je, že i staré jméno *Sirkka*²⁸ (*f*) bylo místním jménem z této oblasti Laponska, konkrétně jménem vesnice, v níž rodina žila. V současné době má jméno 15 nositelů.

Linkoheimo (1)

Tabulka 29 Příjmení *Linkoheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>linko</i> – prak, pravděpodobně odvozeno foneticky od starého jména	<i>Flinkman</i>	š	1945	Helsinki	46	11

Linnanheimo (7)

Linnanheimo (*linna* – hrad) bylo změněno z velmi běžného finského příjmení *Leino* (Karuna 1924). Mezi oběma jmény lze nalézt určitou fonetickou podobnost. Nyní ve Finsku žije pět osob s tímto příjmením.

²⁸ *Sirkka* – též ženské křestní jméno

Listoheimo (2)

Listoheimo si pravděpodobně vytvořil nový majitel jména v rámci pofinšování cizojazyčných jmen v roce 1935 zcela sám vlastní volbou hlásek, a to záměnou za ruské *Fedetschenko* (Terijoki). Ve Finsku je nyní registrováno méně než pět zástupců tohoto jména.

Louhenheimo (1)

Tabulka 30 Příjmení *Louhenheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Louhi</i> - postava z Kalevaly	<i>Lindgren</i>	š	1936	Turku	ne	0

Lounasheimo (2)

Lounasheimo (*lounas* – jihozápad) bylo změněno v letech 1906 a 1907 ve Vyborgu ze jména *Lindeberg* (š). O ochranu bylo zažádáno až v roce 1980. V současné době žije ve Finsku pod tímto jménem 12 občanů.

Lähteenheimo (1)

Tabulka 31 Příjmení *Lähteenheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>lähde</i> - pramen	<i>Korte</i>	f	1947	Tuusula	ne	0

Länsiheimo (1)

Tabulka 32 Příjmení *Länsiheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>länsi</i> - západ	<i>Lindqvist</i>	š	1936	Helsinky	ne	0

Maaheimo (3), *Maanheimo* (3)

Maaheimo (*maa* – země, půda) bylo ve dvou případech změněno z finského příjmení *Manninen* (Helsinky 1906) a jednou ze švédského *Stenholm* (Lohja 1914). *Maanheimo* se objevuje až v roce 1985 v Jyväskylā, a to změnou z příjmení *Makkinen* (f). U jmen *Manninen* a *Makkinen* došlo k zachování počátečního písmena, ani v jednom případě však neexistuje sémantická vazba mezi novým a starým jménem. *Maaheimo* je chráněno od roku 1934 a nyní má 18 nositelů, *Maanheimo* méně než pět.

Malminheimo (2)

Malminheimo (*malmi* – ruda) bylo přímo odvozeno od švédského příjmení *Malmström* (*malm* – šv. ruda) v letech 1935 (Helsinky) a 1936 (Kärkölä). Dnes jej nosí pět lidí.

Mannerheimo (39)

Téměř čtyři desítky zaznamenaných změn nalezneme u jména *Mannerheimo* (*manner* – kontinent, pevnina). Ze zkoumaného materiálu vyplývá, že ve většině případů změna proběhla v letech 1906 až 1910, a to především v květnu při příležitosti Snellmanova výročí, v jednom případě 1. 7. 1935 a třikrát koncem roku 1985. Geografické rozmístění tvoří jakýsi půlkruh z Kokkoly do Joensuu podél pobřeží a rusko-finské hranice (Pietarsaari, Kristiinankaupunki, Turku, Sauvo, Perniö, Helsinky, Tuusula, Lappeenranta), další změny proběhly v Tampere a Pieksämäki. Přeměněna byla většinou švédská jména *Himberg*, *Häggman*, *Grönroos*, *Engblom*, *Mélart*, *Molander*, *Enroth* a *Löfström*, dále patrymonijní příjmení (š *Pettersson*, š *Henriksson*) a finská *Hämäläinen*, *Iivonen*, *Martin*, *Ahoniemi*, *Wattinen*, *Knuusi* a *Ruokolainen*. Foneticky inspirována byla změna z *Mannerheim-Sidorow* (š, *r*) na *Mannerheimo-Sollamo*. Otázkou zůstává, jakou roli při výběru tohoto jména sehrála mnohými obdivovaná osobnost maršála C. E. G. Mannerheima²⁹. Nyní ve Finsku žije 50 nositelů jména *Mannerheimo*.

Martinheimo (1)

Tabulka 33 Příjmení *Martinheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Martti</i> - mužské křestní jméno	<i>Tiainen</i>	<i>f</i>	1973		ne	<5

Matinheimo (2)

Příjmení *Matinheimo* pochází z mužského křestního jména *Matti* a v jednom případě bylo přímým překladem ze švédského *Mattsson* (Tampere 1910), v druhém případě došlo alespoň k zachování prvního písmena změnou z ruského *Makaroff* (Nokia 1940). V současné době má toto příjmení pět nositelů.

²⁹ *Carl Gustav Emil Mannerheim* (1867 - 1951) – důstojník carské armády, později finský maršál, regent a prezident (1944 - 46)

Merenheimo (23), *Meriheimo* (5), *Mertenheimo* (1)

Merenheimo (*meri* – moře) bylo ve více než polovině případů změněno z učeného příjmení *Mecklin*. Jednalo se pravděpodobně o příslušníky jednoho rodu z Oulu, Oulunsalo, Ruukki a Kempele, tedy sousedních obcí. Čtyřikrát bylo uvedeno jako staré příjmení *Järn* (š, Raisio), třikrát *Soikkanen* (f, Helsinky) a jednou *Paukku* (f, Helsinky). *Merenheimo* se objevuje poprvé v roce 1906, nejvíce změn pochází z let 1915 a 1919. O ochranu jména bylo zažádáno již v roce 1921, poté však příjmení byla změněna na *Merenheimo* ještě několikrát v letech 1936, 1946 a 1962.

Prvními nositeli jména *Meriheimo* byli manželé *Sjöströmovi* (š) z Helsinek, kteří si své nové jméno vybrali v roce 1935. V tomto jediném případě existuje přímá inspirace významem starého jména (*sjö* – moře, jezero). Dalšími starými jmény byly *Mäkinen* (f, Hämeenkyrö 1947) a *Pusa* (f, 1979). *Meriheimo* je chráněno od roku 1936. Z množného čísla apelativa *meri* vznikla i méně obvyklá forma *Mertenheimo*, a to až v roce 1985 z finského příjmení *Vainikainen*. *Meriheimo* se na rozdíl od *Merenheimo* (105 nositelů) a *Mertenheimo* (méně než pět nositelů) do dnešní doby nedochovalo.

Metsäheimo (4), *Metsänheimo* (3)

Příjmení *Metsäheimo* (*metsä* – les) si vybrala za své nové jméno rodina *Ahlqvist* (š) z Merikarvia v kalevalském roce 1935. *Metsänheimo* je staršího původu, ke všem změnám došlo již v roce 1906 v Helsinkách, a to ze jmen *Seksman* (š) a *Eriksson* (š). Toto příjmení je od roku 1930 chráněno a nyní ho nosí 39 občanů, na rozdíl od *Metsäheimo*, které téměř vymizelo (méně než pět občanů).

Mikonheimo (2)

Tabulka 34 Příjmení *Mikonheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Mikko</i> - mužské křestní jméno	<i>Klaavu</i>	<i>f</i>	1935	Lahti	35	<5

Moilasheimo (3)

Moilasheimo je přímo odvozeno od finského příjmení *Moilanen* (Laihia 1946). Vedle toho bylo *Moilasheimo* jednou změněno i ze jména *Kyllönen* (f), z pramenů vyplývá, že se pravděpodobně jednalo o třetího sourozence rodu *Moilanen*. Nyní jméno nosí 9 Finů.

Montoheimo (1)

Tabulka 35 Přijmení *Montoheimo*

A	B	C	D	E	F	G
z příjmení <i>Montonen</i>	<i>Montonen</i>	<i>f</i>	1909	Helsinky	ne	0

Myyränheimo (1)

Tabulka 36 Přijmení *Myyränheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>myyrä</i> - krtek, hraboš	<i>Ahlbom</i>	<i>š</i>	1942		ne	0

Mäenheimo (1)

Tabulka 37 Přijmení *Mäenheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>mäki</i> - kopec, pahorek	<i>Munck</i>	<i>š</i>	1906	Helsinky	ne	0

Nevanheimo (2)

Nevanheimo (*neva* – bažina, močál) bylo změněno z učeného jména *Serén* (Kuivaniemi 1906) a finského *Tohver* (Tervola 1985). Patřilo mezi chráněná jména (1921), nyní se již nevyskytuje.

Niemenheimo (4)

Niemenheimo (*niemi* – mys, ostroh) se objevuje mezi finskými příjmeními až v roce 1982 v Jämsänkoski a rodina *Rättö* (*f*) si jej rovnou i ochránila. Do současné doby se počet nositelů tohoto jména nijak nerozšířil, oficiální prameny udávají méně než pět osob.

Nummenheimo (3)

Jméno *Nummenheimo* (*nummi* – vřesoviště) se objevuje v souvislosti s první velkou vlnou pofinšování v roce 1906, kdy bylo volně změněno z učeného jména *Juselius* (Kajaani). Nyní je registrováno méně než pět jeho nositelů.

Nurmenheimo (4)

Nurmenheimo, jež vzniklo z přírodního apelativa *nurmi* (tráva), pochází taktéž z přelomového roku 1906. Změny byly zaznamenány v Helsinkách a v Tuusula ze švédského příjmení *Nyberg*, a to bez sémantické souvislosti, pouze se zachováním počátečního písmena. Do dnešní doby se ale jméno nedochovalo.

Ollinheimo (9)

Předlohou pro vznik tohoto jména bylo mužské křestní jméno *Olli*. *Ollinheimo* bylo vybráno na základě fonetické a pravděpodobně i sémantické blízkosti s původním švédskojazyčným jménem *Ohlström* (*Ohl* ~ *Ole* – švédské křestní jméno). Staré jméno je shodné ve všech nahlášených změnách (Vihti 1935). O dva roky později bylo zažádáno o jeho ochranu. Nyní je ve Finsku evidováno 7 občanů s tímto jménem.

Omaheimo (1)

Tabulka 38 Příjmení *Omaheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>oma</i> - vlastní	<i>Sarasto</i>	<i>f</i>	1914	Tampere	ne	<5

Oraheimo (6)

Tabulka 39 Příjmení *Oraheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>ora</i> - trn, osten	<i>Hurtig</i>	<i>š</i>	1960		ne	8

Otonheimo (2)

Otonheimo (*Otto* – mužské křestní jméno) nahradilo poprvé staré učené jméno *Caselius* (*Kiukainen*) během druhé vlny pofinšování v roce 1935, podruhé o deset let později ze stejného jména (*Rauma*). Od roku 1935 bylo chráněno, do současnosti se nedochovalo.

Paadenheimo (2)

Příjmení *Paadenheimo* (*paasi* – balvan) má relativně krátkou historii. Objevuje se až v roce 1963 ze jmen *Pullainen* (*f*), *Töhönen* (*f*, Helsinki), v roce 2006 se však již řadí mezi jména vymizelá.

Paavonheimo (8)

Z mužského křestního jména *Paavo* odvozené *Paavonheimo* bylo změněno 12. května v letech 1907 (*Jaala*) a 1920 (*Heinola*) ze švédského příjmení *Witting*. Čtyři změny jsou zaznamenány ještě v roce 1985 v *Säynätsalo* z velmi běžného příjmení *Mäkinen* (*f*). Nyní je registrováno méně než pět nositelů tohoto jména.

Pajuheimo (2)

Změnou z finského příjmení *Pöppönen* (Liekksa 1952) a z ruského *Burtsov* (1956) vzniklo zcela volně bez fonetického i sémantického vlivu jméno *Pajuheimo* (*paju* – vrba), které dnes nosí osm občanů.

Paloheimo (84), *Palonheimo* (4)

Paloheimo (*palo* – požár) bylo nejžádanějším příjmením končícím na *-heimo* během obou velkých pofinšt'ovacích vln, ale i v celém zkoumaném období. Z příjmení *-heimo* užívaných v současné době je s 321 nositelem nejrozšířenější. Důvodem četnosti byl především fakt, že si toto jméno za své na základě sémantické podobnosti vybrala velká část známého finského šlechtického rodu *Brander*. *Palo* je přímým překladem švédského *brand* (šv. požár) a *heimo* bylo zjevně zvoleno pro svůj národně-romantický náboj odpovídající duchu přelomu 19. a 20. století. Z 60 % změna jména proběhla na Snellmanovo výročí v letech 1906 a 1907 a z 27 % v roce 1935. Nutno podotknout, že nové jméno si rod *Branderů* ochránil hned, jak to bylo podle nového zákona oficiálně možné, tedy v roce 1921. Poslední změny jsou z let 1953, 1965 a 1982. V 88 % bylo původním jménem *Brander*, téměř ve všech ostatních případech staré jméno začínalo na „P“ – *Palorma* (f), *Pekkala* (f), *Pallonen* (f), *Planting* (š), *Perttula* (f), *Pietilä* (f), *Pihlström* (š) s výjimkou *Jokinen* (f). Geograficky lze *Paloheimo* situovat především do oblasti Satakunta (Ahlainen, Eurajoki, Kiiikka, Kokemäki, Pori), změny byly hlášeny i ve velkých městech Helsinky, Tampere, Kuopio a Viipuri a dále v Loppi, Kemi, Kajaani a Kuusamo. I v případě jména *Palonheimo* bylo staré jméno *Brännfors* (*bränna* – šv. pálit, kouřit) úzce významově spjata se jménem novým. Ke změně došlo v roce 1944 v Kullaa v oblasti Satakunta, tedy nedaleko od bývalého rodu *Brander*. V současné době pod tímto jménem ve Finsku žije pouze pět občanů.

Peitsenheimo (2)

Peitsenheimo (*peitsi* – kopí, oštěp) se objevuje v roce 1936 v Helsinkách ze starého jména *Pettersson* (š), které je foneticky blízké novému jménu. Nyní evidujeme pět osob s tímto jménem.

Pekanheimo (1)

Tabulka 40 Příjmení *Pekanheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Pekka</i> - mužské křestní jméno	<i>Strang</i>	š	1906	Vimpeli	35	8

Pellonheimo (2), *Peltoheimo* (3)

V případě vzniku příjmení *Pellonheimo* (*pelto* – pole) se majitel inspiroval svým původním jménem *Åkerblom* (*åker* – šv. pole). Záznamy pocházejí z roku 1906 (Helsinki) a 1909. Z dnešní skupiny užívaných jmen však již vymizelo. *Peltoheimo* vzniklo změnou ze švédského příjmení *Stålberg*, ale bez jakékoliv zřetelné souvislosti (Vehkalahti 1935). Nyní ve Finsku toto jméno nosí 10 osob.

Perinheimo (2)

Tabulka 41 Příjmení *Perinheimo*

A	B	C	D	E	F	G
Pravděpodobně fonetickým přizpůsobením starému jménu (vyslov [berihem]), nebo z předpony <i>peri-</i> - <i>pra-</i>	<i>Berghem</i>	š	1936	Helsinki	ne	0

Peuranheimo (1)

Tabulka 42 Příjmení *Peuranheimo*

A	B	C	D	E	F	G
Zkrácením starého jména, <i>peura</i> - divoký sob	<i>Peuranen</i>	f	1906	Seinäjoki	33	10

Pilvenheimo (4)

Pilvenheimo (*pilvi* – oblak) si vybrala rodina *Piispa* (f) z Mikkeli Rantakylä v roce 1946. Mezi starým a novým jménem neexistuje užší souvislost, kromě zachování prvních dvou počátečních písmen. V současné době evidujeme méně než pět nositelů tohoto jména.

Pirtinheimo (2)

Tabulka 43 Příjmení *Pirtinheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>pirtti</i> - světnice	<i>Pihlgren</i>	š	1935	Kauhava	39	12

Pohjanheimo (54)

Druhým nejčastěji změněným příjmením mého materiálu bylo *Pohjanheimo* (*pohja* – sever, dno, základ). Poprvé ke změně došlo v roce 1904 v Tampere (f *Nelimarkka*) a naposledy v roce 1946 v Helsinkách (f *Sikanen*). Do vydání prvního zákona o jménech

v roce 1921 proběhlo 85 % všech přejmenování. *Pohjanheimo* bylo změněno z velkého množství starých příjmení, většinou bez zřejmé souvislosti s výjimkou jmen *Nordlund* (š, Leivonmäki 1906) a *Floor* (š, Tampere 1906), které můžeme považovat za významově blízké (*nord* – šv. sever; *floor* – angl. dno, podlaha). K zachování počátečního písmena došlo pouze v jednom případě – *Pettersson* (Helsinky 1906). Jména, která se v materiálu vyskytla alespoň dvakrát: *Qvickström* (š, Helsinky, Petrohrad 1908), *Blomqvist* (š, Helsinky 1906), *Heikura* (f, Kiuruvesi 1913), *Henriksson* (š, Tampere 1906), *Tirva* (f, Helsinky 1908), *Höyssä* (f, Vesilahti 1912), *Vuori* (f, Turku 1935). Změny probíhaly především ve městech Helsinky, Tampere, Turku, Petrohrad a Vyborg. *Pohjanheimo* je se 179 osobami třetím³⁰ nejrozšířenějším současným příjmením zakončeným na *-heimo*.

Pohjolanheimo (1)

Tabulka 44 Příjmení *Pohjolanheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Pohjola - Sever</i>	<i>Berggren</i>	š	1907	Turku	ne	0

Purrenheimo (1), *Pursiheimo* (20)

Apelativum *pursi* (plavidlo, plachetnice) je součástí dvou různých příjmení *Purrenheimo* a *Pursiheimo*, přičemž *Pursiheimo* bylo a je častější (55 nositelů, *Purrenheimo* 6). Staré příjmení *Punkero* (f) je částečně foneticky blízké novému *Purrenheimo* (Kuusankoski 1946). Naopak mezi starým *Blomqvist* (š) a novým *Pursiheimo* nevidím žádnou přímou souvislost (Rauma, Helsinky 1942). *Pursiheimo* je od roku 1942 chráněno.

Päivänheimo (1)

Tabulka 45 Příjmení *Päivänheimo*

A	B	C	D	E	F	G
Překladem starého jména (<i>päivä</i> ~ <i>dag</i> – den)	<i>Dag</i>	š	1914	Hausjärvi	ne	0

Rajaheimo (8), *Rajanheimo* (12)

Během druhé světové války v roce 1942 vzniká opuštěním ruského příjmení *Bogdanoff* jméno *Rajanheimo* (*raja* – hranice) v obci Eno. Právě blízkost ruské hranice mohla být inspirací pro volbu nového jména. *Rajaheimo* se objevuje o pět let později v Kotka, tedy též v relativní blízkosti ruské hranice, přeměnou z finského *Karvanen*. Změny nastaly i

³⁰ *Paloheimo* 321, *Heikinheimo* 291

později ze švédského jména *Veiström* (Helsinki 1969) a finského *Peltola* (1981). *Rajaheimo* má nyní 18 a *Rajanheimo* méně než pět nositelů.

Rannanheimo (7), *Rantaheimo* (1)

Rannanheimo (*ranta* – břeh, pobřeží) se objevuje v souvislosti s první velkou vlnou pofinšování v roce 1906, kdy bylo volně změněno ze švédského jména *Gerdt* (Kangaslampi). V jednom případě jsme zaznamenali změnu na *Rantaheimo* v Pälkäne v tomtéž roce (*Rosenberg, š*). Nyní je ve Finsku registrováno 26 osob s příjmením *Rannanheimo*. *Rantaheimo* již zcela vymizelo.

Rauanheimo (13), *Rautaheimo* (9)

Příjmení *Rauanheimo* (*rauta* – železo) si vybral známý finský rod *Järnefelt* (*š*) na Snellmanovo výročí v roce 1906 (Helsinki). Heimo odpovídalo duchu doby národního obrození a *rauta* bylo přímým překladem švédského slova *järn* (šv. železo). Další tři změny nastaly v roce 1929 v Köyliö (*Järnefelt*) a dvě v roce 1968 v Helsinkách (*f Räsänen*). Od roku 1934 je příjmení chráněno. *Rautaheimo* je jménem o něco starším, neboť první změna je zaznamenána již v roce 1897 v Tampere ze švédského patronymika *Johansson*. Většina změn ale nastala v roce 1906 z učeného *Helin* (Hamina), v jednom případě z učeného *Julin* (Hämeenlinna 1915). K ochraně došlo až v roce 1960. V současné době *Rauanheimo* čítá 18 a *Rautaheimo* 34 osob.

Riionheimo (1)

Tabulka 46 Příjmení *Riionheimo*

A	B	C	D	E	F	G
Z finské podoby ruského křestního jména Grigorius <i>Riiko</i> , má úzký vztah k vlastnímu křestnímu jménu i starému příjmení	<i>Grigorjev</i>	<i>r</i>	1931	Joensuu	72	33

Rinneheimo (2)

Tabulka 47 Příjmení *Rinneheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>rinne</i> - svah	<i>Nygård</i>	<i>š</i>	1935	Kihniö	ne	24

Ritarheimo (1)

Tabulka 48 Příjmení Ritarheimo

A	B	C	D	E	F	G
<i>ritari</i> - rytíř	<i>Forselius</i>	<i>u</i>	1935	Helsinki	ne	0

Routaheimo (2)

Tabulka 49 Příjmení Routaheimo

A	B	C	D	E	F	G
<i>routa</i> - zmrzlá půda, námraza, pravděpodobně fonetická inspirace starým jménem	<i>Rothberg</i>	<i>š</i>	1944	Helsinki	44	0

Saarenheimo (18)

Skupina starých jmen, z nichž vzniklo *Saarenheimo* (*saari* – ostrov), je velmi pestrá a pouze v jednom případě jde o překlad části jména *Björkholm* (*holme* – šv. ostrov) do finštiny. Ani zachování počátečního písmena není běžné – pouze u tří jmen ze třinácti (*š Stenroos*, *š Sahlberg*, *f Samuli*). Dále *Mokki*, *Kohna*, *Tura* (vše *f*), *Ask*, *Jämbäck*, *Göök*, *Rask* (vše *š*), *Iljin*, *Petroff* (obě *r*). Ke změnám došlo v rozmezí let 1906 až 1923 v především v pobřežních oblastech jižního a jihozápadního Finska (Helsinki, Kymi, Vehkalahti, Turku, Pori, Eurajoki), v Salmi na území dnešního Ruska, v Hämeenlinně a v Kivijärvi. *Saarenheimo* patří v současné době k těm početnějším *-heimo* příjmením se 111 nositeli.

Saarnenheimo (1), Saarniheimo (1)

Saarnenheimo (*saarni* – jasan) vzniklo přímým překladem ze švédského příjmení *Ask* v roce 1916 v Pyhäjoki, od roku 1921 je chráněno. *Saarniheimo* naopak nemá žádnou vazbu na původní finské jméno *Hutka* (Helsinki 1949). Jména nejsou v dnešní době moc rozšířená, *Saarnenheimo* má méně než pět a *Saarniheimo* pět nositelů.

Sadunheimo (1)

Tabulka 50 Příjmení Sadunheimo

A	B	C	D	E	F	G
<i>Satu</i> - ženské křestní jméno; <i>satu</i> - pohádka	<i>Nordling</i>	<i>š</i>	1935	Hinnerjoki	ne	0

Salmenheimo (6), *Salmiheimo* (18)

V případě vzniku příjmení *Salmenheimo* (*salmi* – průliv, úžina) se majitelé inspirovali významem svého původního jména *Sundman* (*sund* – šv. průliv). K těmto změnám došlo v roce 1936 v Seinäjoki. U příjmení *Salmiheimo* neexistuje mezi starým jménem *Sokoloff* (*r*) a novým kromě zachování počátečního písmena žádná souvislost (Helsinki, Saarijärvi 1940). Jedna změna nastala v Saarijärvi ještě v roce 1947, a to z finského *Liukkonen*. Nyní ve Finsku žije méně než pět občanů se jménem *Salmenheimo* a 41 *Salmiheimo*.

Saloheimo (26), *Salonheimo* (3)

Část jmen začínajících na apelativum *salo* (hluboký les) je produktem národní romantiky počátku 20. století a patří mezi ně i *Saloheimo* a *Salonheimo* (Mikkonen - Paikkala 2000: s. 579). Téměř všechny přeměny jména *Saloheimo* datujeme právě do tohoto období, od roku 1930 je jméno chráněno. Více jak polovina *Saloheimo* byla volně změněna z příjmení *Berner* (*u*) 12.5.1906 v Ilomantsi, Iisalmi, Mikkeli a Mäntyharju, téměř třetina ze *Sillfors* (*š*, Orimattila 1906). Dále po jednom případě *Sirén* (*u*, Helsinki 1906), *Kiljunen* (*f*, Suomenniemi 1909), *Aleksejef* (*r*, Impilahti 1915), *Holopainen* (*f*, 1974) a *Konoila* (*f*, 1976). Se 113 osobami je *Saloheimo* v současné době patým nejrozšířenějším *-heimo* příjmením. Nahlášených změn na *Salonheimo* je zaznamenáno podstatně méně – dvakrát ve Vyborgu v roce 1906 z učeného *Helenius* a jednou v roce 1915 z finského *Leinamo*. Do dnešní doby z finské jmenné soustavy zcela vymizelo.

Saraheimo (2), *Saranheimo* (1)

V případě vzniku příjmení *Saraheimo* existuje možnost inspirace apelativem *sara* (ostřice, *sarakasvit* – šáchorovité) nebo výrazem *sarastus* (rozbřesk, rozednění), které by více odpovídalo národně romantické době počátku století. Jméno se totiž poprvé objevuje právě v roce 1906 ze jména *Stigel* (*š*), podruhé až v roce 1945 ze švédského *Cederberg* (Helsinki), kdy bylo zároveň požádáno o jeho ochranu. *Saranheimo* má pravděpodobně stejný základ, i když to nelze tvrdit s naprostou jistotou. Existuje i možnost, že jméno vzniklo z apelativa *sarka* (gen. *saran*, pruh orného pole). Jistý je pouze rok vzniku a staré jméno nositele (*f* *Kaivola*, 1973). *Saraheimo* má nyní 10 a *Saranheimo* méně než pět nositelů.

Savanheimo (2)

Savanheimo velmi pravděpodobně vzniklo fonetickou obměnou ze švédského příjmení *Svahn* v roce 1935 v Kannus. Dnes jméno nosí méně než pět osob.

Savoheimo (7), *Savonheimo* (6)

Savoheimo i *Savonheimo* vyjadřují vztah k provincii Savo. A právě to mohlo být inspirací pro vznik tohoto příjmení i přesto, že změny byly nahlášeny v Helsinkách a v Riihimäki. Jako první se objevuje tvar *Savonheimo* z finských příjmení *Huttunen* a *Rinkinen* (Helsinky 1907), později i ze zjevně příbuzného jména *Savolainen* (*f*, 1919), jež znamená „příslušník provincie Savo“. Dále se přeměnilo ze jména *Haapasalo* (*f*, Helsinky 1965). *Savoheimo* mělo mnohem jasnější vztah ke starým jménům, neboť v šesti případech bylo přeměněno ze *Savolainen* (Riihimäki 1946) a pouze v jednom případě z *Lehtonen* (*f*, 1972). V současné době je ve Finsku registrováno 18 osob s příjmením *Savonheimo* a 9 se *Savoheimo*.

Seesheimo (1)

Tabulka 51 Příjmení *Seesheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>sees</i> – jasný, hezký (jen o počasí)	<i>Laurila</i>	<i>f</i>	1938	Tuusula	ne	0

Selinheimo (10)

Selinheimo vzniklo ve všech deseti případech spojením starého učeného příjmení *Selin* a národně-romantického výrazu *-heimo*. *Selinheimo* patří k prvním změněným jménům a bylo součástí první vlny pofinšování 12. 5. 1906 (Helsinky). Od roku 1921 je chráněno a dnes jej nosí 27 osob.

Sepänheimo (2)

Sepänheimo (*seppä* – kovář) se volně přeměnilo ze švédského jména *Grönroos* při druhé kampani v roce 1935 v Kuolajärvi na území dnešního Ruska. V následujícím roce bylo požádáno o jeho ochranu a dnes má ve Finsku stále ještě 14 nositelů.

Sinerheimo (4)

Význam první části jména *Sinerheimo*, které vzniklo v roce 1935 z učeného *Siren* (Vaasa, Ylitornio), asociuje modrou barvu (*sininen, sinertävä*). Právě jazyková hříčka *siren ~ siner* mohla mít vliv na vznik tohoto příjmení. Dnes je evidováno 6 osob tohoto jména.

Siniheimo (2)

Obdobně jako *Sinerheimo* je i *Siniheimo* spojeno s modrou barvou (*sininen*). Mezi starým a novým jménem však ani v jednom případě neexistuje žádná jazyková souvislost (*f Torvela, 1959, f Tolppanen, 1985*). Jméno již zcela vymizelo.

Sorsanheimo (1)

Tabulka 52 Příjmení *Sorsanheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>sorsa</i> - divoká kachna	<i>Ruotsalainen</i>	<i>f</i>	1911	Helsinky	ne	0

Sotaheimo (4)

Sotaheimo (*sota* – válka) patří do skupiny jmen, která vznikla překladem části starého jména – *Krigsholm* (*krig* – šv. válka). Jméno si zvolila rodina z okresu Ranua ze severního Finska v roce 1936. Nyní má jméno 14 zástupců.

Suoheimo (12)

Až na jeden případ vzniklo *Suoheimo* (*suo* – bažina) z finského příjmení *Lintula* v roce 1948 v Kemijärvi. V roce 1977 bylo jméno změněno naposledy, a to ze jména *Korppi* (*f*). Dnes toto jméno nosí 17 osob.

Suomenheimo (2)

Velmi romantické příjmení *Suomenheimo* (*Suomi* – Finsko), ovlivněné dobou národního obrození, si zvolili nositelé jmen *Sjöblom* (*š*) a *Halin* (*u*) počátkem 20. století v jižním Finsku (Helsinky 1906, Kisko 1910). Jméno se ovšem do dnešní doby nedochovalo.

Suviheimo (1)

Tabulka 53 Příjmení *Suviheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>suvi</i> – léto; též ženské křestní jméno, možná foneticky inspirováno starým jménem	<i>Susi</i>	<i>f</i>	1947	Lappeenranta	ne	<5

Sydänheimo (11)

Sydänheimo (*sydän* – srdce) má úzký vztah ke starému příjmení *Hertz* (*o*), které patrně majiteli asociovalo německé apelativum *Herz* (srdce). *Hertz* bylo změněno na *Sydänheimo* 9krát v roce 1906 (Helsinky). O rok později si jej za své zvolil *Frestadius* (*u*) a poslední změna pochází z roku 1985 z finského *Hasunen* (Tampere). Od roku 1930 je jméno chráněno a nyní má 16 nositelů.

Talvenheimo (10)

Při vzniku jména *Talvenheimo* (*talvi* – zima) nehrál význam starých příjmení žádnou roli. Ve čtyřech případech se *Talvenheimo* přeměnilo ze švédského *Blomqvist* (Viipuri 1906, Särkisalo, Joutselkä 1907) a u dvou změn došlo k zachování počátečního písmena (*u* *Thurén*, Lempäälä 1906, š *Tobiasson*, Helsinky 1907). Všechny záznamy, s výjimkou jednoho (š *Hunziker*, 1985), pocházejí z počátku 20. století (dále *f* *Kärmekangas* 1906, *Leino* 1906, *o* *Schütz* 1915). V roce 1934 bylo ochráněno. Nyní má 38 nositelů.

Tammenheimo (3), *Tammiheimo* (2)

Mezi novými jmény *Tammenheimo* a *Tammiheimo* (*tammi* – dub) a několika starými jmény existuje úzký vztah: *Ekman* (*ek* – šv. dub) byl zajisté podnětem pro vznik příjmení *Tammenheimo* (1908), jakož i *Ek* pro *Tammiheimo* (1972). Ve dvou případech jsme zaznamenali změnu jména na *Tammenheimo* bez sémantického vztahu pouze se zachováním počátečního fonému (*f* *Tolvanen*, Helsinky 1937) či zcela volně (*f* *Korpela*, Kotka 1982). *Tammenheimo* má v současné době pět nositelů, *Tammiheimo* méně než pět.

Tammerheimo (1)

Tabulka 54 Příjmení *Tammerheimo*

A	B	C	D	E	F	G
pravděpodobně z místního názvu <i>Tammerkoski</i>	<i>Tsipin</i>	<i>r</i>	1940	Helsinky	40	0

Tarasheimo (1)

Tabulka 55 Příjmení *Tarasheimo*

A	B	C	D	E	F	G
přímá fonetická souvislost se starým jménem	<i>Tarasow</i>	<i>r</i>	1906	Ilomantsi	ne	0

Teroheimo (7)

Teroheimo pochází pravděpodobně z *Tero*, finské podoby mužského ortodoxního jména *Terentios*, a bylo volně přeměněno z finského příjmení *Harakka*. Všechny 7 nahlášených změn bylo zaznamenáno ve stejný den a ve stejném místě (Suojärvi 1944). Do dnešní doby se jejich počet rozrostl na 12.

Teräsheimo (2)

Tabulka 56 Příjmení *Teräsheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>teräs</i> - ocel	<i>Rämö</i>	<i>f</i>	1920	Viipuri	ne	<5

Tienheimo (3)

Tienheimo (*tie* – cesta) se poprvé objevuje již v roce 1906 při první vlně pofinšování ze švédského příjmení *Lindroos* (Mikkeli) a dále o čtyři roky později z finského *Saastamoinen*. Poslední změna nastala v roce 1970 (*f Vuorinen*, Helsinky). Příjmení je chráněno od roku 1928. Nyní jméno nosí pět osob.

Tulenheimo (11)

Známý finský rod *Thulé* (Thilman 1968: 17) si na základě zřejmé fonetické podobnosti zvolil poetické příjmení *Tulenheimo* (*tuli* – oheň). Změna byla součástí první velké demonstrace finství ke stému výročí narození J. V. Snellmana, při které si změnilly staré cizojazyčné jméno na národně-romantické i další známé rody, např. *Brander*, *Heikel* a *Järnefelt*. Další změny byly provedeny více méně bez propojitosti ze jmen *Poikolainen* (*f*, Helsinky 1912), *Tammelander* (*u*, Helsinky 1912), *Tiihonen* (*f*, Maaninka 1911) a *Nieminen* (*f*, 1944). *Tulenheimo* s 55 nositeli patří v dnešní době mezi relativně rozšířená *-heimo* jména.

Tuomenheimo (5), *Tuomiheimo* (4)

V roce 1906 v Helsinkách vzniklé příjmení *Tuomenheimo* (*tuomi* – střemcha) bylo pravděpodobně vytvořeno na základě fonetické podobnosti se starým jménem *Thomasson* (*š*). Toto nové příjmení přijali později i zástupci rodu *Dufva* (*š*, Vehkalahti 1924). Podobné jméno *Tuomiheimo* vzniká v roce 1945 v Sippola (*f Nihtilä*) a dále je zaznamenáno ve

třech případech v roce 1976 z finského příjmení *Karvanen*. *Tuomenheimo* má v současné době méně než pět nositelů, *Tuomiheimo* sedm.

Turkanheimo (9)

Turkanheimo (*Turkka* – mužské křestní jméno i příjmení) se objevilo v roce 1907 v severní Pohjanmaa v Maksamaa a kolem Oulu a vzniklo pofinštěním jména *Durchman* (*o*), a to na základě fonetického přizpůsobení se finštině. Do dnešní doby se nedochovalo.

Tuulenheimo (1)

Tabulka 57 Příjmení *Tuulenheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>tuuli</i> - vítr	<i>Åberg</i>	š	1946	Helsinky	48	0

Tähkänheimo (3)

Příjmení *Tähkänheimo* (*tähkä* – klas) se volně přeměnilo z ruského jména *Belovski* v roce 1936 (Helsinky). V současné době patří mezi příjmení vymizelá.

Urjanheimo (5)

Nové jméno *Urjanheimo* nebylo inspirováno starým příjmením *Helin* (*u*), ale méně nezvykle místem bydliště Urjala. Změna proběhla během kalevalského roku 1935. Příjmení je od roku 1984 chráněno a nyní má 23 nositele.

Uusheimo (4), *Uusiheimo* (1)

Uusiheimo (*uusi* – nový) se objevilo v souvislosti se stým výročím narození J. V. Snellmana a vzniklo velmi pravděpodobně fonetickou úpravou starého jména *Ursin* (*u*, Helsinky). O dvacet let později je v Lapinlahti zaznamenána přeměna na *Uusheimo* ze švédského příjmení *Unbom*. I v tomto případě existuje jistá fonetická podobnost. V současné době finské statistiky registrují 8 občanů *Uusiheimo* a 13 *Uusheimo*.

Valaheimo (1)

Tabulka 58 Příjmení *Valaheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>vala</i> – přísaha, pravděpodobně foneticky inspirováno starým jménem	<i>Vahlström</i>	š	1935	Helsinky	ne	0

Vallinheimo (6), *Wallinheimo* (4)

Až na výjimky vzniklo *Vallinheimo* či *Wallinheimo* z učeného příjmení *Vallin*, respektive *Wallin* přidáním koncového *-heimo*. V jednom případě bylo starým příjmením podobné jméno *Wallenius* (*u*) a jedenkrát zcela odlišné jméno *Lyytinen* (*f*). Změny jsou zaznamenány v letech 1906, 1912 a 1928 - 1930 v Hauho, Helsinkách, Janakkala, Kuopio, Maarianhamina a v Pälkäne. *Wallinheimo* je chráněno od roku 1931. Společně obě příjmení tvoří relativně početnou skupinu *-heimo* jmen s 55 zástupci (*Vallinheimo* 23, *Wallinheimo* 32).

Waloheimo (1), *Valonheimo* (2)

Waloheimo (*valo* – světlo) je z uvedených jmen starší, dnes ale již nepoužívané příjmení. V roce 1906 nahradilo v jednom případě finské jméno *Kuisma* (Helsinky). *Valonheimo* pochází až z roku 1985 přeměnou z finských jmen *Jäntti* a *Nevalainen* (Ruovesi). Nyní má méně než pět nositelů.

Varjonheimo (1)

Tabulka 59 Příjmení *Varjonheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>varjo</i> - stín	<i>Liimatainen</i>	<i>f</i>	1908	Kokkola	ne	0

Veenheimo (2), *Vesiheimo* (8)

Veenheimo (*vesi* – voda) se objevilo v roce 1910 v Tampere ze švédského patronymika *Johansson*. *Vesiheimo* vzniká při druhé velké vlně pofinšťování v roce 1935 ze švédského *Fors* (Pyhäjoki) a v jednom případě z *Nordman* (*š*, Rauma). Mezi *Vesiheimo* a *Fors* lze vidět jistou významovou souvislost (*fors* – šv. vodopád). *Veenheimo* již nemá dnes ve Finsku žádného zástupce, *Vesiheimo* nosí 18 občanů.

Veikonheimo (1)

Tabulka 60 Příjmení *Veikonheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>Veikko</i> - mužské křestní jméno	<i>Venäläinen</i>	<i>f</i>	1943	Liperi	ne	8

Veliheimo (2)

Z ruského příjmení *Vasiljeff* vzniklo v roce 1935 v Koria nové příjmení *Veliheimo* (*veli* – bratr), které dnes nosí 13 osob.

Vienonheimo (4)

Staré jméno *Vieno* bylo podkladem pro vznik nového příjmení *Vienonheimo* (*Vieno* - mužské i ženské křestní jméno; jemný, něžný). Jméno se objevilo až v roce 1969 v *Leppävirta* a do dnešní doby se počet jeho nositelů rozšířil na osm.

Viherheimo (1), *Wiherheimo* (5)

Viherheimo i *Wiherheimo* (*vihreä* – zelený) vzniklo překladem první části starého švédského příjmení *Grönhag* (*grön* – šv. zelený), a to ve všech šesti případech (Helsinky 1906). V současné době se příjmení vyskytuje pouze s „W“ na začátku (8 nositelů).

Wiipurheimo (1)

Tabulka 61 Příjmení *Wiipurheimo*

A	B	C	D	E	F	G
z místního jména <i>Viipuri</i> ³¹	<i>Lagerström</i>	š	1910	Perniö	ne	0

Viitaheimo (1)

Tabulka 62 Příjmení *Viitaheimo*

A	B	C	D	E	F	G
<i>viita</i> - lesík	<i>Turunen</i>	<i>f</i>	1944	Tuupovaara	ano	0

Villenheimo (2)

Z mužského křestního jména *Ville* vzniklé příjmení *Villenheimo* nemá žádnou zjevnou souvislost se starým jménem *Grönlund* (š). Obě změny jsou zaznamenány v Akaa v roce 1935. Nyní jméno nosí 13 osob.

Virranheimo (5), *Wirranheimo* (1)

Z příjmení velmi podobného významu *Virtanen* / *Wirtanen* (*virta* – proud) vzniklo v roce 1906 nové příjmení *Virranheimo* (psáno s „V“ i „W“). Přeměny proběhly i při druhé velké

³¹ *Viipuri* (*Vyborg*) – město na území současného Ruska, býval součástí Finska (v *Karélii*)

volně pofinšťování v roce 1935 ze švédského *Berg*. Geograficky šlo o Turku a jeho okolí. V současných registrech nalezneme pouze příjmení *Virranheimo* (23 osob).

Virsiheimo (6)

Vznik *Virsiheimo* (*virsi* – církevní píseň) byl inspirován starým učeným jménem *Virsen* (eventuelně psáno *Wirsen*), a to v obci Eurajoki v letech 1906, 1935 a 1969 (v tomto případě z finského *Hannula*). Příjmení je od roku 1935 chráněno. Nyní má 39 nositelů.

Visaheimo (3)

Visaheimo (*visa* – tvrdé a špatně zpracovatelné dřevo³²) bylo volně přeměněno z učeného jména *Vilenius* v roce 1935 (Helsinky) a z finského *Pitkänen* v roce 1977. Jméno pravděpodobně mělo symbolizovat nepoddajnost a neústupnost. Dnes je pod tímto jménem, chráněným od roku 1980, ve Finsku registrováno méně než pět občanů.

Vuorenheimo (5), *Wuorenheimo* (2), *Vuoriheimo* (4), *Wuoriheimo* (1)

Z apelativa *vuori* (hora) vznikla čtyři odlišná příjmení – s první částí kompozita v nominativu a genetivu, s počátečním písmenem „V“ a „W“. Příjmení vznikala především počátkem 20. století od roku 1906 (*Vuorenheimo*) do roku 1919 (*Wuorenheimo*), poslední přeměna je zaznamenána v roce 1973. Stará jména byla vskutku různorodá - od ruskojazyčného *Veselow* (Riihimäki 1918) přes finská *Pakarinen* (1914), *Pulkkinen* (Kotka 1908), *Rintala* (Helsinky 1912), *Ruokonen* (1973), *Walpas* (Virolahti 1919) až po inteligentské *Brander* (Pori 1906) a švédskojazyčné *Berglund* (Nummi 1935). Přičemž pouze posledně zmíněné příjmení má významově blízko k novému jménu (*berg* – šv. hora). O ochranu požádali pouze zástupci jména *Wuorenheimo* (1933). V současné době čítá *Vuorenheimo* 53 nositele, *Wuorenheimo* 13, *Vuoriheimo* 42, *Wuoriheimo* již vymizelo.

Väinönheimo (1), *Wäinönheimo* (1)

Obě příjmení pocházejí z mužského křestního jména *Väinö*, které bylo odvozeno ze jména *Väinömöinen*, mudrc z eposu Kalevala. Volba jmen *Väinönheimo*, respektive *Wäinönheimo* tedy zcela odpovídá duchu doby národního romantismu a pofinšťování cizojazyčných příjmení. Nejdříve se objevila varianta *Wäinönheimo*, a to v roce 1906 ze

³² *visakoivu* – bříza bradavičnatá karelská

švédského příjmení *Sahlstén* (Muurla). V roce 1918 pak vzniklo *Väinönheimo* ze jména *Smed* (Oulu), v tomto případě se nositel pravděpodobně inspiroval svým vlastním křestním jménem *Väinö*. Dnes patří *Wäinönheimo* mezi zcela vymizelá jména a ani *Väinönheimo* není velmi rozšířené, nosí jej méně než pět osob.

3.2.1 Sémantická a fonetická souvislost starých a nových příjmení

Po analýze jednotlivých párů starých a nových příjmení se nyní zaměřím na zkoumaný materiál jako celek. Z 1059 příjmení došlo k zachování významu starého příjmení u první části nového kompozita ve 28 % případů. Foneticky inspirováno bylo 10 % jmen. Co se týče samotných párů příjmení, tj. bez ohledu na jejich četnost (např. *Paloheimo* 74 krát změněno ze jména *Brander*, *Erkinheimo* ze sta procent z příjmení *Fränti*), obsahuje materiál celkem 404 různé páry příjmení (např. *Brander* > *Paloheimo*, *Pallonen* > *Paloheimo*, *Pekkala* > *Paloheimo*, *Eero* > *Eeronheimo*). V tomto případě bylo sémanticky inspirováno 14 % jmen a foneticky 7 %, tedy o polovinu méně. Z toho vyplývá, že původní význam starého příjmení hrál při výběru větší roli než fonetická podobnost obou jmen.

3.2.2 Zachování počátečního písmena

Jednou z dalších otázek, které mě při tomto výzkumu zajímaly, byla otázka zachování stejného počátečního písmena při přeměně jména. Porovnála jsem mezi sebou všechna počáteční písmena starých a nových jmen, přičemž změnu z „W“ na „V“, respektive obráceně, jsem nepovažovala za záměnu počátečního písmena (stejným způsobem postupovala i Närhi 1996). Jak vyplývá z následující tabulky, snaha o zachování počátečního písmene je značná. Více jak u třetiny jmen se počáteční písmeno udrželo stejné (37,4 %).

Tabulka 63Zachování počátečního písmena u nových příjmení

Zachování počátečního písmena	Počet změn	Procentuální podíl (v %)
Ano	396	37,4
Ne	663	62,6
Celkem	1059	100

Zajímavé je porovnání těchto čísel s výsledky výzkumu E. M. Närhi, která zkoumala stejnou metodou počáteční písmena u všech změn zaznamenaných 12. května 1906.³³ Z 19 036 jmen se stejné souhlásky nebo samohlásky objevily v 33,4 % případů. Lze tedy říci, že příjmení končící na *-heimo* se nijak zvlášť nevychylují od těchto výsledků.

3.2.3 Průměrná délka příjmení

E. M. Närhi (1996) porovnávala též délku starých a nových jmen. V případě výše zmíněného vzorku došlo ke zjevnému zkrácení jmen v průměru z osmi na pět hlásek. Vzhledem k typu příjmení zakončených na *-heimo* (jedná se o kompozita složená ze dvou slov) jsem předpokládala, že situace bude rozdílná a že dojde naopak k prodloužení nových příjmení. Tato hypotéza se potvrdila. Z původní délky 7,2 hlásky došlo k nárustu v průměru na slova o 10 písmenech. To, že výchozí průměrná délka starých příjmení činila v případě E. M. Närhi osm a v mém 7,2 hlásky, přičítám různým vzorkům a především jejich rozsahu.

3.3 Analýza starých jmen

V této kapitole jsem si položila otázku, jakých příjmení se lidé při přeměně jmen zřikali. Jednalo se skutečně pouze o pofinšt'ování? Jména jsem rozdělila do pěti skupin na finskojazyčná, švédskojazyčná, učená, ruskojazyčná a ostatní. Za hlavní hledisko kategorizace jsem si zvolila hledisko, zda jméno typově zapadalo do systémů příjmení jednotlivých zemí. To znamená, že jsem jména nezkoumala z čistě etymologické stránky,

³³ Více viz Närhi 1996: s. 55 - 64

ale zaměřila jsem se na to, ze kterého jmenného systému se jméno do Finska pravděpodobně dostalo.

Lze říci, že základní charakteristikou **finskojazyčných příjmení** je sufix *-nen*, kterou má téměř polovina všech do této skupiny spadajících jmen (47 %). Pro srovnání: příjmení s koncovkou *-nen* tvořila v roce 1998 ve Finsku 9 procent všech finskojazyčných příjmení (Mikkonen – Paikkala 2000: s. 36), zkoumaný materiál se tedy podstatně vymyká současné situaci. Zajímavé je, že se neopouštěla pouze jména v dnešní době velmi běžná, například *Virtanen, Mäkinen, Hämäläinen, Koskinen, Heikkinen*³⁴, ale i relativně neznámá jako *Makkinen* (dnes již vymizelo), *Hasunen* či *Karjunen*, které dnes čítají pouze kolem 200 nositelů. Přes 10 % zástupců mají detoponymická příjmení končící na *-la, -lä*, např. *Hannula, Korpela, Peltola, Laurila*. V materiálu nalezneme též jeden případ patronymika *Kustaantytär*.

Co se týče významu jmen, důležitou roli nehledě na koncovku hrají přírodní apelativa, která se vyskytla ve více než čtvrtině jmen (27 %). Zaznamenala jsem například několik změn příjmení s obsahem názvu zvířete - *Pukki, Kirppu, Harakka, Susi*, z nichž některá mohla být nositeli chápána jako pejorativní (kozel, blecha, straka, vlk), a proto byla změněna. Dále se vyskytla jednočlenná i složená jména bez sufixu, např. *Ahoniemi, Haapasalo, Korte, Koskiruoho, Laakso*³⁵.

Některá finskojazyčná jména byla pravděpodobně opuštěna z ideových důvodů, např. *Venäläinen* (Rus), *Ruotsalainen* (Švéd), nebo pro neoblíbenost samohlásek „Ä“ a „Ö“ ve jménech, např. *Rämö, Rättö, Pynnönen, Pöppönen*.

Významnou skupinu **švédskojazyčných příjmení** tvoří příjmení vzniklá z patronymik (12 %), např. *Eriksson, Jakobsson, Pettersson, Thomasson*, nebo zakončená na *-man* (muž, osoba, 7 %), například *Ekman, Nordman, Stenman, Sundman*. Jednoslabičná jména, např. *Örn, Roos, Falk, Ek*, ale především složená jména, např. *Berglund, Lindgren, Grönroos*,

³⁴ Všechna jmenovaná příjmení patří mezi 10 nejrozšířenějších finských jmen (www.vrk.fi 8. 6. 2006).

³⁵ *aho* – paseka, mýtina; *niemi* – mys, ostroh; *haapa* – osika; *salo* – hluboký les; *korte* – přeslička; *koski* – přejeze, vodopád; *ruoho* – tráva; *laakso* – údolí

*Nordlund, Stenvall, Rosenberg, Åkerblom*³⁶, jsou další důležitou součástí mého materiálu. Zbývající skupinu tvoří rozličná příjmení typu *Harden, Planting, Witting*. Ve zkoumaných švédskojazyčných příjmeních, stejně jako ve finskojazyčných, mají velký podíl jména složená z apelativů souvisejících s přírodou, jejich poměr je dvoutřetinový.

Mezi **učenými jmény** je nejvíce zastoupena novější koncovka *-lin*, kterou najdeme například ve jménech *Eskolin, Hagelin, Julin, Rajalin, Wallin* (26 %). Početné jsou i skupiny jmen zakončených na *-ius* (např. *Akrenius, Forselius, Helenius, Wallenius*) a *-én*, respektive novější *-en* (např. *Kavén, Pakalén, Ylen, Virsén*), obě po 22 %. Přibližně 10 % tvoří jména s příponou *-ell*, respektive *-el* (např. *Heikel, Lindell, Odell, Portell*) a *-ander* (*Domander, Helander, Tammelander*). Mezi učená jména patří i dle německého vzoru vytvořená jména *Brander* či *Berner*, dále též *Ursin, Thulé* a *Anthoni*.

Pro **ruskojazyčná příjmení** jsou typické sufixy *-off* (resp. *-ov*) a *-eff* (resp. *-ev*), které se většinou v těchto případech vážou na křestní jméno, např. *Bogdanoff, Dimitroff, Sokolov, Veselow, Aleksejjeff, Grigorjev, Klementjeff, Vasiljeff*. Tato tvoří přes dvě třetiny všech zkoumaných ruskojazyčných příjmení. Jednu pětinu zabírají jména končící na *-in*, např. *Iljin, Mursin, Tsipin*.

Jak ukazuje následující tabulka (Tabulka 64), celkem bylo vyměněno 369 různých jmen. Největší podíl na starých příjmeních mají překvapivě příjmení finskojazyčná, a to 41 %, těsně následovány švédskojazyčnými (38 %). Poměrně významné zastoupení připadá i jménům učeným (14 %). Více méně okrajově jsou reprezentována ruská jména (5 %). Zbývající 2 % připadají na neurčitá příjmení, tzv. ostatní.

Po sečtení všech nefinských jmen však zjistíme, že skutečně ve více jak polovině případů došlo k nahrazení cizojazyčného jména jménem finskojazyčným. Celkem se jednalo o 59 % případů. Tato skupina zahrnuje jak švédskojazyčná a ruskojazyčná jména, tak i jména finské inteligence a učenců a položku ostatní.

³⁶ Významy nejčastěji se opakujících slov byly vysvětleny v kapitole 3.1, více viz Příloha 7.

Tabulka 64...Druhy starých příjmení

Druh příjmení	Celkový počet starých příjmení	Procentuální podíl (v %)
Finskojazyčná	150	41
Cizojazyčná	219	59
Švédskojazyčná	139	38
Učená	53	14
Ruskojazyčná	19	5
Ostatní	8	2
Celkem	369	100

3.4 Analýza nových jmen

Všechna nová jména i jejich významy jsou již uvedeny v podkapitole hlavní analýzy (3.2)³⁷. Záměrem této podkapitoly je podrobněji se podívat na nová jména a najít jejich společné body. Celkem se v této práci objevuje 219 příjmení končících na *-heimo*. Jaká slova však tvoří první část těchto složených příjmení?

Při analýze se budu držet dělení na **apelativa** (jména obecná) a **propria** (jména vlastní). Čtvrtina zkoumaných slov připadá na **propria** a tři čtvrtiny na **apelativa**. Z **apelativ** bych vyzdvihla roli těch, která mají vztah k přírodě, neboť v mém materiálu tvoří dvě třetiny. Přírodní **apelativa** jsou ve Finsku jako samostatná příjmení nebo jejich součást velmi rozšířená (např. *Virtanen, Peltonen, Kivi, Karhu*), a to platí i v případě příjmení zakončených na *-heimo*. Tento typ můžeme dále dělit například na rostliny (*Heinäheimo, Honkaheimo, Katajaheimo, Pajuheimo*), živočichy (*Hirvenheimo, Kotkanheimo, Myyränheimo, Sorsanheimo*) a neživou přírodu (*Harjunheimo, Järvenheimo, Mäenheimo, Meriheimo*).

Propria se dále dělí na **antroponyma** (jména lidí: křestní, příjmení), **toponyma** (jména zeměpisná) a **chrématonyma** (jména lidských výrobků, institucí)³⁸, přičemž pro mé rozdělení jsou podstatné pouze první dva jmenované termíny. Z této skupiny se ve vzorku nejčastěji vyskytují křestní jména, a to v 67 % případech **proprií** (tj. 17 % všech jmen),

³⁷ Překlady jednotlivých slov jsou uvedeny též v Příloze 5.

³⁸ Příruční mluvnice češtiny 1995: s. 78

např. *Jussinheimo*, *Mikonheimo*, *Paavonheimo*, *Ollinheimo*. Křestní jméno je pravidelně v genetivu a lze říci, že se téměř vždy jedná o mužské jméno (s výjimkou *Kirsiheimo*, *Suviheimo* a eventuelně *Arjanheimo*³⁹). V materiálu jsou i případy, kdy *-heimo* navazuje na kmen starého jména, např. *Moilasheimo* (z *Moilanen*), *Montoheimo* (z *Montonen*), *Tarasheimo* (z *Tarasow*). V několika případech je *-heimo* přímo připojeno na staré jméno, které je ve své podobě zcela zachováno, např. *Vallinheimo* (z *Vallin*), *Selinheimo* (ze *Selin*).

Co se týče zeměpisných názvů, ty reprezentují 25 % skupiny proprií. V této skupině se vykristalizovaly dva typy toponym, a to takové, které obsahují místní názvy (např. *Eironheimo*, *Kiianheimo*, *Urjanheimo* či *Wiipurheimo*) anebo názvy finských provincií (např. *Hämeheimo*, *Savonheimo*, *Lapinheimo*).

Dále uvádím zvláštní skupinu příjmení, která zřejmě má souvislost s národním eposem Kalevala. Jedná se o jména *Ahdinheimo*, *Ahdenheimo*, *Hiidenheimo*, *Kaukoheimo*, *Louhenheimo*, *Pohjolanheimo*, *Sepänheimo*, *Väinönheimo*, resp. *Wäinönheimo*⁴⁰. Spojení s Kalevalou nasvědčuje i doba výběru těchto jmen mezi lety 1906 až 1936, kdy - zvláště počátkem 20. století a v letech 1935 – 1936 - byly návrat k národním tradicím a přesvědčení o existenci uceleného národního eposu aktuálními tématy.

Tabulka 65...Druhy nových příjmení

První část složeného příjmení <i>-heimo</i>	Celkový počet nových příjmení	Procentuální podíl (v %)
Apelativum	160	73
Proprium	59	27
Antroponymum	45	75
Toponymum	14	25
Celkem	219	100

³⁹ *Arjanheimo* – v úvahu sice připadá inspirace ženským jménem *Arja*, ale jako pravděpodobnější se jeví vliv nacistické ideologie na vznik tohoto jména (*arjalainen* – čes. árijský, rok změny 1935)

⁴⁰ *Ahti* ~ *Kauko* (*Kaukolainen*, *Kaukomoinen*, *Kaukomieli*) ~ *Lemminkäinen* – třetí hlavní bohatýr Kalevaly, bůh vody

Hiisi – zlý duch, původně jen zlý duch lesa

Louhi – hospodyně, paní Pohjoly, někdy nazývaná bohyně temnoty a zimy

Pohjola – země hlavních nepřátel Finů, leží na severu, což odpovídá Laponsku

Seppä ~ *Seppo* ~ *Ilmarinen* – druhý hlavní bohatýr Kalevaly, kovář

Väinämöinen – hlavní bohatýr Kalevaly, starý, vyniká lidskou moudrostí (více v Kalevala s. 815 - 821)

3.5 Geografické rozšíření jmen končících na *-heimo*

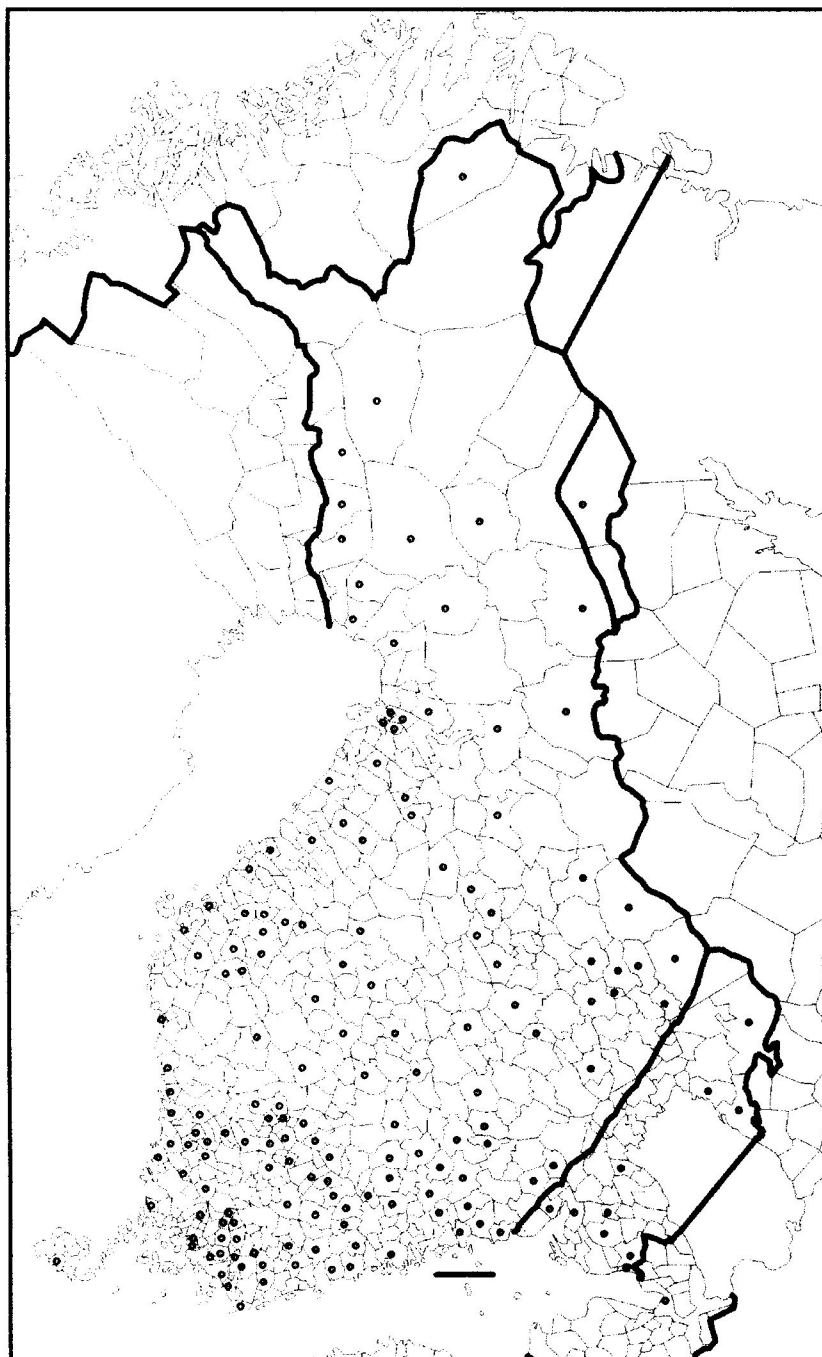
V této kapitole budu posuzovat změny jmen končících na *-heimo* z geografického hlediska, tedy to, kde byly změny nahlášeny. Opět vycházím z oficiálních záznamů v novinách *Suomen Virallinen Lehti*. Vzhledem k tomu, že místo změny nebylo vždy mezi nahlášenými informacemi, je posuzovaný vzorek okresů⁴¹ o více než sto položek menší, než tomu bylo u hlavní párové analýzy. Celkem se tedy jedná o 944 položky.

Příjmení končící na *-heimo* byla změněna v celkem 178 okresech od nejj jižnějšího bodu Finska Hanko po nejsevernější okres Utsjoki a od ostrova Ålandy (fin. Ahvenanmaa) na západě po karelské provincie na území dnešního Ruska. Dá se tedy říci, že změny proběhly napříč celým územím Finska. Pro názornější představu jsem jednotlivé okresy, kde změny proběhly, zaznamenala do mapy (viz Mapa 1), která je oproštěna od jejich názvů. S mapou Finska a mapou okresů se čtenář může podrobněji seznámit v přílohové části (viz Příloha 1 a 2).

Jak vyplývá z následující mapy, změny proběhly více méně na celém území země, přičemž se soustřeďovaly do míst s vyšší koncentrací obyvatelstva. Šlo především o oblasti jižního, jihovýchodního a jihozápadního Finska s městy Helsinky, Turku, Tampere, západní pobřeží kolem měst Rauma, Vaasa a Oulu, v Laponsku v blízkosti řeky Tornio, oblasti u města Joensuu a jižní Karélii. Zajímavé je, že ani odlehlé oblasti Laponska, vzdálené až tisíc kilometrů od hlavního dějiště Helsinek, nezůstaly bez národně-romantických vlivů.

⁴¹ okres – starší administrativní název (fin. *pitäjä*), odpovídá dělení na mapě

Mapa 1 Změny *heimo* příjmení

Podíváme-li se podrobněji na počet změněných jmen (viz Tabulka 66), zjistíme, že naprosto nejvíce změn proběhlo v hlavním městě a jeho okolí (Helsinky, Vihti, Riihimäki), a to celkem jedna čtvrtina všech přeměn. Celkem přirozeně následují na dalších místech města Tampere, Oulu, Rauma a Turku, tedy místa s vyšší koncentrací obyvatel.

Z devatenácti zobrazených okresů, u nichž procentní podíl ze všech změn přesáhl 1 %, se osm nachází na pobřeží a jedenáct ve vnitrozemí. Vnitrozemské okresy jsou rozptýlené po celém Finsku, včetně dvou v Laponsku (Turtola, dnešní Pello, a Kemijärvi). Nejvyšší koncentrace pobřežních okresů je na jihozápadě země – Turku, Rauma, Eurajoki, Pori a Merikarvia – s celkem 82 změnami.

Tabulka 66 Změny příjmení dle jednotlivých okresů

Okres	Počet nahlášených změn	Procentuální podíl jednotlivých okresů (v %)
Helsinky	214	22,7
Tampere	41	4,3
Oulu	26	2,8
Rauma	25	2,7
Turku	20	2,1
Vihti	19	2,0
Kemijärvi	15	1,6
Kortesjärvi	14	1,5
Viipuri	13	1,4
Turtola	13	1,4
Eurajoki	13	1,4
Pori	12	1,3
Eno	12	1,3
Karstula	12	1,3
Lahti	12	1,3
Merikarvia	12	1,3
Tyrvää	12	1,3
Pyhäjoki	10	1,1
Riihimäki	10	1,1
Celkem	505	53,9

3.6 Časové hledisko změn –*heimo* příjmení

V kapitole 2.4 jsem se zabývala pofinšťováním příjmení ve Finsku a jeho hlavními vlnami v letech 1906 a 1935. Poznatky související s těmito obdobími mají úzkou vazbu i na analýzu dat mého materiálu, a to především z důvodu národní symboliky koncovky –*heimo* a propojení s národně romantickými myšlenkami.

Zpracovávaná data jsem rozdělila na čtyři období (viz Tabulka 67). **První období 1887 – 1920** zahrnuje počátky pofinšťování především mezi inteligencí a vrcholí organizovanou demonstrací změn jmen 12. 5. 1906 ke stému výročí narození J. V. Snellmana. Hojně ke změnám docházelo i ve dvou následujících letech 1907 a 1908, ať již opět hromadně 12. 5. či zcela jednotlivě a nezávisle téměř během celého roku. Na rok 1916, tedy 110. výročí narození J. V. Snellmana, se původně plánovala podobná pofinšťovací akce, ale kvůli trvajícimu válečnému konfliktu se neuskutečnila. (Närhi 1996: s. 35) Finsko vyhlásilo nezávislost na Rusku koncem roku 1917 a v roce 1918 se stále ještě vzpamatovalo z války. Ale již v roce 1919 se situace, alespoň co se počtu změn jmen týče, dostala na předválečnou úroveň. Celkem bylo za první období zaregistrováno 476 změn, tedy 44,9 % všech změn na –*heimo* příjmení. Nejpočetnějším rokem tohoto období, ale i celého zkoumaného materiálu je rok 1906 s 306 přejmenováními. Mezi lety 1906 až 1920 připadá průměrně na jeden rok 31,5 změněného jména.

Druhé období **1921 – 1933** je mezidobím mezi oběma velkými vlnami. Za mezní roky jsem vybrala rok 1921, kdy vstoupil v platnost první finský zákon týkající se příjmení, a rok 1933, neboť od poloviny následujícího roku se plánovala druhá hromadná změna jmen. Ta byla podpořena i vydáním dočasně účinného zákona o změnách příjmení, jenž změnu ulehčoval (o zákonech blíže v kapitole 2.5). Tato doba byla na změny jmen dosti chudá. Celkem proběhlo pouze 41 změn (tj. 3,9 %), což znamená přibližně 3,5 změny jména na jeden rok, tedy devětkrát méně než v předchozím období.

Období **1934 – 1949** zahrnuje druhou hromadnou změnu příjmení při příležitosti stého výročí prvního vydání národního eposu Kalevala a poválečná léta bohatá na změny jmen. V této době bylo zaznamnáno 427 žádostí, tj. 40,3 % všech změn. Nejsilnějším rokem

tohoto období byl rok 1935 s 204 záznamy, což je o třetinu méně než v roce 1906. Významným rokem byl i rok 1936 (36 změn), ale i roky 1942 (37), 1946 (25), 1947 (20) a 1948 (36). Překvapivě v roce 1934 není zaregistrována jediná přeměna. V průměru na jeden rok připadá 28,5 změněných jmen.

Čtvrtým a nejdelším obdobím je rozmezí let **1950 až 1985**. Lze říci, že symbolický výraz obsažený ve jménech končících na *-heimo* ztratil onen národně romantický či demonstrativní náboj a jeho obliba klesá. Ač materiál obsahuje 115 přeměn (10,9 %), roční průměrný index změn je pouze 3,2 jména, tedy nejméně ze všech období. Tato doba nemá žádný přirozený vrchol, ročně počty nepřekračují desítku s výjimkou roku 1985, kdy proběhlo 19 přejmenování, jak je vidět i v následující tabulce (Tabulka 67). Pro tento náhlý nárůst neexistuje žádné zřejmé vysvětlení. V této době se připravovala novela zákona o příjmeních. Novela dávala větší volnost výběru jména, její účinnost byla ovšem načasovaná až na počátek roku 1986, proto nelze tímto tento výkyv zdůvodnit. Jedním z možných důvodů mohla být přílišná rozšířenost příjmení se sufixem *-nen*, neboť ve 14 z 19 případů došlo k opuštění právě *-nen* příjmení.

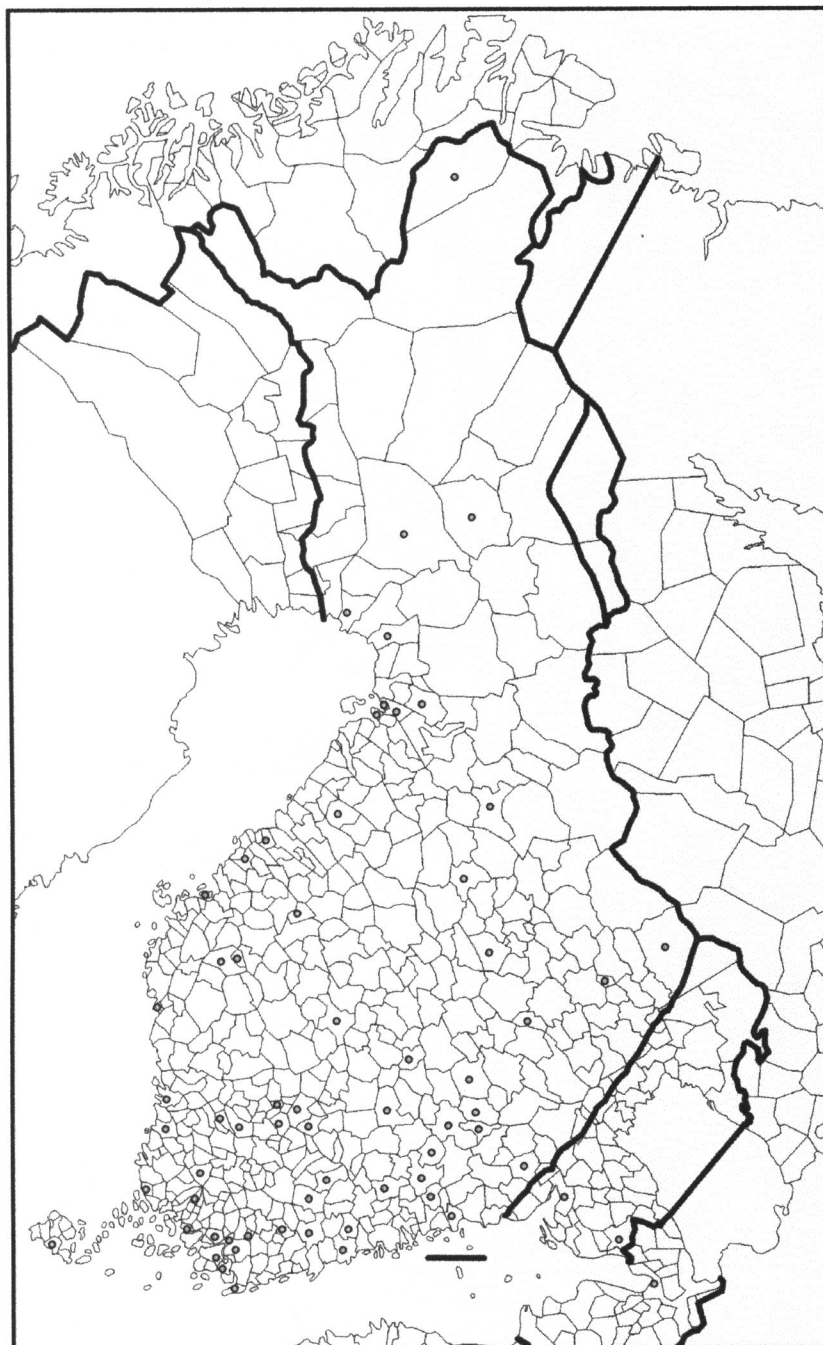
Tabulka 67 Změny příjmení v jednotlivých obdobích

Rok změny	Počet změn	Procentuální podíl %
1887 - 1920	476	44,9
1906	306	28,9
1907	40	3,8
1908	23	2,2
1921 - 1933	41	3,9
1934 - 1949	427	40,3
1935	204	19,3
1936	36	3,4
1950 - 1985	115	10,9
1985	19	1,8
Celkem	1059	100,0

Na závěr této analýzy přikládám dvě mapy, které zobrazují první a druhou hromadnou změnu a jejich rozšíření po jednotlivých okresech. Záznamy vypovídají o geografické struktuře, nikoli o kvantitě přejmenování. V obou případech byly nejvýznamnějšími centry

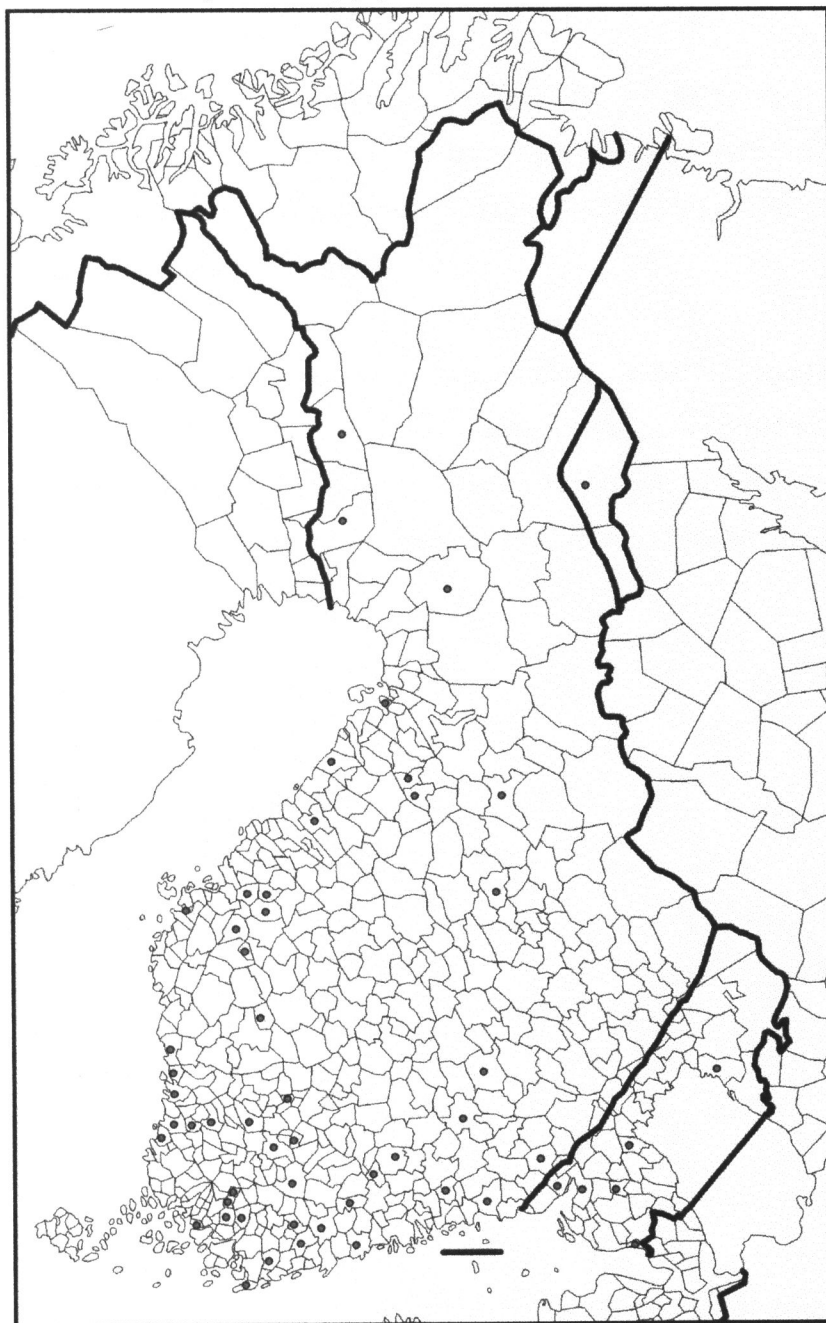
hlavní město Helsinky a jih země v okolí města Turku, přičemž mezi lety 1906 až 1908 byly v Helsinkách zaregistrovány 102 změny, mezi roky 1935 až 1936 pouze polovina. Okresy první vlny byly pravidelněji rozptýlené po celém Finsku, včetně vnitrozemí na východě území (viz Mapa 2).

Mapa 2 Změny příjmení v letech 1906 – 1908

Druhá vlna byla naopak více zastoupena v ruské části Karélie, o kterou Finsko přišlo během druhé světové války v roce 1944. Přejmenování v letech 1935 – 36 téměř neproběhla ve středním Finsku v oblasti Jyväskylä a Kuopio (viz Mapa 3).

Mapa 3 Změny příjmení v letech 1935 – 1936

3.7 Současná situace příjmení končících na *-heimo*

Součástí mého materiálu je 219 různých *-heimo* příjmení, která byla přibližně během jednoho sta let přeměněna z finskojazyčných nebo cizojazyčných jmen. Zajímalo mě, jak si tato jména stojí ve statistice dnešních dní. Počet nositelů k únoru 2006 je vždy uveden u jednotlivých hesel v kapitole 3.2.

Z registru obyvatel přístupného na internetu vyplývá, že 69 jmen, tedy 32 %, nemá v současné době žádného žijícího zástupce. 50 jmen (23 %) má pouze 1 – 5 nositelů. Lze tedy říci, že téměř jedna čtvrtina mnou zkoumaných jmen se dnes vyskytuje velice zřídka a jejich zachování mezi finskými jmény je nejisté.

Pohlédneme-li na četnost jmen z opačného konce, zjistíme, že nad sto zástupců má pouze sedm jmen – *Paloheimo*, *Heikinheimo*, *Pohjanheimo*, *Erkinheimo*, *Saloheimo*, *Saarenheimo* a *Merenheimo* (viz Tabulka 68). V této souvislosti připomínám, že příjmení *Ikäheimo* (616 nositelů) a *Heimo* (306) nebyla pro svou odlišnost předmětem mého výzkumu (viz s. 3).

Tabulka 68 Nejrozšířenější *-heimo* příjmení

Pořadí	Příjmení	Počet zástupců 27.2.2006
1	<i>Paloheimo</i>	321
2	<i>Heikinheimo</i>	291
3	<i>Pohjanheimo</i>	179
4	<i>Erkinheimo</i>	127
5	<i>Saloheimo</i>	113
6	<i>Saarenheimo</i>	111
7	<i>Merenheimo</i>	105
8	<i>Pursiheimo</i>	55
9	<i>Tulenheimo</i>	55
10	<i>Vuorenheimo</i>	53

Jedním z důvodů malé rozšířenosti *-heimo* příjmení je zajisté skutečnost, že tato jména byla většinou vytvářena individuálně a za své nové jméno si ho nahlásil pouze omezený počet osob. Konkrétně u 33 % zkoumaných jmen nové příjmení připadlo pouze jednomu

nositeli, v 45 % případů pak 2 – 5 zástupců. Pokud tito neměli potomky, kteří jméno přejali, tak nepřekvapí, že téměř jedna třetina jmen již vymizela. Lze říci, že *-heimo* příjmení v každém případě obohatila finský systém antroponym, a je možné, že za několik let budou tato jména znít pro mnohé již velmi archaicky.

4 Závěr

Cílem této práce bylo představit finská příjmení končící na *-heimo* (čes. kmen lidí). Materiálem mi bylo 1059 příjmení, která byla změněna na *-heimo* příjmení mezi lety 1887 a 1985. Mimo můj výzkum stálo příjmení *Ikäheimo*, které se řadí mezi stará východofinská jména a nepatří tedy časově ani typově mezi nově vznikající, především národně romantická příjmení. Díky vhodnému rozsahu materiálu bylo možné provést analýzy z několika různých pohledů: z jazykového, z časového a z geografického.

Nejdříve jsem zkoumala jednotlivé páry starých a nových jmen a hledala mezi nimi souvislosti, zamýšlela se nad eventuální inspirací volby toho kterého jména. Z výzkumu vyplynulo, že důležitou roli při výběru hrála sémantika příjmení a zachování počátečního písmena. K přeložení původního významu došlo ve 28 % změn, stejné počáteční písmeno se objevilo ve 37 % případů. V 10 % byla nová jména inspirována foneticky. Vzhledem k tomu, že *-heimo* příjmení jsou kompozita, nebylo překvapením, že se průměrný počet písmen nových příjmení zvýšil o 3, a to na 10.

Dále jsem se zaměřila na stará příjmení, tedy ta, která byla pro nové jméno opuštěna. Rozčlenila jsem podle jazyka původu na finskojazyčné, švédskojazyčné, ruskojazyčné, učené a ostatní. V souvislosti se změnami příjmení ve 20. století se ve Finsku většinou hovoří o pofinštění cizojazyčných jmen. Tak tomu bylo v mnoha případech i během dvou hromadných změn příjmení v letech 1906 a 1935 – 1936. Tento výzkum však ukázal, že by se v žádném případě neměly opomíjet změny z finskojazyčných jmen. V mém materiálu totiž tvořily 41 %, tedy nejvíce ze všech druhů příjmení. Těsně za nimi následovala švédskojazyčná jména s 38 %. Celkově lze však říci, že pofinštění je skutečně významným důvodem přeměny příjmení, neboť 59 % zkoumaných jmen, kterých bylo 369, bylo původně cizojazyčných, tedy švédskojazyčných, ruskojazyčných, učených či ostatních.

Mezi finskojazyčnými příjmeními jasně převažovala jména se sufixem *-nen*, která tvořila téměř polovinu (47 %), a sufixem *-la*, *-lä* s deseti procenty. Švédskojazyčná příjmení byla zastoupena příjmeními vzniklými z patronymik (*-son*, 12 %), dále končícími na *-man*

(7 %) a jednoslabičnými a složenými přírodními apelativy (64 %). Pro učená jména jsou typické cizojazyčné koncovky latinské, řecké, hebrejské, francouzské a italské. Ve zkoumaném materiálu byly nejrozšířenějšími sufixy *-lin*, *-ius* a *-en/-én*. Ruskojazyčná příjmení byla ze dvou třetin tvořena koncovkami *-off* (*-ov*) a *-eff* (*-ev*) a většinou se vázala na křestní jméno. Významnou skupinu tvořila i ruská jména zakončená na *-in*. Sémanticky jednoznačně převažovala jména, jejichž součástí je přírodní apelativum. To platí především o švédskojazyčných a finskojazyčných, částečně též o učených příjmeních. Další sémantickou náplní byla křestní jména, a to zejména u rusko- a švédskojazyčných jmen.

V analýze nových jmen, tedy *-heimo* příjmení, jsem se zaměřila na obsahovou stránku první části těchto kompozit. 219 nových příjmení jsem rozdělila na dvě hlavní skupiny, na jména obecná (apelativa) a jména vlastní (propria). Apelativa jsou ve zkoumaném materiálu zastoupena mnohem častěji a tvoří téměř tři čtvrtiny všech slov. Z nich největší roli hrají apelativa se vztahem k přírodě (dvě třetiny). Tento výsledek zajisté nepřekvapí, vezmeme-li v úvahu všeobecně známý kladný vztah Finů k přírodě, typický obsah finských příjmení a období, ve kterém z velké části tato příjmení vznikala, tj. období národního obrození a romantismu spojeného s vyzdvihováním krásy finské přírody.

Přibližně čtvrtina jmen je tvořena z proprií, ať již antroponym či toponym. První jmenovaná, tj. jména jednotlivců nebo skupin, se vyskytují mnohem častěji (75 %), a to především v podobě mužských křestních jmen. Lze předpokládat, že zvolené jméno mělo k rodu úzký vztah a tímto se zřejmě vyjadřovala úcta k předkům. Část kompozit obsahovala i celá příjmení nebo jejich kmen. Toponyma měla mezi proprii čtvrtinové zastoupení a obsahovala jak místní názvy, tak názvy finských provincií.

Jedním pohledem na nová *-heimo* příjmení bylo jejich geografické rozložení. Analýza ukázala, že změny proběhly napříč celou zemí od jihu na sever a od západu na východ, včetně ruských území dříve patřících Finsku a odlehlého Laponska. Nejvíce k přeměnám docházelo celkem přirozeně v místech s vyšší koncentrací obyvatelstva, tedy v jižním, jihovýchodním a jihozápadním Finsku a v pobřežních oblastech. Čtvrtina nahlášených

změn byla zaznamenána v hlavním městě a jeho okolí. Celkem se v materiálu vyskytlo 178 různých měst a obcí.

Další otázka, kterou jsem si během studia daného tématu položila, se týkala dat změn příjmení na *-heimo* příjmení. Materiál jsem rozdělila do čtyř období: 1887 – 1920, 1921 – 1933, 1934 – 1949 a 1950 – 1985. V 19. století ve Finsku převažovala jména švédskojazyčná nebo tzv. učená. Od 50. let 19. století, tedy během národního obrození, se začaly objevovat kritiky cizojazyčných jmen a zdůrazňovala se role finskojazyčných příjmení jako důležitá součást finské identity. Za průkopníky pofinšťování jsou považováni významní spisovatelé píšící pod finskojazyčnými pseudonymy, např. *Aleksis Kivi* (vlastním jménem *Alexis Stenvall*), *Yrjö-Koskinen* (*Georg Zacharias Forsman*) či *A. Oksanen* (*August Ahlqvist*) a dále skupina 26 vysokoškoláků (např. *M. Äyräpää*, *A. J. Mela*), kteří si v letech 1875 až 1879 demonstrativně změnili příjmení. K pofinšťování významným způsobem svými výroky přispěl i spisovatel *Johannes Linnankoski*. Vyvrcholením nálad ve společnosti pak byla hromadná změna jmen ke stému výročí narození *J. V. Snellmana* 12. 5. 1906.

Heimo příjmení národnímu duchu velmi dobře odpovídala. Před rokem 1906 ke změnám na *-heimo* příjmení téměř nedocházelo (celkem pouze tři změny), rok 1906 byl však vrcholem nejen prvního období a s 306 změnami (29 %) se řadí na první místo. Doznívání euforie se projevovalo ještě v letech 1907 a 1908. Během první světové války nastal přirozený útlum. Do roku 1920 proběhlo 45 % všech změn, v průměru ročně 31,5 změněného jména.

Za klidné mezidobí můžeme považovat roky 1921 – 1933, kdy se *-heimo* příjmení přebírala více méně sporadicky. Celkem registrujeme 3,5 změn ročně (4 % všech změn). Druhý vrchol změn nastal v roce 1935 v souvislosti se stým výročím vydání národního eposu *Kalevala* (o jednu třetinu méně změn než v roce 1906) a dozníval v roce následujícím. Změny probíhaly hojně i během druhé světové války a těsně po ní. Tehdy určitou roli pravděpodobně hrál i možný negativní vztah k Rusku a následná snaha změnit si ruskojazyčné či jiné příjmení (např. *Venäläinen* – fin. Rus, ruský). Podle podílu na celkovém počtu změn (40 %) i ročního průměru (28,5 jména) se období 1934 – 1949 řadí

na druhé místo. Zkoumaný materiál uzavírá relativně dlouhé období 1950 – 1985, které ovšem mnoho změn již nepřineslo (11 % všech změn, průměrně pouze 3,2 jména ročně). Za pravděpodobný důvod lze považovat spíše marginální význam národně-romantických příjmení v dnešní době.

V současné době patří *-heimo* příjmení mezi méně obvyklá jména. Materiál, který jsem v této práci analyzovala, obsahoval celkem 219 *-heimo* příjmení, z nichž ovšem do dnešní doby (tj. přibližně během sta let) vyhynula jedna třetina z nich. Další téměř čtvrtina má pouze jednoho až pět nositelů. Nejrozšířenějšími *-heimo* příjmeními jsou *Paloheimo* (321 nositelů), *Heikinheimo* (291) a *Pojhanheimo* (179). Při žádostech o změnu jmen registrujeme zájem o *-heimo* příjmení i v současnosti (viz oznámení v novinách *Virallinen lehti* <http://www.credita.fi/lehdet/virle/> 25. 5. 2006). Lze však říci, že jde o jev spíše výjimečný.

Příjmení končící na *-heimo* převzatá během let 1986 až 2006, kdy vlastenectví a národní myšlenky hrály mnohem menší roli, než tomu bylo v první polovině dvacátého století, nebyla předmětem této práce. Mimo rámec mého výzkumu stála i otázka konkrétní motivace výběru *heimo* námětu při přeměně jména. Představená příjmení, jakož i související analýzy, jsou však dostačující k učinění si reálného obrazu o tomto typu příjmení.

5 Resumé finsky

Tässä tutkielmassa tarkastellaan *-heimo*-päätteisiä suomalaisia sukunimiä. Aineistona on ollut 1059 sukunimeä, jotka vaihdettiin johonkin *-heimo*-päätteiseen sukunimeen vuosien 1887 ja 1985 välisenä aikana. Tutkielman ulkopuolelle jäi sukunimi *Ikäheimo*, joka on vanha itäsuomalainen sukunimi eikä siksi lukeudu sen enempää ajallisesti kuin tyypiltäänkään käsittelyn kohteena oleviin uusiin, lähinnä kansallisromanttisiin sukunimiin. Aineiston sopivan laajuuden ansiosta sitä oli mahdollista eritellä eri näkökulmista, nimittäin kielellisestä, maantieteellisestä ja ajallisesta.

Aluksi tarkastelin yksittäisiä vanhan ja uuden sukunimen pareja etsien nimiparin keskinäisiä yhteyksiä ja pohtien, mitkä tekijät ovat voineet vaikuttaa kunkin uuden nimen valintaan. Tarkastelu osoitti, että nimenvaihdossa keskeisiä seikkoja ovat olleet nimen merkitys sekä alkukirjaimen säilyttäminen. 28 prosentissa nimenmuutoksista alkuperäisen nimen merkitys suomennettiin, ja alkukirjain säilyi 37 prosentissa muutoksista. Muut foneettiset syyt puolestaan inspiroivat kymmentä prosenttia vaihdoksista. Koska *-heimo*-päätteiset sukunimet ovat yhdyssanoja, ei ole yllättävää, että ne olivat usein korvaamiaan nimiä pidempiä; keskimäärin uudet sukunimet olivat 10-kirjaimisia, kun vanhojen nimien keskipituus oli seitsemän kirjainta.

Seuraavaksi keskityin tutkimaan vanhoja eli nimenvaihdoksessa korvattuja sukunimiä. Jaoin korvatut nimet kielen mukaan suomenkielisiin, ruotsinkielisiin, venäjänkielisiin, ns. oppineistonimiin sekä muihin. Suomessa puhutaan useimmiten 1900-luvun nimenmuutosten yhteydessä vieraskielisten sukunimien suomalaistamisesta. Tästä olikin usein kysymys, kuten vaikkapa sukunimien joukkovaihdokset vuosina 1906 ja 1935 – 1936 osoittavat. Tutkielmani kuitenkin osoittaa, että missään tapauksessa ei tule sivuuttaa tapauksia, joissa suomenkielinen sukunimi on vaihdettu toiseen. Tutkimusaineistossani korvatuista nimistä suomenkielisiä oli nimittäin 41 prosenttia eli enemmän kuin minkään muun kielisiä. Hieman pienempi osuus eli 38 % korvatuista nimistä oli ruotsinkielisiä. Kaiken kaikkiaan voi kuitenkin todeta, että suomalaistaminen oli merkittävä syy

sukunimenvaihdoksiin, sillä korvatuista nimistä 59 % oli vieraskielisiä eli ruotsin- tai venäjänkielisiä, oppineistonimiä tai muita.

Korvatuista suomenkielisistä sukunimistä selvästi suurimman ryhmän eli 47 % muodostivat *-nen*-päätteiset nimet; *-la, -lä*-päätteisiä oli 10 %. Korvatuissa ruotsinkielisissä nimissä oli entisiä patronyymejä 12 % (*-son*), *-man*-päätteisiä 7 % sekä sukuniminä käytettyjä luontoon liittyviä yleisnimiä tai niistä muodostettuja yhdyssanoja 64 %. Oppineistonimille tyypillisiä olivat vieraskieliset (latina, kreikka, heprea, ranska, italia) päätteet. Aineistossani yleisimpiä olivat johtimet *-lin*, *-ius* ja *-en/-én*. Venäjänkielisistä nimistä kaksi kolmasosaa oli muodostettu päätteellä *-off* (*-ov*) ja *-eff* (*-ev*), yleensä jostain etunimestä. Merkittävän ryhmän muodostivat myös *-in*-päätteiset venäläiset sukunimet. – Yleisin semanttinen elementti korvatuissa sukunimissä oli luontoon liittyvä yleisnimi; tällaisia oli erityisesti ruotsin- ja suomenkielisissä ja osittain myös oppineistonimissä. Toinen yleinen semanttinen aines korvatuissa sukunimissä oli etunimi, etenkin venäjän- ja ruotsinkielisissä nimissä.

Uusien eli *-heimo*-päätteisten sukunimien analyysissä tarkastelin näiden yhdyssanojen ensimmäistä osaa. Jaoin 219 uutta sukunimeä kahteen pääryhmään, joista ensimmäisessä sukunimen alkuosa oli yleisnimi, toisessa taas erisnimi. Yleisnimiä oli aineistossa selvästi enemmän, lähes kolme neljäsosaa. Niiden merkitys liittyi useimmiten luontoon (kaksi kolmasosaa tapauksista). Tämä ei ole yllättävää, kun otetaan huomioon suomalaisten yleensä myönteinen suhtautuminen luontoon sekä aikakausi, jolloin uusia sukunimiä muodostettiin; olihan kansallisen heräämisen ja romantiikan olennaisena osana juuri suomalaisen luonnon ylistäminen.

Noin neljäsosa *-heimo*-päätteisten sukunimien alkuosista oli erisnimiä, joko henkilönnimiä tai paikannimiä. Henkilönnimiä oli selvästi enemmän eli 75 %; tällöin kyse oli useimmiten miesten etunimistä. Voidaan olettaa, että valitulla nimellä oli tiivis yhteys kyseiseen sukuun ja siten pyrkimyksenä on ollut osoittaa kunnioitusta esi-isille. Osassa tapauksista *-heimo*-päätteisten sukunimien alkuosaksi oli puolestaan valittu joko muu kokonainen sukunimi tai sen kantaosa. Neljäsosa uusien sukunimien erisnimialkuosista oli paikannimiä. Nämä olivat joko paikkakuntien tai kokonaisten maakuntien nimiä.

Tutkielmassa tarkastellaan myös uusien *-heimo*-päätteisten sukunimien alueellista levinneisyyttä. Tutkimus osoitti, että nimenmuutoksia tapahtui kautta koko maan etelästä pohjoiseen ja lännestä itään, aina kaukaista Lappia ja nykyään Venäjälle kuuluvia alueita myöten. Eniten nimenmuutoksia tapahtui luonnollisesti tiheimmin asutuilla alueilla eli Etelä-, Kaakkois- ja Lounais-Suomessa sekä rannikolla. Neljäsosa muutoksista tehtiin pääkaupunkiseudulla. Kaiken kaikkiaan muutoksia tapahtui aineiston mukaan 178 paikkakunnalla.

Tutkielmassa käsitellään myös nimenmuutosten ajankohtaa. Tätä varten olen jakanut aineiston neljään kauteen: 1887 – 1920, 1921 – 1933, 1934 – 1949 ja 1950 – 1985. 1800-luvulla Suomessa oli käytössä lähinnä ruotsinkielisiä ja oppineistonimiä. 1850-luvulta lähtien eli kansallisen heräämisen aikana alettiin kritisoida vieraskielisiä nimiä ja korostaa suomenkielisten sukunimien merkitystä osana suomalaista identiteettiä. Suomalaistamisen edelläkävijöinä pidetään nimimerkkejä käyttäneitä merkittäviä kirjailijoita kuten *Aleksis Kiveä* (oikealta nimeltään *Alexis Stenvall*), *Yrjö-Koskinen* (*Georg Zacharias Forsman*) ja *A. Oksanen* (*August Ahlqvist*) sekä 26 akateemisen vaikuttajan ryhmää (mm. *M. Äyräpää*, *A. J. Mela*), jonka jäsenet muuttivat sukunimensä vuosina 1875 – 1879. Suomalaistamisaatetta edisti lausunnoillaan merkittävästi myös kirjailija *Johannes Linnankoski*. Yhteiskunnalliset mielialat huipentuivat joukkonimenmuuttoon *J. V. Snellmanin* syntymän satavuotispäivän yhteydessä 12. 5. 1906.

On selvää, että *-heimo*-päätteiset sukunimet vastasivat mainiosti kansallishenkeä. Ennen vuotta 1906 tapahtui vain kolme nimenmuutosta, joissa uusi sukunimi päättyi *-heimo*. Vuonna 1906 tällaisia muutoksia tehtiin sen sijaan enemmän kuin koskaan: 306 kappaletta eli 29 % kaikista. Innostuksen jälkihehku näkyi vielä vuosina 1907 ja 1908. Ensimmäisen maailmansodan aikana vaihdoksia tapahtui luonnollisesti vähän. Vuoteen 1920 mennessä tällaisia nimenvaihdoksia oli tehty 45 % koko tutkittuna ajanjaksona toteutuneista, keskimäärin 31,5 vaihdosta vuodessa.

Vuosia 1921 – 1933 voidaan pitää rauhallisena välijaksona, jolloin tutkittuja nimenvaihdoksia tapahtui sängen satunnaisesti. Keskimäärin vaihdoksia oli tänä jaksona 3,5 kpl vuodessa (4 % kaikista). Nimenmuutosten toinen huippukohta koitti vuonna 1935,

jolloin Kalevalan ilmestymisestä tuli kuluneeksi sata vuotta; tällöin vaihdoksia tehtiin kolmannes vähemmän kuin vuonna 1906. Vielä 1936 muutoksia tehtiin runsaasti, samoin kuin toisen maailmansodan aikana ja heti sen jälkeen. Tällöin taustalla lienee osittain ollut kielteinen suhtautuminen Venäjään, jonka vuoksi ihmiset halusivat luopua venäjänkielisistä tai muuten Venäjään assosioituvista sukunimistään (esim. *Venäläinen*). Ajanjaksolla 1934 – 1949 tutkitunlaisia nimenmuutoksia tehtiin niin määrällisesti (keskimäärin 28,5 kpl vuodessa) kuin suhteellisesti (40 % kaikista) lähes yhtä paljon kuin vuosisadan alkuvuosikymmeninä. Aineiston loppuosa kattaa suhteellisen pitkän jakson 1950 – 1985, jolloin muutoksia tehtiin enää vähän (11 % kaikista, keskimäärin vain 3,2 muutosta vuodessa). Syy lienee kansallisromanttisten sukunimien vähittäinen marginalisoituminen nyky-yhteiskunnassa.

Nykyään *-heimo*-päätteiset sukunimet ovat verrattain harvinaisia. Tutkimusaineisto sisältää 219 erilaista *-heimo*-päätteistä sukunimeä, joista tähän mennessä (eli noin sadan vuoden kuluessa) on hävinnyt yksi kolmasosa. Lähes neljäsosalla tutkituista nimistä puolestaan on nykyään vain yhdestä viiteen kantajaa. Yleisimpiä *-heimo*-päätteisiä sukunimiä ovat *Paloheimo* (321 henkilöä), *Heikinheimo* (291) ja *Pohjanheimo* (179). Kokonaan mielenkiinto *-heimo*-päätteisiä sukunimiä kohtaan ei ole nimenvaihtajien keskuudessa hävinnyt (ks. Virallisen lehden ilmoitus <http://www.credita.fi/lehdet/virle/> 25. 5. 2006). Joka tapauksessa tällaisia tapauksia voidaan pitää nykyään poikkeuksellisina.

Tutkielmassa ei ole tarkasteltu *-heimo*-päätteisiä sukunimiä, jotka on otettu käyttöön vuonna 1986 tai sen jälkeen; kyseisenä ajanjaksona isänmaallisuudella ja kansallismielisyydellä ei enää ole ollut lainkaan niin keskeistä asemaa kuin 1900-luvun alkupuolella. En ole myöskään tarkastellut sitä, mitkä seikat ovat vaikuttaneet kussakin tapauksessa tietyn *-heimo*-päätteisen sukunimen valintaan. Näkemykseni mukaan tutkielmassa käsitellyt sukunimet ja niiden erittely eri näkökulmista riittävät kuitenkin antamaan todenmukaisen kuvan tämäntyyppisistä sukunimistä.

Seznam použitých zkratek

angl.	anglicky
básn.	básnicky
bot.	botanický výraz
čes.	česky
<i>f</i>	finskojazyčné příjmení
fin.	finsky
hovor.	hovorový výraz
kniž.	knižně
KOTUS	Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (Centrum pro výzkum domácích jazyků)
lat.	latinsky
lid.	lidově
náb.	náboženský
nář.	nářečně
něm.	německy
<i>o</i>	ostatní příjmení
pl	plurál, množné číslo
<i>r</i>	ruskojazyčné příjmení
<i>š</i>	švédskojazyčné příjmení
šv.	švédsky
<i>u</i>	učené příjmení

Seznam tabulek

Tabulka	1	Příjmení <i>Ahmanheimo</i>
Tabulka	2	Příjmení <i>Airasheimo</i>
Tabulka	3	Příjmení <i>Araheimo</i>
Tabulka	4	Příjmení <i>Arvonheimo</i>
Tabulka	5	Příjmení <i>Auerheimo</i>
Tabulka	6	Příjmení <i>Ehbenheimo</i>
Tabulka	7	Příjmení <i>Elinheimo</i>
Tabulka	8	Příjmení <i>Enonheimo</i>
Tabulka	9	Příjmení <i>Hakaheimo</i>
Tabulka	10	Příjmení <i>Harjunheimo</i>
Tabulka	11	Příjmení <i>Havuheimo</i>
Tabulka	12	Příjmení <i>Herkonheimo</i>
Tabulka	13	Příjmení <i>Hirvenheimo</i>
Tabulka	14	Příjmení <i>Hovinheimo</i>
Tabulka	15	Příjmení <i>Idänheimo</i>
Tabulka	16	Příjmení <i>Juhanheimo</i>
Tabulka	17	Příjmení <i>Juhonheimo</i>
Tabulka	18	Příjmení <i>Kailaheimo</i>
Tabulka	19	Příjmení <i>Kaskenheimo</i>
Tabulka	20	Příjmení <i>Kaunoheimo</i>
Tabulka	21	Příjmení <i>Kiianheimo</i>
Tabulka	22	Příjmení <i>Korteheimo</i>
Tabulka	23	Příjmení <i>Kotiheimo</i>
Tabulka	24	Příjmení <i>Kustaanheimo</i>
Tabulka	25	Příjmení <i>Kylänheimo</i>
Tabulka	26	Příjmení <i>Lamminheimo</i>

Tabulka	27	Příjmení <i>Lapinheimo</i>
Tabulka	28	Příjmení <i>Lemmenheimo</i>
Tabulka	29	Příjmení <i>Linkoheimo</i>
Tabulka	30	Příjmení <i>Louhenheimo</i>
Tabulka	31	Příjmení <i>Lähteenheimo</i>
Tabulka	32	Příjmení <i>Länsiheimo</i>
Tabulka	33	Příjmení <i>Martinheimo</i>
Tabulka	34	Příjmení <i>Mikonheimo</i>
Tabulka	35	Příjmení <i>Montoheimo</i>
Tabulka	36	Příjmení <i>Myyränheimo</i>
Tabulka	37	Příjmení <i>Mäenheimo</i>
Tabulka	38	Příjmení <i>Omaheimo</i>
Tabulka	39	Příjmení <i>Oraheimo</i>
Tabulka	40	Příjmení <i>Pekanheimo</i>
Tabulka	41	Příjmení <i>Perinheimo</i>
Tabulka	42	Příjmení <i>Peuranheimo</i>
Tabulka	43	Příjmení <i>Pirtinheimo</i>
Tabulka	44	Příjmení <i>Pohjolanheimo</i>
Tabulka	45	Příjmení <i>Päivänheimo</i>
Tabulka	46	Příjmení <i>Riionheimo</i>
Tabulka	47	Příjmení <i>Rinneheimo</i>
Tabulka	48	Příjmení <i>Ritarheimo</i>
Tabulka	49	Příjmení <i>Routaheimo</i>
Tabulka	50	Příjmení <i>Sadunheimo</i>
Tabulka	51	Příjmení <i>Seesheimo</i>
Tabulka	52	Příjmení <i>Sorsanheimo</i>
Tabulka	53	Příjmení <i>Suviheimo</i>
Tabulka	54	Příjmení <i>Tammerheimo</i>
Tabulka	55	Příjmení <i>Tarasheimo</i>
Tabulka	56	Příjmení <i>Teräsheimo</i>
Tabulka	57	Příjmení <i>Tuulenheimo</i>
Tabulka	58	Příjmení <i>Valaheimo</i>
Tabulka	59	Příjmení <i>Varjonheimo</i>
Tabulka	60	Příjmení <i>Veikonheimo</i>
Tabulka	61	Příjmení <i>Wiipurheimo</i>
Tabulka	62	Příjmení <i>Viitaheimo</i>
Tabulka	63	Zachování počátečního písmena u nových příjmení
Tabulka	64	Druhy starých příjmení
Tabulka	65	Druhy nových příjmení
Tabulka	66	Změny příjmení dle jednotlivých okresů
Tabulka	67	Změny příjmení v jednotlivých obdobích
Tabulka	68	Nejrozšířenější <i>-heimo</i> příjmení

Seznam map

Mapa 1 Změny *-heimo* příjmení

Mapa 2 Změny příjmení v letech 1906 – 1908

Mapa 3 Změny příjmení v letech 1935 – 1936

BIBLIOGRAFIE

- ANTTILA, AARNE 1918: Johannes Linnakosken varhaisimmista nimien suomalaistamistumista vähäisen. Suomalainen Suomi III: s. 141 - 147. WSOY. Helsinki.
- BENEŠ, JOSEF 1962: O českých příjmeních. Nakladatelství Československé akademie věd. Praha.
- BLOMVIK, MARIANNE 1993: Personnamnsboken. Oy Finn Lectura Ab, Loimaa.
- JUTIKKALA, EINO – PIRINEN, KAUKO 1999: Dějiny Finska. Přel. Lenka Fárová, vyd. 2001. Lidové noviny, Praha.
- KEMILÄINEN, ARVI 1914: Nimenmuutos. Tietosanakirja. 6. osa, s. 1202 - 1203. Otava. Helsinki.
- 1916: Suurnimenmuutto 10 vuotta sitten. Suomalainen Suomi I: 46 - 58. Suomalaisuuden Liitto. WSOY. Helsinki.
- KNAPPOVÁ, MIROSLAVA 1992: Příjmení v současné češtině. AZ KORT, Liberec.
- LÖNNROT, ELIAS 1849: Kalevala. Přel. Josef Holeček, vyd. 1980. Odeon, Praha.
- MIKKONEN, PIRJO – PAIKKALA, SIRKKA 1992: Sukunimet. Otava. Helsinki.
- 2000: Sukunimet. Otava. Helsinki.
- MOLDANOVÁ, DOBRAVA 1983: Naše příjmení. Mladá Fronta. Praha.
- NIMISTÖTUTKIMUKSEN TERMINOLOGIA 1974. Kiviniemi, Eero - Pitkänen, Ritva Liisa - Zilliacus, Kurt (toim.). Castreanaumin toimitteita 8. Helsinki.
- NISSILÄ, VIIJO 1962: Sukunimien muuttamisesta. – Toinen Kielivartio. Yleisradiossa pidettyjä kielipakinoita. Tietolipas 33 s. 51 – 53. Julk. Suomen Akatemian kielitoimisto. SKS, Helsinki.
- NÄRHI, EEVA MARIA 1996: Suomalaista sukunimikäytäntöä. Kielenkäytön oppaita 1. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Helsinki.

- 1997: Gadolin, Salin, Tammelin, Wallin. On a scholarly name type in Finland. – You name it. Perspectives on onomastic research. S. 258 - 267. Edited by Ritva Liisa Pitkänen - Kaija Mallat. Studia Fennica Linguistica 7. SKS. Helsinki.
- PAIKKALA, SIRKKA 2004: Se tavallinen Virtanen. Suomalaisen sukunimikäytännön modernisoituminen 1850-luvulta vuoteen 1921. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 959. Tampere.
- PAJULA, PAAVO 1956: Ylioppilaat sukunimien suomentajina. Eino E. Suolahti (toim.), Muistikuvia III. Suomalaisia kulttuurimuistelmia s. 104 – 145. Otava, Helsinki.
- PATRONEN, OUTI 1998: Otetut nimet. Sukunimien joukkomuutto Suojärvellä 1935. Pro gradu, Helsingin Yliopisto.
- PŘÍRUČNÍ MLUVNICE ČEŠTINY 1995. Kolektiv autorů. Lidové noviny, Praha.
- SLOVNÍK SEVERSKÝCH SPISOVATELŮ 1998. Kolektiv autorů. LIBRI, Praha.
- SUKUNIMIOPAS 1994 – Suojatut sukunimet. Suomalaisuuden liitto. Helsinki.
- SUOMALAISIA SUKUJA JA SUKUNIMIÄ 1968. Joka perheen sukunimi- ja sukututkimusopas. Toimittanut Börje Thilman. Taidevakka, Kauniainen.
- VILKUNA, KUSTAA 1976: Etunimet. Otava, Helsinki.
- 1999: Etunimet. Otava, Helsinki.

Články

- MIKKONEN, PIRJO 1983: Suomalaisten sukunimien syntyvaiheista.
In: <http://www.genealogia.fi/nimet/nimi36rs.htm> (26. 1. 2006)
- PAIKKALA, SIRKKA 1984: Näkökohtia sukunimien tarkasteluun.
In: <http://www.genealogia.fi/nimet/nimi36acs.htm> (26. 1. 2006)
- 1987: Suomalaisuuden laineita ja virtoja.
In: <http://www.genealogia.fi/nimet/nimi36is.htm> (9. 12. 2005)
- 1991: Länsisuomalaisista sukunimistä.
In: <http://www.genealogia.fi/nimet/nimi21s.htm> (9. 12. 2005)

- 1995: Kansallisten sukunimien nousu Suomessa. In: Congressus octavus internationalis fenno-ugristarum. Jyväskylä 10.-15.8.1995 5. Sessiones sectionum. Lexicologia & Onomastica. Toim. Heikki Leskinen, Sandor Maticsák & Tonu Seilenthal. Jyväskylä. CIFU-8/5 (1995), s. 274 - 277.
- 2005: Kun isoisän isä sukunimen otti. Hiidenkivi 4/2005
- 2006: Snellmanin 100-vuotispäivä ja sukunimien suomalaistaminen. Hiidenkivi 3/2006

Slovníky

CHVÁTAL, VÁCLAV 2004: Finsko-český a česko-finský přírodovědný slovník. Nakladatelství Českého lesa v Domažlicích, Domažlice.

LINDROOS-ČERMÁKOVÁ, HILKKA 1984: Suomi –Tšekki – Suomi Taskusanakirja. WSOY, Porvoo – Helsinki – Juva.

NYKYSUOMEN SANAKIRJA 1. - 6. osa 1996. Päätoimittaja Matti Sadeniemi, 14. painos. WSOY, Porvoo – Helsinki – Juva.

ŠVÉDSKO-FINSKÝ ON-LINE SLOVNÍK <http://lexin.nada.kth.se/sve-fin.shtml>

SUOMEN MURTEIDEN SANAKIRJA 2003, VII. osa. Toimitus Matti Vilppula. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, SKS. Helsinki.

Další elektronické prameny

<http://www.credita.fi/lehdet/virle/> (25. 5. 2006)

<http://www.credita.fi/lehdet/virle/1999-1.pdf> (25. 5. 2006)

www.genealogia.fi - Henkilönimet: Suomalaisia nimenmuutoksia ja sukunimiehdotuksia (24. 2. 2006)

Zákony o příjmeních: www.genealogia.fi – Henkilönimet: Lakeja ja asetuksia (26. 1. 2006)

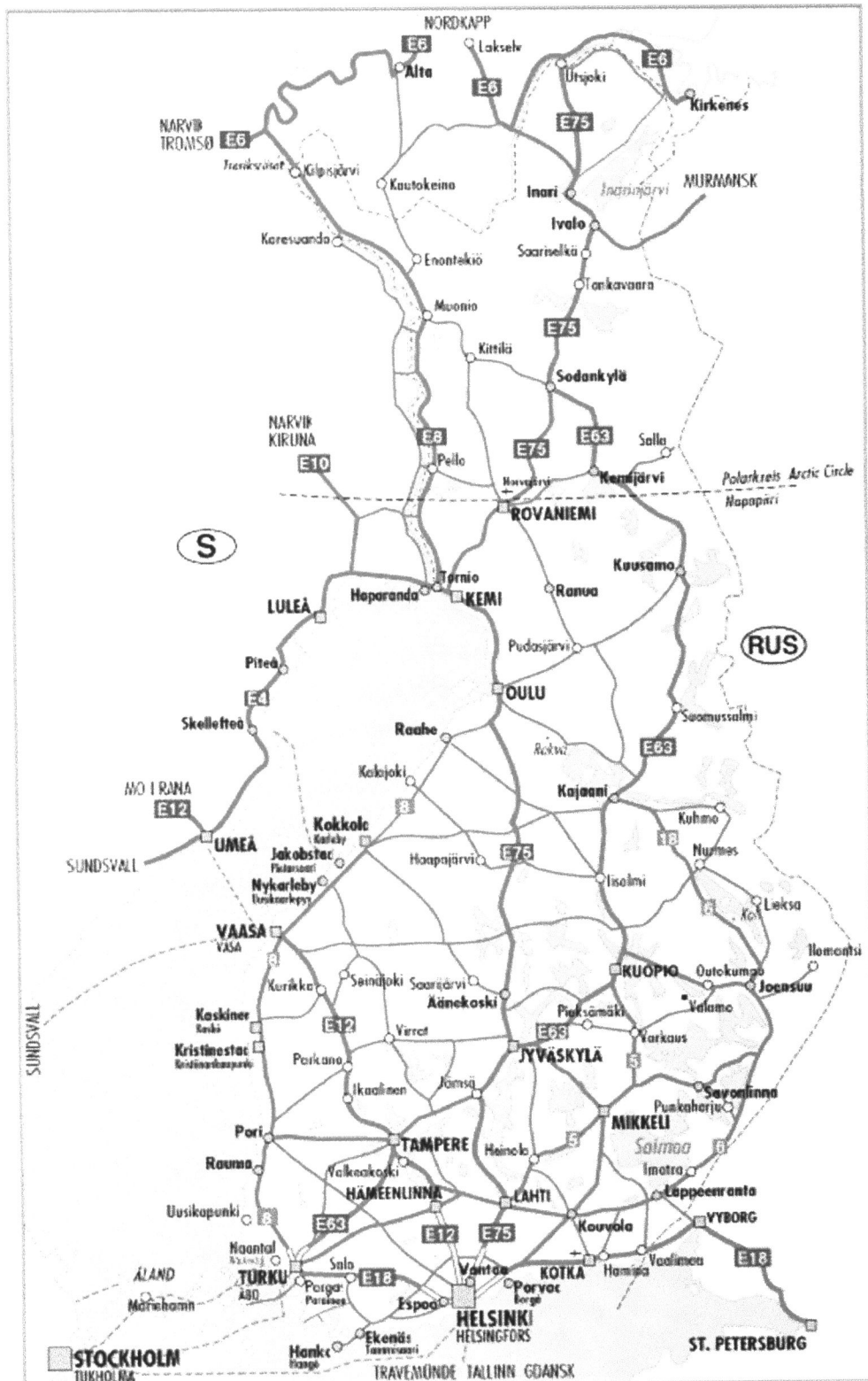
<http://kansalaisen.karttapaikka.fi/kartanhaku/paikannimihaku.html?cx=3454345&cy=7216161&scale=12000000&tool=siirra&lang=FI>

http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_maakunnat (14. 6. 2006)

<https://192.49.222.187/Nimipalvelu/default.asp?L=1> (20. 2. 2006 a 27. 2. 2006)

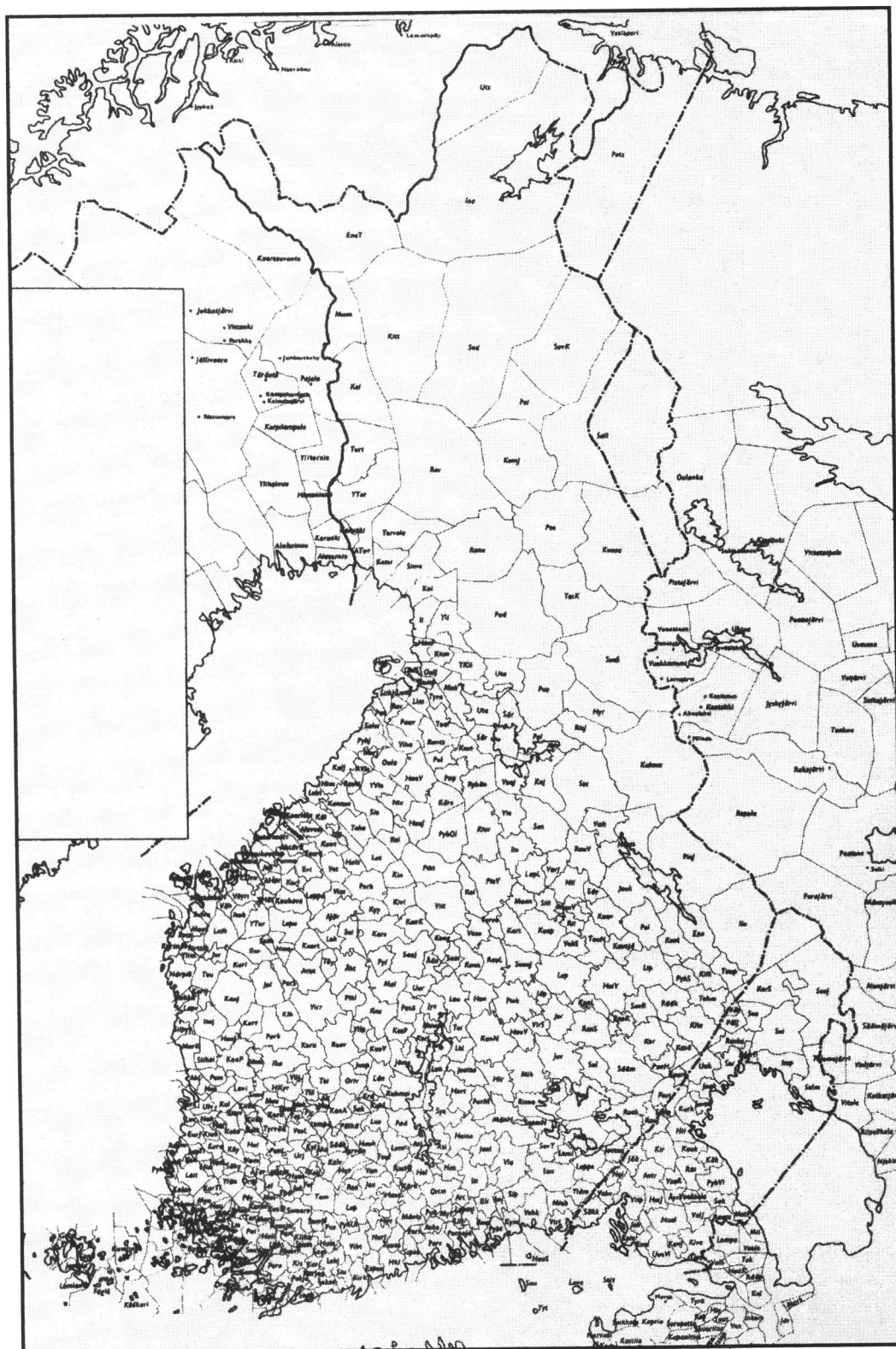
Mapa Finska, hranice okresů z roku 1940 – Centrum pro výzkum domácích jazyků (KARTTAPOHJA KOTUS, elektronicky zasláno 10. 4. 2006)

Příloha 1 – Mapa Finska

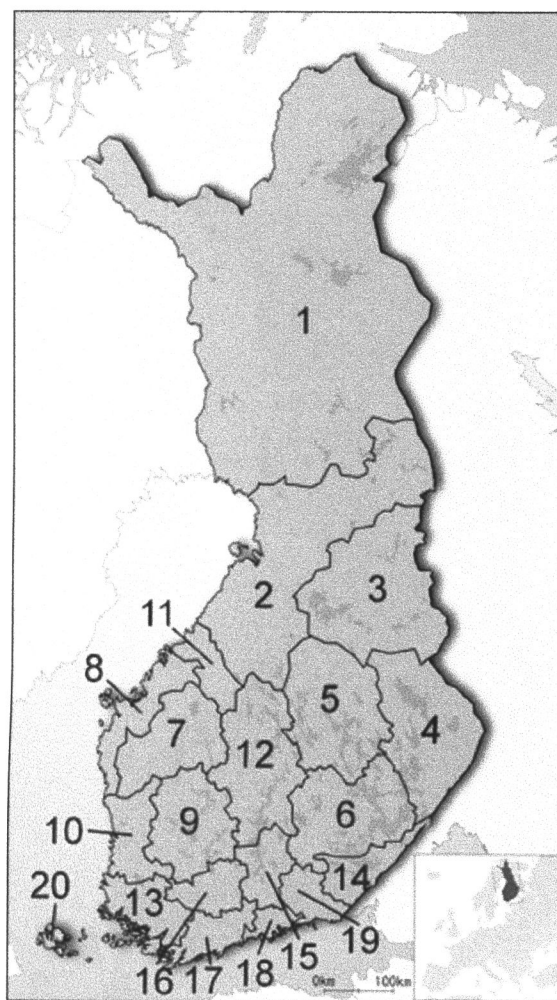
Pramen: <http://www.skandinavien.de/Laender-Regionen/Finnland/Karte-Finnland.htm>

Příloha 2 – Rozdělení Finska po okresech

Pramen: Karttophija KOTUS

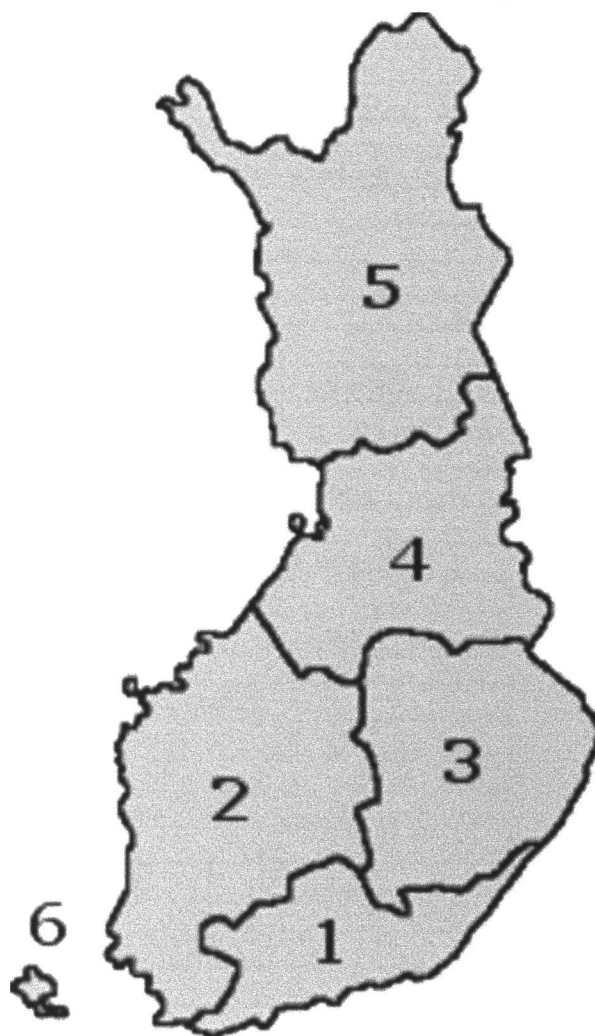
Příloha 3 – Rozdělení Finska po provinciích (2006)

Pramen: http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_maakunnat

1. Laponsko (fin. *Lappi* /šv. *Lappland*)
2. Severní Pohjanmaa (*Pohjois-Pohjanmaa* / *Norra Österbotten*)
3. Kainuu (*Kainuu* / *Kajanaland*)
4. Severní Karélie (*Pohjois-Karjala* / *Norra Karelen*)
5. Severní Savo (*Pohjois-Savo* / *Norra Savolax*)
6. Jižní Savo (*Etelä-Savo* / *Södra Savolax*)
7. Jižní Pohjanmaa (*Etelä-Pohjanmaa* / *Södra Österbotten*)
8. Pohjanmaa (*Pohjanmaa* / *Österbotten*)
9. Pirkanmaa (*Pirkanmaa* / *Birkaland*)
10. Satakunta (*Satakunta* / *Satakunda*)
11. Střední Pohjanmaa (*Keski-Pohjanmaa* / *Mellersta Österbotten*)
12. Střední Finsko (*Keski-Suomi* / *Mellersta Finland*)
13. Vlastní Finsko (*Varsinais-Suomi* / *Egentliga Finland*)
14. Jižní Karélie (*Etelä-Karjala* / *Södra Karelen*)
15. Päijänne-Häme (*Päijät-Häme* / *Päijänne Tavastland*)
16. Vlastní Häme (*Kanta-Häme* / *Egentliga Tavastland*)
17. Uusimaa (*Uusimaa* / *Nyland*)
18. Východní Uusimaa (*Itä-Uusimaa* / *Östra Nyland*)
19. Kymenlaakso (*Kymenlaakso* / *Kymmenedalen*)
20. Ålandské ostrovy (*Åland Islands* / *Ahvenanmaa* / *Åland*)

Příloha 4 – Přehled finských krajů (2006)

Pramen: http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_l%C3%A4%C3%A4nit

1. Kraj Jižní Finsko (*Etelä-Suomen lääni / Södra Finlands län*)
2. Kraj Západní Finsko (*Länsi-Suomen lääni / Västra Finlands län*)
3. Kraj Východní Finsko (*Itä-Suomen lääni / Östra Finlands län*)
4. Kraj Oulu (*Oulun lääni / Uleåborgs län*)
5. Laponský kraj (*Lapin lääni / Lapplands län*)
6. Kraj Ålandský (*Ahvenanmaan lääni / Ålands län*)

Příloha 5 – Přehled finských slov užitých v práci

finsky	česky
<i>aalto</i>	vlna, vlnka (na vodě)
<i>ahma</i>	rosomák
<i>aho</i>	paseka, mýtina
<i>Ahti</i>	vládce vody ve finské mytologii
<i>arjalainen</i>	árijský
<i>aro</i>	step
<i>arvo</i>	cena, hodnota
<i>auer</i>	opar
<i>elin</i>	životní; orgán
<i>elo</i>	obilí, zrní; život; hovor. bohatství
<i>elää</i>	žít
<i>eno</i>	strýc
<i>erä</i>	úlovek, zvěř; částka, množství
<i>haapa</i>	osika
<i>haka</i>	ohrazená pastvina, lesík; hák, háček
<i>halla</i>	noční přízemní mrazík
<i>harju</i>	vyvýšenina, hřbet
<i>harakka</i>	straka
<i>haukka</i>	káně, sokol, jestřáb
<i>havu</i>	jehličí, chvoj
<i>heimo</i>	kmen (lidí)
<i>heinä</i>	tráva, seno
<i>helo</i>	záře
<i>hiisi</i>	zlý duch
<i>hirvi</i>	los
<i>honka</i>	borovice
<i>horna</i>	peklo
<i>horsma</i>	vrbovka
<i>hovi</i>	dvůr
<i>huttu</i>	lid. kaše
<i>hämäläinen</i>	obyvatel provincie Häme
<i>Häme</i>	finská provincie
<i>ikä</i>	věk, stáří
<i>ilo</i>	radost, potěšení
<i>itä</i>	východ
<i>joki</i>	řeka
<i>järvi</i>	jezero
<i>jää</i>	led
<i>kaila ~ kaisla</i>	nář. rákos
<i>kallio</i>	skála
<i>kanerva</i>	vřes
<i>kangas</i>	vřesoviště; látka
<i>kannel ~ kantele</i>	národní finský strunný nástroj
<i>kansa</i>	lid, národ
<i>karhu</i>	medvěd

<i>kari</i>	podmořské skalisko, útes
<i>karju</i>	kanec
<i>karva</i>	chlup
<i>kaski</i>	vypálená mýtina
<i>kataja</i>	jalovec
<i>kauris</i>	srnec
<i>kesä</i>	léto
<i>keto</i>	suchá louka
<i>kiima</i>	říje
<i>kirppu</i>	blecha
<i>kirsikka</i>	třešeň
<i>kivi</i>	kámen
<i>korpi</i>	hluboký jehličnatý les
<i>korte</i>	přeslička
<i>koski</i>	peřeje, vodopád
<i>koti</i>	domov
<i>kotka</i>	orel
<i>kulo</i>	lesní požár
<i>kurki</i>	jeřáb
<i>kydöttää</i>	mýtit bažinu pálením
<i>kylä</i>	vesnice
<i>laakso</i>	údolí
<i>lähde</i>	pramen
<i>laine</i>	vlna, vlnka (na vodě)
<i>lampi</i>	jezíčko, tůň
<i>länsi</i>	západ
<i>Lappi</i>	Laponsko
<i>lehmus</i>	lípa
<i>lehti</i>	list
<i>lehto</i>	háj, hájek
<i>leimu</i>	básn. požár, oheň
<i>lempi</i>	láska
<i>linko</i>	prak
<i>linna</i>	hrad
<i>lounas</i>	jihozápad
<i>maa</i>	země, půda
<i>malmi</i>	ruda
<i>manner</i>	kontinent, pevnina
<i>meri</i>	moře
<i>metsä</i>	les
<i>musta</i>	černý
<i>myyrä</i>	krtek, hraboš
<i>mäki</i>	kopec, pahorek
<i>neropatti</i>	chytrák
<i>neva</i>	bažina, močál
<i>niemi</i>	mys, ostroh
<i>nihti</i>	válečník, pěšák
<i>nummi</i>	vřesoviště
<i>nurmi</i>	tráva
<i>oksa</i>	větev, větvička

<i>oma</i>	vlastní
<i>ora</i>	trn, osten
<i>paakku</i>	hrudka
<i>paakkunainen</i>	hrudkovitý
<i>paasi</i>	balvan, valoun
<i>paju</i>	vrba
<i>pakari</i>	lid. světnice s pecí
<i>pallo</i>	koule; míč
<i>palo</i>	požár
<i>paukku</i>	třesk, prasknutí
<i>peitsi</i>	kopí, oštěp
<i>PELLI ~ PELTI</i>	nář. plech
<i>pelto</i>	pole
<i>peri-</i>	pra-
<i>peura</i>	divoký sob
<i>piispa</i>	biskup
<i>pilvi</i>	oblak
<i>pirtti</i>	světnice
<i>pitkä</i>	dlouhý
<i>pohja</i>	sever; dno, základ
<i>Pohjola</i>	Sever
<i>pukki</i>	kozel
<i>pukki</i>	lid. palice, kyj
<i>pulliainen</i>	jednoduchý člověk
<i>punkero</i>	hovor. obtloustlý, udělaný
<i>pursi</i>	plavidlo, plachetnice
<i>päivä</i>	den
<i>pässi</i>	beran, skopec
<i>pää</i>	hlava
<i>pöppö</i>	nář. strašidlo
<i>raja</i>	hranice
<i>ranta</i>	břeh, pobřeží
<i>rauha</i>	mír, klid, pokoj
<i>rauta</i>	železo
<i>rinki</i>	lid. kruh, kroužek
<i>rinne</i>	svah
<i>rinta</i>	prsa pl, hrud'
<i>ritari</i>	rytíř
<i>routa</i>	zmrzlá půda, námraza
<i>ruoho</i>	tráva
<i>ruoko</i>	třtina, rákos
<i>ruotsalainen</i>	Švéd, švédský
<i>saari</i>	ostrov
<i>saarni</i>	jasan
<i>salmi</i>	průliv, úžina
<i>salo</i>	hluboký les
<i>sara</i>	bot. ostřice
<i>sarakasvit</i>	bot. šáchorovité
<i>sarastus</i>	rozbřesk, rozednění
<i>satu</i>	pohádka

<i>Savo</i>	finská provincie
<i>savolainen</i>	obyvatel provincie Savo
<i>sees</i>	jasný, hezký (jen o počasí)
<i>selänne</i>	hřeben, pásmo hor
<i>seppä</i>	kovář
<i>sika</i>	prase
<i>sinertävä</i>	modravý, namodralý
<i>sininen</i>	modrý
<i>sorsa</i>	divoká kachna
<i>sota</i>	válka
<i>suo</i>	bažina
<i>Suomi</i>	Finsko
<i>susi</i>	vlk
<i>suu</i>	ústa, pusa
<i>suvi</i>	léto
<i>sydän</i>	srdce
<i>talvi</i>	zima (roční období)
<i>tammi</i>	dub
<i>teräs</i>	ocel
<i>tiainen</i>	sýkora
<i>tie</i>	cesta
<i>tolppa</i>	sloup, stožár
<i>tuli</i>	oheň
<i>tuomi</i>	střemcha
<i>tuuli</i>	vítr
<i>tähkä</i>	klas
<i>tähti</i>	hvězda
<i>uusi</i>	nový
<i>vaara</i>	pahorek; nebezpečí
<i>vainio</i>	pole
<i>vala</i>	přísaha
<i>valo</i>	světlo
<i>valpas</i>	bdělý, ostražitý
<i>varjo</i>	stín
<i>varvas</i>	prst (na noze)
<i>veli</i>	bratr
<i>venäläinen</i>	Rus, ruský
<i>vesi</i>	voda
<i>vieno</i>	jemný, něžný
<i>vihertävä</i>	nazelenalý
<i>vihreä</i>	zelený
<i>viita</i>	lesík
<i>virsi</i>	církevní píseň
<i>virta</i>	proud
<i>visa</i>	tvrdé, špatně opracovatelné dřevo
<i>vuoksi</i>	kniž. proud; místo s nejprudším proudem
<i>vuori</i>	hora
<i>äijä</i>	dědeček, děda; dědek, stařík

Příloha 6 – Přehled finských křestních jmen užitých v práci

Mužská křestní jména	
<i>Ahti</i>	též vládce vody ve finské mytologii
<i>Antti</i>	
<i>Arvo</i>	též cena, hodnota
<i>Eero</i>	
<i>Eikka</i>	
<i>Erkki</i>	
<i>Esko</i>	
<i>Hannu</i>	
<i>Heikki</i>	
<i>Herkko</i>	
<i>Ilkka</i>	
<i>Jaakko</i>	
<i>Juha</i>	
<i>Juho</i>	
<i>Jussi</i>	
<i>Kalle</i>	
<i>Kari</i>	též podmořské skalisko, útes
<i>Kauko</i>	
<i>Kauno</i>	
<i>Kuustaa</i>	
<i>Lauri</i>	
<i>Martti</i>	
<i>Matti</i>	
<i>Mikko</i>	
<i>Niilo</i>	
<i>Olli</i>	
<i>Otto</i>	
<i>Paavo</i>	
<i>Pekka</i>	
<i>Riiko</i>	
<i>Turkka</i>	též příjmení
<i>Veli</i>	též bratr
<i>Vieno</i>	též ženské křestní jméno; jemný, něžný

Ženská křestní jména	
<i>Arja</i>	
<i>Kirsi</i>	
<i>Satu</i>	též pohádka
<i>Suvi</i>	též léto
<i>Vieno</i>	též mužské křestní jméno; jemný, něžný

Příloha 7 – Přehled švédských slov užitých v práci

švédsky	česky
<i>å</i>	řeka, říčka
<i>åker</i>	pole
<i>ask</i>	jasan; krabička
<i>axel</i>	rameno, osa
<i>backa</i>	kopec
<i>bäck</i>	potok
<i>bär</i>	bobule
<i>berg</i>	hora
<i>björk</i>	bříza
<i>blom</i>	květina
<i>bom</i>	závora, bomba
<i>brand</i>	požár
<i>bränna</i>	pálit, vypálit
<i>dag</i>	den
<i>ek</i>	dub
<i>en</i>	jalovec
<i>fager</i>	krásný, hezký
<i>falk</i>	sokol
<i>flink</i>	hbitý, svižný, čiperný
<i>floor</i>	závoj
<i>flykt</i>	útěk, let
<i>fors</i>	peřeje, vodopád
<i>fri</i>	volný
<i>frost</i>	mráz
<i>gård</i>	dvůr, farma
<i>gren</i>	větev
<i>grön</i>	zelený
<i>hagel</i>	kroupa, brok
<i>hagg</i>	střemcha
<i>hall</i>	hala
<i>häll</i>	skála
<i>hem</i>	domov
<i>himmel</i>	obloha
<i>hjälm</i>	helma
<i>holme</i>	ostrov
<i>hö</i>	seno
<i>hurtig</i>	hbitý, rázný
<i>järn</i>	železo
<i>kind</i>	tvář
<i>krig</i>	válka
<i>lager</i>	sklad, ložisko, vavřín
<i>lind</i>	lípa
<i>lund</i>	lesík
<i>malm</i>	rudá
<i>man</i>	muž, člověk

<i>mild</i>	mírný, jemný
<i>mo</i>	vřesoviště
<i>näs</i>	mys
<i>nord</i>	sever
<i>ny</i>	nový
<i>örn</i>	orel
<i>qvist</i>	větev
<i>rask</i>	rychlý
<i>ros ~ roos</i>	růže
<i>roth</i>	kořen
<i>sill</i>	sleď
<i>siren</i>	šeřík, siréna
<i>sjö</i>	jezero, moře
<i>smed</i>	kovář
<i>son</i>	syn
<i>stål</i>	ocel
<i>sten</i>	kámen
<i>strand</i>	břeh, pobřeží; pláž
<i>ström</i>	proud
<i>sund</i>	průliv, úžina; zdravý
<i>svärd</i>	meč
<i>törn</i>	úder, rána
<i>trygg</i>	jistý, bezpečný
<i>tull</i>	clo
<i>vall</i>	hradba, hráz